European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ)

Reseau européen des Conseils de la Justice (RECJ)

Independența, responsabilitatea și calitatea sistemelor judiciare

Indicatori și sondaje: realizarea unui proces de schimbare pozitivă

Raportul RECJ 2018-2019

Co-finanțat prin Programul Justiție al Uniunii Europene

Cuprins

Sumar executiv și recomandări 4

Introducere 8

Partea 1. Independenţa şi responsabilitatea 10

1. Context 10
2. Ciclul de îmbunătăţire şi planurile de îmbunătăţire 10
3. Îmbunătăţirea metodologiei şi indicatorilor privind independenţa şi responsabilitatea 15
4. Sondajul în rândul judecătorilor din Europa 27
5. Sondajul în rândul avocaţilor din Europa 59
6. Formatul chestionarului destinat justiţiabililor 68
7. Următorii pași în domeniul independență și responsabilitate 70

Partea a II-a. Calitatea în justiție 71

1. Context 71
2. Viziunea asupra calității 72
3. Domeniile asociate calității care urmează să fie acoperite prin indicatori 77
4. Explorarea pe fond a domeniilor selectate asociate calității 79
5. Formularea de indicatori privind calitatea – 2017/ 2018 85
6. Analiza și revizuirea indicatorilor privind calitatea – 2017/ 2018 87
7. Lista revizuită a indicatorilor privind calitatea 89
8. Următoarele etape cu privire la domeniul calitatea justiţiei 93

Anexa 1 Datele privind modificările în domeniul independenței survenite în cadrul fiecărei țări 94

Anexa 2 Datele privind indicatorii de calitate pilotați 2018-2019 99

Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție al Uniunii Europene Răspunderea pentru conţinutul acestei publicaţii revine în totalitate RECJ iar aceasta nu poate fi considerată ca reprezentând opiniile Comisiei Europene.

Sumar executiv și recomandări

În 2018/2019, munca în cadrul proiectului a constat într-o serie de activități întreprinse în domeniul independenței, responsabilității și calității justiției. Acest raport prezintă rezultatele proiectului să recomandările formulate către RECJ.

În centrul misiunii RECJ se plasează întărirea unor sisteme judiciare independente, însă responsabile din cadrul Uniunii Europene astfel încât să asigure accesul la instanțe corecte, independente și imparțiale. În acest scop, RECJ își desfășoară în mod sistematic activitatea pentru a elabora standarde și linii directoare pentru administrarea sistemului judiciar și îndeplinirea unor funcții esențiale cum ar fi numirea în funcție a judecătorilor. Pentru a evalua gradul în care sunt îndeplinite aceste standarde și urmate liniile directoare, a fost elaborat și implementat un set de indicatori privind independența și responsabilitatea. Acești indicatori se concentrează, pe de o parte, pe garanțiile și mecanismele formale care sunt esențiale pentru independența și responsabilitatea judiciară și, pe de altă parte, pe percepțiile factorilor interesați cu privire la independență. Abordarea a fost extinsă la domeniul calității în justiție, având ca țel suprem un nivel cât mai înalt al acesteia.

Independența și responsabilitatea sistemelor judiciare

Evaluarea utilizării indicatorilor

Anul trecut, indicatorii au fost utilizați la stabilirea priorităților privind îmbunătățirile care trebuie realizate la nivel național. Au fost redactate și implementate planuri de îmbunătățire. În acest an, proiectul a demarat prin analizarea cu atenție a progresului înregistrat în implementarea îmbunătățirilor la nivel național. Acest progres a fost evaluat și s-au tras învățămintele necesare pentru pașii următori. S-a constatat că nu toate statele membre și cu statut de observatori și-au elaborat planuri de îmbunătățire din diferite motive. Cele mai des întâlnit motiv a fost lipsa de timp; alte motive menționate au inclus lipsa de competență a Consiliilor judiciare de a adopta planuri pentru instanțe și alinierea unui plan de îmbunătățire la planurile strategice de ansamblu. De asemenea, dependența de modificări legislative face lucrurile și mai dificile. S-a concluzionat că aceste motive, cu toate că sunt valabile în circumstanțe naționale specifice, nu ar trebui să conducă la reducerea presiunii de a elabora planuri de îmbunătățire. RECJ trebuie să dea timpul necesar statelor membre și cu statut de observatori să se obișnuiască cu conceptul de planificare strategică în domeniul independenței și responsabilității. De asemenea, elaborarea de planuri de îmbunătățire nu reprezintă o activitate singulară, ci este parte a unui proces ciclic de îmbunătățire.

Prin urmare, se propune reconfirmarea necesității continue de protejare și întărire a independenței și responsabilității sistemelor judiciare din Europa prin intermediul unui ciclu structurat de schimbare și îmbunătățire. Ca parte a acestui ciclu structurat, următoarele planuri de îmbunătățire urmează să fie elaborate în prima jumătate a anului 2021.

Îmbunătățirea indicatorilor privind independența și responsabilitatea

Metodologia și indicatorii în sine au fost îmbunătățiți, în special pe baza rapoartelor privind conferințele de validare externă desfășurate împreună cu organizații europene și comunitatea științifică. De asemenea, conceptul de responsabilitate pe care RECJ îl utilizează a fost clarificat, în sensul că el constă din:

(1) transparența cu privire la funcționarea sistemului judiciar,
(2) implicarea societății civile în administrarea justiției și

(3) existența mecanismelor de promovare și menținere a standardelor etice ale sistemelor judiciare. Indicatorii au fost ajustați în consecință. Validarea externă a răspunsurilor la chestionarul care este utilizat la măsurarea indicatorilor va îmbunătăți calitatea răspunsurilor și credibilitatea (externă) a indicatorilor.

Se propune aplicarea indicatorilor îmbunătățiți privind independența și responsabilitatea și organizarea șa nivel național a unui grup de experți care să valideze măsurarea indicatorilor. Așa numitele date fizice cu privire la funcționarea sistemelor judiciare vor fi extinse în mod treptat.

Sondajul în rândul judecătorilor europeni

A fost realizat pentru a treia oară un sondaj în rândul judecătorilor europeni cu privire la independența acestora. Sondajul le-a solicitat acestora să formuleze o evaluare generală cu privire la gradul lor de independență, și, de asemenea, să evalueze o serie de aspecte care le afectează independența. Pe lângă funcționarea la ora actuală a mecanismelor de asigurare a independenței, sondajul a adresat întrebarea dacă aceștia au resimțit că independența judiciară este respectată de diverșii factori interesați care variază de la organismele de administrare a sistemului judiciar, partide, celelalte două ramuri ale puterii în stat precum și mass-media/platforme de socializare. Sondajul abordează în mod precaut chestiunea responsabilității sistemului judiciar. La sondaj au participat judecători din 25 țări, un total de 11.335 judecători. În mai multe țări, la sondaj au participat și procurorii. În acest raport, sunt prezentate rezultatele sondajului organizat cu judecătorii. Trebuie menționat faptul că mai multe țări, inclusiv Polonia, nu au participat la sondaj, din diferite motive. Grecia, Ungaria și Bosnia-Herțegovina au participat pentru prima oară la sondaj. Principalele constatări sunt următoarele:

1. Judecătorii, în general, își evaluează independența în mod pozitiv. Pe o scală cu 10 puncte de apreciere, judecătorii își evaluează independența în propria țară, în medie, ca variind de la 6,5 la 9,8.

2. Două țări prezintă o creștere importantă a scorului lor cu privire la independență față de primul sondaj organizat în 2015: Spania și Slovacia. Două țări prezintă o scădere remarcabilă: Portugalia și România.

3. După examinarea răspunsurilor la toate întrebările, se constată că Ungaria și România, în mod deosebit, se confruntă cu probleme referitoare la o serie întreagă de aspecte legate de independență. Deoarece rata de răspuns din România a fost redusă, rezultatele referitoare la această țară trebuie privite cu circumspecție.

4. În multe sisteme judiciare, judecătorii sunt critici cu privire la deciziile luate în domeniul resurselor umane cu privire la judecători și, în mod special, cu privire la numirea în funcție și promovare. În cadrul sondajului, se face pentru prima oară o distincție între numirile în cadrul instanțelor și cele la Curtea Supremă/Curtea de Casație. Numirile în cadrul Curții Supreme/Curții de Casație sunt percepute ca fiind problematice în mai multe țări.

5. Mulți judecători sunt deosebit de critici la adresa condițiilor lor de lucru și consideră că acestea îi afectează. Gradul de încărcare cu cauze și resursele instanțelor reprezintă o sursă de preocupare în multe țări, iar această îngrijorare a crescut mult prin raportare la sondajul anterior. De asemenea, problemele legate de salarizare, pensii și vârsta de pensionare s-au agravat.

6. S-a adăugat o nouă întrebare cu privire la implementarea de către puterea executivă a hotărârilor care sunt îndreptate împotriva interesului guvernului. Această chestiune se dovedește a fi problematică în cazul mai multor țări europene.

7. Mulți judecători s-au confruntat - și în mod din ce în ce mai accentuat - cu o lipsă de respect la adresa independenței proprii din partea celorlalte ramuri ale puteri în stat și din partea mass-media. Într-o serie de sistem judiciare, peste 40% dintre respondenți consideră că independența nu le este respectată de către puterea executivă: Bulgaria, Ungaria, Italia, Letonia, Portugalia, România, Anglia și Țara Galilor. În general, puțini judecători consideră că independența le este afectată de instituțiile de administrare judiciară și de instanțele superioare.

8. Au fost adăugate trei întrebări referitoare la responsabilitate. În timp ce judecătorii consideră că, în general, colegii lor aderă la standardele etice, sunt mai critici cu privire la mecanismele de combatere a comportamentelor judiciare necorespunzătoare și cu privire la corupția în justiție în mai multe țări.

Sondajul în rândul avocaților europeni

Împreună cu Consiliul barourilor și societăților de avocatură din Europa (CCBE), s-a realizat un sondaj în rândul avocaților. În total au participat 4.250 avocați. Rata de răspuns este mult mai scăzută față de cea a judecătorilor și variază considerabil între țări. Țările care au avut o rată de răspuns extrem de scăzută nu sunt incluse. În mai multe țări, inclusiv Ungaria și Polonia, la sondaj au participat un număr mare de avocați. Deoarece data de predare a sondajului a trebuit să fie amânată, răspunsurile au devenit disponibile prea târziu pentru a include toate rezultatele în acest raport. În general, avocații sunt mai critici față de judecători cu privire la independența judiciară. Avocații evaluează independența judecătorilor în propria țară, în medie, ca variind de la 5,2 la 9,0. Răspunsurile trebuie utilizate cu precauție datorită ratei scăzute de răspuns, însă ele subliniază nevoia stringentă de planuri de îmbunătățire și acțiunile subsecvente.

Formatul sondajelor pentru justițiabili

Percepțiile cu privire la independența judiciară sunt în mod special importante în cadrul sistemului de indicatori. Sunt disponibile date cu privire la percepțiile cetățenilor în general și a companiilor, avocaților și judecătorilor, însă nu cu privire la percepțiile justițiabililor pe baza experiențelor lor curente. Sondajele realizate la nivel național în rândul justițiabililor nu sunt foarte frecvente și acoperă o varietate de subiecte, însă, în mod surprinzător, ele acordă o atenție redusă chestiunii independenței. Acest domeniu se confruntă cu două provocări:

(1) Implementarea sistematică a sondajelor în rândul justițiabililor și avocaților cu privire la experiențele lor actuale în cadrul tuturor sistemelor judiciare este necesară pentru a oferi răspunsul esențial cu privire la calitatea sistemelor judiciare

(2) iar aceste sondaje ar trebui să includă și chestiunea independenței care este mai degrabă tratată ca o noțiune abstractă și trebuie să fie concretizată pentru a face lucrurile mai practice.

În ceea ce privește prima dintre aceste provocări, Consiliile judiciare pot, în funcție de mandatul acordat, să joace un rol proeminent în organizarea unor astfel de sondaje. Pentru ca RECJ să poată promova această abordare, RECJ trebuie să ia în considerare conținutul unor astfel de sondaje nu doar din perspectiva independenței, dar și din perspectiva mai largă a calității justiției. Cu privire la cea de-a doua provocare, au fost formulate întrebări care să poată contribui la reducerea gradului de abstractizare a conceptului de independență. Înainte ca RECJ să poată sugera statelor membre și cu statut de observator să încorporeze acestea întrebări într-un sondaj pentru beneficiarii sistemului de justiție, întrebările trebuie să fie testate în cadrul unui proiect pilot.

Propuneri pentru etapele următoare privind Independența şi Responsabilitatea în perioada 2019/2020

1. Aplicarea (măsurarea) de către membri şi observatori a indicatorilor îmbunătățiți, din următorul ciclu, care începe în luna septembrie 2019. Validarea rezultatelor se va face de către grupurile de experți de la nivel național.
2. Realizarea unui sondaj în rândul justițiabililor care să acopere aspecte legate de independență şi responsabilitate, precum şi de calitate.
3. Analizarea de către toate sistemele judiciare a rezultatelor sondajelor realizate în rândul judecătorilor şi avocaților din statele respective şi diseminarea în rândul judecătorilor a concluziilor şi lecțiilor învățate.
4. Lipsa de respect din ce în ce mai mare faţă de independența sistemului judiciar, percepută de celelalte puteri ale statului, obligă planul strategic RECJ să prevadă inițierea cu mai mare celeritate a unui dialog cu aceste puteri de la nivelul UE. Comitetul Executiv este responsabil cu această acțiune.

Calitatea justiţiei

Pentru a extinde eforturile depuse anterior, inclusiv în perioada 2017/2018 când s-a dezvoltat şi testat un set de indicatori privind calitatea justiţiei, în perioada 2018/2019 proiectul a continuat în scopul dezvoltării unui chestionar îmbunătățit privind calitatea justiţiei. S-au analizat problemele primei versiuni a chestionarului şi, după discuții detaliate, a fost elaborat un chestionar revizuit. Printre modificările aduse s-au numărat simplificarea întrebărilor şi eliminarea aproape în totalitate a întrebărilor care necesitau o analiză subiectivă din partea respondentului. S-au operat de asemenea modificări specifice pentru a răspunde problemelor ridicate de versiunea anterioară, referitoare la generarea unor modele de rezultate care nu păreau să reflecte realitatea sistemelor vizate. Versiunea revizuită a fost pilotată de către membrii şi observatorii care au participat la această activitate. Pilotarea a generat rezultate care, la prima vedere şi la acest moment, par să fie în mare parte realiste şi utile.

Propuneri privind următoarele etapele în domeniul calității în perioada 2019/2020

S-a propus ca în următoarea perioadă toți membrii şi observatorii să completeze chestionarul, astfel încât rezultatele să poată fi analizate şi raportate în cadrul Adunării Generale care va avea loc în mai/iunie 2020.

De asemenea, s-au propus următoarele (în acord cu propunerile din cadrul Adunării Generale care s-a reunit la Lisabona în iunie 2018):

- Analizarea rezultatelor în urma aplicării chestionarului prin comparație cu datele externe existente cu privire la calitatea justiţiei, astfel încât să poată fi utilizate în sistemul de indicatori;
- Indicatorii vor face obiectul unei revizuiri suplimentare realizată de către Grupul proiectului – precum şi de către surse externe în martie 2020, ca parte a procesului de validare – în lumina rezultatelor chestionarului şi a oricăror comentarii suplimentare formulate de către membri şi observatori în momentul depunerii chestionarelor completate.
- Toate consiliile ar trebui să adopte un cadru care definește implicarea lor în garantarea şi promovarea calității justiţiei şi abordarea lor în acest domeniu, şi în îmbunătățirea calității justiţiei prin analizarea profilului specific ţării respective, ţinând cont de recomandările generale

Introducere [1]

În centrul misiunii RECJ se află consolidarea unor sisteme judiciare independente şi responsabile în Uniunea Europeană, pentru a garanta accesul la instanțe de judecată echitabile, independente şi imparțiale. Acest drept fundamental este stipulat în articolul 47 al Cartei Drepturilor Fundamentale a UE. RECJ oferă sprijin Consiliilor Judiciare, dar acționează de asemenea şi la nivel de sistem pentru a dezvolta standarde şi ghiduri privind guvernanța sistemului judiciar şi conduita cu privire la numirea, promovarea şi eliberarea din funcţie a judecătorilor. În viziunea RECJ, nu este suficientă stabilirea unor standarde şi a unor ghiduri, ci este nevoie şi de evaluarea sistematică a măsurii în care acestea sunt puse în practică. În acest sens, a fost dezvoltat şi implementat un set de indicatori privind independența şi responsabilitatea. Aceşti indicatori vizează pe de o parte garanţia şi mecanismele oficiale, care sunt esenţiale pentru independenţa sistemului judiciar, iar pe de altă parte percepţiile factorilor interesaţi cu privire la independenţă, pentru că în cele din urmă ceea ce contează este independenţa, aşa cum este experimentată de către societate. Rezultatele oferă Consiliilor şi altor organisme guvernamentale informaţii pe care le pot utiliza pentru a îmbunătăţi sistemele judiciare, astfel încât să permită judecătorilor să-şi exercite mai bine funcţia esenţială pe care o au faţă de societate şi, atunci când este necesar, să se alăture celorlalte puteri ale statului în chestiuni legate de independenţă.

Sistemul de standarde şi indicatori necesită o preocupare permanentă, având în vedere faptul că pot fi aduse îmbunătăţiri (la nivel conceptual) în orice moment, discuţiile şi deciziile politice cu privire la sistemul judiciar din statele membre ridicând noi întrebări legate de designul instituţional din perspectiva independenţei judiciare, care necesită dezvoltarea unor standarde noi sau mai detaliate şi adaptarea indicatorilor. În plus, aria de aplicare a indicatorilor devine din ce în ce mai largă, independenţa şi responsabilitatea neputând fi separate de calitatea justiţiei. Definirea unor indicatori relevanţi privind calitatea justiţiei este mai dificilă decât în cazul celor privind independenţa şi responsabilitatea, influenţa tradiţiei legale şi a culturii fiind mai puternică în acest domeniu.

În această perioadă, se desfăşoară următoarele activităţi:

Independenţă şi responsabilitate

(1) Progresul înregistrat în implementarea priorităţilor de îmbunătăţire identificate la nivel naţional, sprijinite de întâlnirile de dialog desfăşurate în perioadele anterioare, au fost evaluate şi s-au tras concluzii pentru viitor.

(2) Metodologia şi indicatorii au fost îmbunătăţite, în special pe baza rapoartelor cu privire la conferinţele de validare externă la care au participat organizaţii europene şi comunitatea ştiinţifică.

(3) S-au derulat 2 sondaje cu privire la independenţa sistemului judiciar: unul în rândul judecătorilor şi al doilea în rândul avocaţilor, împreună cu CCBE.

(4) S-au dezvoltat concepte pentru un format unitar al sondajului în rândul justiţiabililor, din perspectiva independenţei judiciare.

[1] Acest raport a fost elaborat şi editat, cu contribuţia echipei de proiect, de către dl. Frans van Dijk, dl. Simon Picken şi dna. F. Kadieva. Sprijinul tehnic pentru sondajele în rândul judecătorilor şi avocaţilor a fost asigurat de Înaltul Consiliu al Sistemului de Justiţie din Belgia; dl Kevin Verhoeyen şi de Consiliul Judiciar Olandez, dl Bart Diephuis. Biroul RECJ, prin dna Monique van der Goes a oferit sprijin.

Standarde de calitate

(5) Setul de indicatori şi punctajul au fost profund simplificate şi îmbunătăţite.

Echipa de proiect a lucrat în 3 sub-grupuri. Primul sub-grup a fost prezidat de Consiliul Judiciar din Lituania şi a lucrat pentru dezvoltarea planurilor de îmbunătăţire şi a sondajului în rândul justiţiabililor, cel de-al doilea sub-grup a fost prezidat de Consiliul Judiciar Olandez şi s-a ocupat de aspectele legate de independenţă şi responsabilitate, inclusiv în cadrul sondajelor în rândul judecătorilor şi avocaţilor, iar cel de-al treilea sub-grup a fost condus de Consiliul Judiciar din Anglia şi Ţara Galilor şi a lucrat la elaborarea secţiunii privind calitatea din raport. Toate documentele elaborate de sub-grupuri au fost discutate la nivelul echipei de proiect reunite.

În perioada 2018/2019 s-au desfăşurat 4 întâlniri de proiect:

- Bucureşti, 17-18 septembrie 2018
- Haga, 17 decembrie 2018
- Roma, 28 februarie - 1 martie 2019
- Vilnius, 11-12 aprilie 2019

Partea 1 a raportului prezintă rezultatele activităţilor care au vizat independenţa şi responsabilitatea.

Partea a 2-a a raportului acoperă aspecte legate de dezvoltarea indicatorilor privind calitatea justiţiei. Aceasta se bazează pe aspectele prezentate în raportul de anul trecut (2017/2018). Pentru a face posibilă parcurgerea acestui raport în mod independent, în primă etapă se reiau prezentările legate de viziunea cu privire la calitate şi de selectarea zonelor de calitate dezvoltate în raportul anterior. Apoi, este prezentat noul set de indicatori. Acest set a fost testat în cadrul unei pilotări. Rezultatele testului pilot sunt prezentate în Anexa 2 a prezentului raport. În final, vor fi prezentate concluziile şi propunerile privind următoarele etape în domeniul calităţii.

Partea 1. Independenţa şi responsabilitatea

1. Context

În cadrul Adunării Generale a RECJ au fost agreaţi următorii paşi:

1. Implementarea de către membri şi observatori a planurilor naţionale pentru îmbunătăţirea independenţei şi responsabilităţii.

2. Reluarea sondajului în rândul judecătorilor de profesie. În pregătirea acestuia, trebuie avute în vedere îmbunătăţiri preponderent de ordin tehnic..

3. Revizuirea indicatorilor privind independenţa şi responsabilitatea astfel încât aceştia să reflecte sugestiile practice ale seminarelor de validare şi dezvoltarea unui sistem de validare externă pentru fiecare ţară (experţi externi pentru fiecare ţară), urmate de implementarea de către toţi membrii şi observatorii a sistemului ajustat de indicatori.

4. Continuarea cooperării cu CCBE în vederea derulării unui sondaj în rândul avocaţilor din Europa cu privire la independenţa sistemului judiciar, care vizează participarea unui număr mare de state şi o largă participare în rândul avocaţilor din fiecare stat.

5. Elaborarea unui format unitar pentru un chestionar în rândul justiţiabililor care să se concentreze pe experienţele părţilor din cauzele deduse judecăţii, precum şi a unei metode de aplicare a chestionarului.

6. Elaborarea unei opinii privind includerea datelor concrete despre rezultate în sistem, pentru a măsura independenţa reală (de facto) şi a le include în sistem.

În secţiunile de mai jos se vor analiza rezultatele acestor activităţi. Mai întâi, se va prezenta în secţiunea 2 utilizarea indicatorilor pentru îmbunătăţirea sistemelor judiciare la nivel naţional. Secţiunea 3 discută aspecte conceptuale cu privire la setul de indicatori şi prezintă modificările aduse indicatorilor. Principala temă abordată în această secţiune a raportului este legată de sondajul în rândul judecătorilor din Europa. Rezultatele sunt prezentate detaliat în secţiunea 4. Având în vedere că rezultatele sondajului în rândul avocaţilor au fost disponibile mai târziu decât s-a prevăzut, se va prezenta doar un rezumat al acestora, în secţiunea 5. În continuare, în secţiunea 6 sunt analizate posibilităţile de colectare a percepţiilor justiţiabililor cu privire la independenţă. În final, sunt prezentate concluziile şi propunerile privind următoarele etape în domeniul independenţei şi responsabilităţii.

2. Ciclul de îmbunătăţire şi planurile de îmbunătăţire

2.1 Ciclul de îmbunătăţire

Indicatorii privind independenţa şi responsabilitatea şi sondajele în rândul judecătorilor şi avocaţilor care fac parte din aceşti indicatori nu reprezintă un scop în sine. Scopul acestora este de a reliefa nevoia şi posibilităţile de îmbunătăţire a sistemelor judiciare în ceea ce priveşte independenţa şi responsabilitatea. RECJ a dezvoltat standarde pentru multe zone de responsabilitate a Consiliilor Judiciare, de la numirea judecătorilor la finanţarea sistemului judiciar, multe dintre acestea fiind aplicabile şi de către alte structuri de guvernare, nu numai de Consilii.

În vederea structurării modului de utilizare a indicatorilor, care au fost disponibili în perioada 2016/2017, s-au organizat reuniuni ale grupului de dialog pentru a identifica priorităţile în ceea ce priveşte schimbarea la nivel naţional. În cadrul acestor reuniuni, în general grupuri de câte patru membri şi observatori au analizat rezultatele indicatorilor, inclusiv sondajele în rândul judecătorilor, au identificat aspectele problematice ale sistemului lor judiciar şi au analizat posibile soluţii. În cadrul reuniunilor grupului de dialog s-au discutat o varietate de subiecte, cele mai importante dintre acestea fiind relaţia cu celelalte puteri ale statului şi relaţia cu publicul larg (lipsa de încredere), influenţa mass- media şi procedurile de numire şi promovare a judecătorilor precum şi a membrilor Consiliilor. Alte subiecte de discuţie au vizat procesul de recrutare a judecătorilor, evaluarea externă şi lipsa de informaţii privind independenţa subiectivă (lipsa unor sondaje de opinie la nivel naţional şi a unor sondaje în rândul justiţiabililor), iniţiativele de creare a Consiliilor judiciare, poziţia judecătorilor consultanţi şi etica judiciară. În timpul întrunirilor, participanţii au comentat pe marginea aspectelor propuse, au sugerat perspective alternative şi au propus idei de soluţii. Reuniunile grupului de dialog au fost evaluate în sens pozitiv.

Următoarea etapă a constat în dezvoltarea planurilor de îmbunătăţire la nivel naţional, ţinând cont de rezultatele reuniunilor grupului de dialog. S-a convenit ca planurile naţionale de îmbunătăţire să fie prezentate în cadrul Adunării Generale din iunie 2018. La finalul lunii iunie 2018, doar o parte din membrii şi observatorii RECJ au depus un plan naţional de îmbunătăţire, unele dintre acestea fiind prezentate în cadrul Adunării Generale. Membrii şi observatorii care nu au prezentat planurile au fost invitaţi să o facă, iar echipa de proiect a fost rugată să analizeze motivele pentru care planurile nu au fost elaborate. Cele mai des întâlnite motive au fost legate de timp. De asemenea, de multe ori corelarea unui plan destinat în mod specific independenţei şi responsabilităţii cu planurile strategice mai largi ale Consiliilor şi ale altor organisme de guvernare care au propriile lor cicluri de planificare strategică s-a dovedit adesea a fi un proces mult prea complex. O parte a problemei este aceea că reprezentanţii care participă la activitatea RECJ nu reuşesc întotdeauna să obţină sprijinul Consiliilor. Mai mult, în mai multe ţări Consiliile nu aveau competenţa de a adopta şi implementa planuri pentru instanţe cu privire la priorităţile identificate. De asemenea, multe dintre acţiuni necesitau modificări de legislaţie pentru care responsabilitatea revine guvernului şi parlamentului. De multe ori, nu exista voinţă politică pentru a iniţia aceste modificări sau, chiar dacă aceasta exista, procesul depăşea aria de acţiune a Consiliilor.

S-a concluzionat că aceste motive, chiar dacă sunt valabile în circumstanţe naţionale specifice, nu ar trebui să conducă la renunţarea la presiunea de a dezvolta planuri de îmbunătăţire. RECJ ar trebui să acorde timp membrilor şi observatorilor pentru ca aceştia să se obişnuiască şi să se familiarizeze cu planificarea strategică în domeniul independenţei şi responsabilităţii. În acest domeniu, o abordare strategică este foarte necesară având în vedere interacţiunea adesea complexă cu celelalte puteri ale statului şi cu mass-media pe de o parte şi cu instanţele pe de altă parte. Rezultatele sondajului în rândul judecătorilor, prezentate în secţiunea 4, reflectă în mod clar aceste relaţii complexe (a se vedea în special cifrele referitoare la respectul pentru independenţa sistemului judiciar).

De asemenea, ar trebui subliniat faptul că dezvoltarea planurilor de îmbunătăţire nu este o activitate care se desfăşoară o singură dată, ci este parte a unui proces ciclic de îmbunătăţire (în activitatea în domeniul calităţii acesta este adesea numit un ciclu PDCA: Plan, Do, Check, Act - Planifică, Dezvoltă, Verifică, Acţionează). Planul de îmbunătăţire vizat de RECJ poate fi ilustrat astfel:

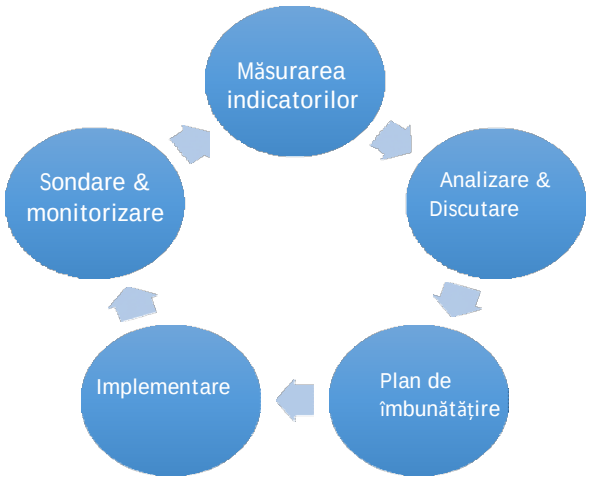

Ciclul de implementare

Ciclul începe cu măsurarea indicatorilor, urmat de analizarea şi discutarea rezultatelor. Acestea oferă input pentru planificare. Implementarea planurilor este adesea de departe etapa care necesită cel mai mult timp. Pe parcursul implementării trebuie monitorizat progresul înregistrat. O parte a monitorizării este reprezentată de aplicarea sondajelor, în special în rândul judecătorilor. Aceste sondaje oferă de asemenea input pentru măsurarea indicatorilor. Şi astfel începe un nou ciclu, în care sunt discutate rezultatele şi sunt ajustate planurile, în cazul în care este necesar.

Acest ciclu poate fi concretizat în anii ce vor urma. A se vedea şi schema de mai jos. Membrii şi observatorii vor fi invitaţi să completeze chestionarul privind independenţa şi responsabilitatea în septembrie 2019. Setul ajustat de indicatori şi chestionarul care va fi utilizat pentru măsurarea indicatorilor este prezentat în secţiunea următoare. Punctajele vor fi publicate în iunie 2020. Prin urmare, reuniunile grupurilor de dialog vor avea loc în perioada septembrie şi ianuarie 2020. Dezvoltarea planurilor de îmbunătăţire este prevăzută pentru prima jumătate a anului 2021. Monitorizarea include următorul sondaj în rândul judecătorilor. Acest sondaj se va desfăşura în primul trimestru al anului 2022.

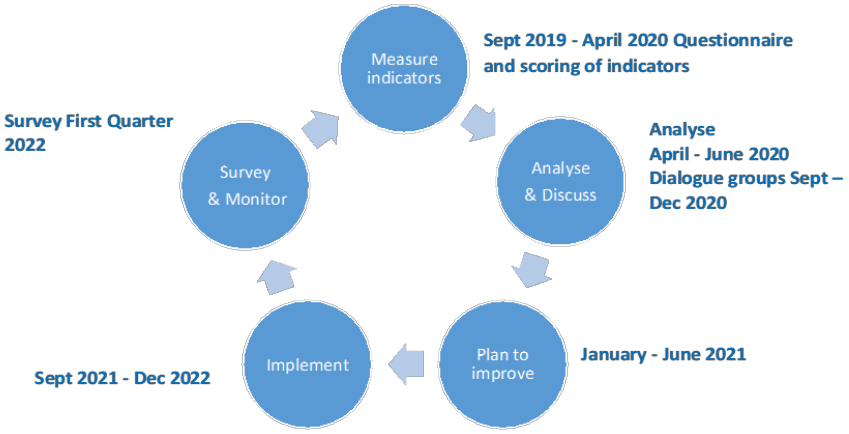

Legendă:
Sept 2019-Aprilie 2020 – Questionnaire and scoring of indicators – *septembrie 2019-aprilie 2020 Elaborarea chestionarului şi a modului de punctare a indicatorilor*
Analyse April-June 2020 Dialogue groups Sept-Dec 2020 – *Analiză aprilie-iunie 2020, Grupuri de dialog septembrie-decembrie 2020*
January-June 2021 – *Ianuarie-iunie 2021*
Sept 2021 – Dec 2022 – *septembrie 2021-decembrie 2022*
Survey first quarter 2020 – *Sondaj în primul trimestru al anului 2022*

Pentru a ilustra caracterul continuu al procesului de îmbunătățire, prezentăm mai jos de asemenea şi ciclul următor:

2.2 Planurile de îmbunătăţire

Echipa de proiect a analizat planurile naţionale de îmbunătăţire disponibile şi pornind de la acestea a formulat următoarele recomandări pe care Consiliile ar trebui să le aibă în vedere atunci când dezvoltă propriile planuri:

1. **Concentrarea pe 2-3 subiecte**: reuniunile grupului de dialog vizează identificarea a 3 priorităţi principale pentru fiecare sistem judiciar. Este recomandabilă concentrarea pe aceste priorităţi principale, odată ce au fost vizate de către Consilii. Având în vedere complexitatea procesului de atingere a obiectivelor în domeniul independenţei şi responsabilităţii, este esenţial ca focusul să fie menţinut pe aceste priorităţi.

2. **Integrarea în planificarea strategică generală:** Consiliile sunt îndemnate să stabilească în mod explicit relaţia dintre planul de îmbunătăţire cu privire la independenţă şi responsabilitate şi planificarea strategică generală a Consiliului. Integrarea este un proces strategic general, şi aceasta poate fi eficientă în special dacă este obligatorie parcurgerea unei proceduri legislative oficiale pentru aprobarea planurilor. Acest lucru poate afecta calendarul de realizare a planului de îmbunătăţire, iar RECJ ar trebui informat în acest sens.

3. **Concentrarea pe mandatul Consiliului (în cazul în care este posibilă):** pentru a atinge cu rapiditate rezultatele, este recomandabilă concentrarea pe subiecte care fac obiectul mandatului Consiliului sau, ca alternativă, al sistemului judiciar. Dependenţa de cooperarea actorilor din afara sistemului judiciar poate conduce cu uşurinţă la întârzieri sau la situaţii mai dificile. Cu toate acestea, acest lucru nu este întotdeauna posibil, având în vedere că principalele priorităţi în acest domeniu necesită adesea o legislaţie specifică. Ar trebui să se vizeze un echilibru între subiectele care necesită legislaţie specifică şi altele care pot fi realizate prin eforturi la nivel intern. În ceea ce priveşte subiectele care necesită o legislaţie specifică sau o cooperare strânsă cu celelalte puteri ale statului, este necesară existenţa unei abordări

strategice cu privire la interacţiunea cu celelalte puteri, care să vizeze stabilirea unui dialog constructiv. Acest proces poate implica de asemenea şi mass-media. O astfel de abordare strategică va necesita o perspectivă pe termen lung.

4. **Utilizarea unui format simplu:** pentru a facilita schimbul de idei cu celelalte Consilii este recomandată includerea următoarelor subiecte în planul de îmbunătăţire (sau într-o secţiune a planului strategic general dedicată independenţei şi responsabilităţii):
   - ***(1) principalele provocări:*** prezentate în câteva propoziţii, cu o scurtă detaliere a contextului în care au apărut aceste provocări;
   - ***(2) obiectivul (obiectivele) strategic(e) care să răspundă provocării (provocărilor):*** descrise prin corelarea cu o zonă specifică a cărei îmbunătăţire este vizată;
   - ***(3) metodologia (modul în care vor fi realizate obiectivele):*** caracterul informativ al acestei secţiuni are o valoare adăugată importantă pentru implementarea obiectivelor proprii ale membrului, precum şi pentru diseminarea bunelor practici în rândul membrilor RECJ;
   - ***(4) factorii interesaţi cheie:*** identificaţi prin corelare cu provocările sau obiectivele strategice care răspund acestora;
   - ***(5) riscurile:*** identificate pentru fiecare obiectiv strategic;
   - ***(6) calendarul concret de punere în practică:*** chiar dacă măsurile selectate se vor aplica într-un proces continuu de îmbunătăţire a sistemului judiciar, prezentarea distinctă a unor etape încurajează obţinerea rezultatelor şi favorizează auto-controlul;
   - ***(7) mecanismul de monitorizare:*** ar trebui stabilit nu numai un proces de monitorizare, ci şi variabilele care măsoară succesul şi periodicitatea măsurării acestuia, pentru fiecare dintre obiectivele strategice.

3. Îmbunătăţirea metodologiei şi indicatorilor privind independenţa şi responsabilitatea

3.1 Concepte şi viziune

Independenţa şi responsabilitatea constituie concepte interdependente şi multidimensionale. Este necesar un cadru general, pentru a cuprinde o astfel de complexitate. Acest cadru care a fost dezvoltat şi implementat de RECJ de-a lungul anilor s-a dovedit a fi util în practică. Totuşi, terminologia sa nu este pe deplin corelată cu literatura ştiinţifică relevantă, lucru care a fost discutat la seminarele de validare care au avut loc în anul 2018 (a se vedea secţiunea 3.2). Cadrul RECJ face distincţia între independenţa obiectivă, pe care o defineşte ca vizând aspectele legale şi alte aspecte observabile în mod obiectiv ale sistemului legal care sunt esenţiale pentru independenţă, şi independenţa subiectivă, pe care o defineşte ca referindu-se la percepţiile societăţii cu privire la independenţă. În literatura ştiinţifică, se face în mod frecvent distincţia între independenţa „de iure" şi cea „de facto".[2] Independenţa „de iure" se referă la garanţiile şi procedurile oficiale cu privire la independenţă iar independenţa „de facto" se referă la independenţa exercitată în mod concret în hotărârile luate de judecători. Acest al doilea concept este dificil de observat în mod direct, o gamă de indicatori şi variabile fiind dezvoltate pentru a captura această independenţă reală iluzorie. Percepţiile societăţii cu privire la independenţă oferă o abordare privind aproximarea independenţei reale. Utilizarea termenului independenţă obiectivă de către RECJ conduce la confuzia cu independenţa „de facto" sau reală. Pentru a evita o astfel de confuzie inutilă, va fi utilizat în schimb termenul de independenţă formală pentru a ne referi strict la garanţiile şi procedurile oficiale. Deşi termenul de independenţă subiectivă este potrivit, acesta poate fi prezentat mai precis ca independenţa percepută.

Aceeaşi terminologie se va aplica şi în ceea ce priveşte responsabilitatea, responsabilitatea formală se referă la cerinţele şi mecanismele privind responsabilitatea iar responsabilitatea percepută la percepţiile societăţii cu privire la responsabilitatea judiciară. Conceptul RECJ al responsabilităţii este clarificat în secţiunea 3.3.

Un mai mare accent pe independenţa şi responsabilitatea formală şi percepută lasă neexplorate datele "hard", care oferă informaţii cu privire la aplicarea clasificărilor formale. Aceste date pot fi legate de numărul de plângeri, recuzări şi măsuri disciplinare, dar şi, de exemplu de bugetele alocate numărului de dosare judecate. Acest subiect poate fi dezvoltat în continuare şi este discutat în secţiunea 3.4.

În terminologia revizuită, viziunea RECJ poate fi rezumată în cinci noţiuni de bază.

1. Independenţa şi responsabilitatea merg mână-n mână: responsabilitatea constituie o pre-condiţie necesară a independenţei. Un sistem judiciar care nu doreşte să fie răspunzător în faţa societăţii şi nu ia în considerare nevoile societăţii nu va câştiga încrederea acesteia şi îşi va pune în pericol independenţa, pe termen scurt sau lung. Responsabilitatea fără independenţă reduce sistemul judiciar la statutul unei instituţii guvernamentale.

2. Existenţa unor garanţii oficiale, legale ale independenţei (independenţa formală) nu este suficientă pentru ca un judecător să fie independent. Independenţa reală depinde de comportamentul judecătorului şi este demonstrată prin hotărârile pe care le pronunţă, iar aceasta este reflectată în independenţa percepută de societate şi de grupurile care o constituie, precum şi de judecătorii înşişi (independenţa percepută). Trebuie menţionat că, adesea, percepţiile diferă între grupurile sociale.

[2] Pentru o prezentare generală, a se vedea J. Rios-Figueroa şi J.K. Staton (2014.). An evaluation of cross-national measures of judicial independence. Journal of Law, Economics and Organization 30/1 104-137.

3. Pentru a fi independent, sistemul judiciar trebuie să fie independent în integralitatea sa, şi fiecare judecător trebuie să fie independent. Trebuie făcută distincţia între independenţa sistemului judiciar ca întreg şi independenţa judecătorului. Independenţa sistemului judiciar ca întreg este o condiţie necesară pentru independenţa judecătorului, dar nu suficientă. Independenţa individuală poate fi afectată de influenţa externă a organizaţiilor statului şi a altora, şi de influenţele interne din cadrul sistemului judiciar

4. Pentru a fi responsabil, nu este suficient să fie întrunite condiţiile formale privind responsabilitatea, ci este necesar şi ca populaţia să perceapă sistemul judiciar ca fiind responsabil. Chiar dacă există proceduri obiective formale pentru a asigura responsabilitatea sistemului judiciar, percepţia subiectivă a cetăţenilor privind responsabilitatea judiciară este la fel de importantă. De exemplu, judecătorii şi sistemul judiciar pot fi văzuţi ca un „sistem închis", care funcţionează în beneficiu propriu, nu în beneficiul societăţii.

5. Responsabilitatea, ca şi independenţa, priveşte sistemul judiciar în ansamblul său, precum şi fiecare judecător în parte. La nivelul sistemului judiciar în integralitatea sa, responsabilitatea înseamnă transparenţă în ceea ce priveşte performanţa, pe când responsabilitatea fiecărui judecător are de-a face în mod special cu aspectele personale care îi pot afecta hotărârile.

În ceea ce priveşte evaluarea aspectelor formale, categorizarea este realizată de către Consilii sau, în absenţa unui Consiliu, de alte organisme de guvernare, prin utilizarea unui chestionar standardizat. Este o auto-evaluare, ale cărei elemente pot fi verificate de orice persoană care cunoaşte sistemele juridice vizate. Cu toate acestea, în secţiunea 3.3 se propune efectuarea unei validări externe a răspunsurilor la chestionar.

Indicatorii independenţei percepute se referă la percepţiile privind independenţa şi alte teme asociate acesteia în rândul populaţiei, justiţiabililor şi judecătorilor înşişi. În ceea ce priveşte independenţa, sunt disponibile studii externe privind percepţiile în societate. De asemenea, unele sisteme judiciare au efectuat studii privind satisfacţia în rândul justiţiabililor, însă acestea nu abordează întotdeauna subiecte legate de independenţă şi nu sunt disponibile în cazul majorităţii ţărilor. Acest raport îşi propune să dezvolte un format uniform pentru sondajele în rândurile justiţiabililor din perspectiva independenţei judiciare (a se vedea secţiunea 6). În ceea ce priveşte percepţiile judecătorilor, RECJ realizează în mod periodic un studiu în rândurile judecătorilor din Europa cu privire la independenţa lor, iar anul trecut a desfăşurat pentru prima oară un sondaj în rândurile judecătorilor consultanţi. În primul trimestru al acestui an s-a desfăşurat sondajul în rândul judecătorilor, ale cărui rezultate sunt prezentate în secţiunea 4. În colaborare cu CCBE (Consiliului Barourilor şi Societăţilor de Drept din Europa), s-a desfăşurat şi un sondaj în rândul avocaţilor. Rezultatele acestuia sunt prezentate în secţiunea 5.

Sondajele în rândul judecătorilor şi avocaţilor cuprind şi întrebări legate de responsabilitate, care sunt incluse în indicatori. În ceea ce priveşte justiţiabilii, percepţiile privind responsabilitatea pot fi colectate prin intermediul sondajelor destinate justiţiabililor. Cu toate acestea, responsabilitatea subiectivă este într-o mică măsură acoperită de indicatori.

După definirea unor indicatori adecvaţi pentru independenţa judiciară şi responsabilitatea formală şi percepută, etapa următoare constă în identificarea unei metodologii adecvate de punctare a rezultatelor. Aceasta necesită o evaluare normativă a aspectelor care reprezintă practici bune şi practici necorespunzătoare. Pentru a simplifica lucrurile, se utilizează un sistem cu puncte, care presupune reguli de punctaj, cu aplicarea următoarelor principii:

1. În ceea ce priveşte toate garanţiile formale, problema esenţială se referă la uşurinţa cu care aceste garanţii pot fi eliminate sau modificate. O garanţie stipulată prin constituţie oferă un

nivel superior de protecţie faţă de garanţiile prevăzute printr-o lege ordinară. Garanţiile legislative sunt mai eficace decât cele consacrate prin legislaţia secundară, jurisprudenţă sau cutume.

2. Este de dorit existenţa autonomiei judiciare, echilibrată de responsabilitate. Atunci când alte puteri ale statului au autoritatea de a lua decizii privind sistemul judiciar, sunt preferabile deciziile bazate pe criterii obiective, faţă de deciziile discreţionare.

3. Răspunsurile bazate pe norme transparente sunt preferabile unor reacţii *ad hoc* la anumite situaţii.

4. Este de preferat ca procedurile şi hotărârile judecătoreşti, inclusiv procesele de depunere şi soluţionare a plângerilor, să fie formalizate, publice şi transparente.

5. Transparenţa impune diseminarea activă a informaţiilor, nu simpla disponibilitate a informaţiilor, în teorie.

Majoritatea indicatorilor cuprind mai multe aspecte, surprinse de sub-indicatori. Fiecare sub-indicator poate înregistra un număr de puncte, iar punctajul total al unui indicator este calculat prin adunarea punctajelor sub-indicatorilor.

Aşa cum s-a menţionat anterior, setul de indicatori constă în indicatori obiectivi şi subiectivi. Indicatorii obiectivi sunt împărţiţi în indicatori privind sistemul judiciar în ansamblul său şi indicatori privind judecătorul individual.

Tabelul 1 Tipuri de indicatori

	independenţă		**responsabilitate**	
formali	Sistemul judiciar în ansamblu	Judecătorul individual	Sistemul judiciar în ansamblu	Judecătorul individual
percepuţi	Percepţii la nivelul unor grupuri		Percepţii singulare ale judecătorilor şi avocaţilor	

3.2 Ajustarea indicatorilor privind independenţa şi responsabilitatea

Actualul set de indicatori a fost ajustat ţinând cont de diferitele comentarii şi observaţii primite, în special prin intermediul:

1. celor 2 seminare de validare organizate în prima jumătate a anului 2018. La primul seminar au participat reţelele judiciare europene, organismele Consiliului Europei şi Comisia Europeană, la al doilea – experţi în domeniu.

2. ediţiei speciale a International Journal for Court Administration dedicată indicatorilor, publicată în urma desfăşurării seminarului ştiinţific.[3]

3. discuţiilor din cadrul echipei de proiect cu privire la mai multe lacune de la nivelul indicatorilor, care au devenit vizibile o dată cu actualele demersuri făcute în ţările est-europene care afectează independenţa judiciară.

[3] P. Langbroek şi F. van Dijk, editori (2018). Măsurarea Independenţei şi Responsabilităţii Sistemului Judiciar, Ediţie Specială, International Journal for Court Administration, 9-3.

Setul ajustat de indicatori sunt prezentaţi mai jos. Principalele modificări sunt următoarele:

Independenţă

- Numirea judecătorilor pe viaţă ca garanţie formală a fost adăugată la indicatorul 1 (Baza legală a independenţei). Numirea pe viaţă a fost considerată până acum implicită, însă se pare că au existat şi excepţii. Această modificare are consecinţe şi la nivelul indicatorului 5 (Deciziile din domeniul resurselor umane privind judecătorii). Astfel, s-a adăugat un sub-indicator referitor la perioadele de probă după prima numire. Existenţa unei perioade de probă după numirea unui judecător nu este dezirabilă însă, în cazul în care există, aceasta trebuie să facă obiectul unor garanţii procedurale.
- Respectarea de către Consiliile Judiciare a ghidurilor RECJ din indicatorul 2 (Autonomia organizaţională a sistemului judiciar): sub-indicatorii nu includeau toate ghidurile RECJ relevante şi nu erau foarte expliciţi. Noii sub-indicatori propuşi sunt următorii:

    1) Cel puţin 50% dintre membrii Consiliului sunt judecători care sunt (cu excepţia membrilor din oficiu) aleşi de colegii lor[4]
    2) Membrii judiciari reprezintă întreg sistemul judiciar (toate segmentele sistemului judiciar sunt reprezentate în Consiliu)
    3) (Foştii) membri ai Guvernului nu sunt membri ai Consiliului[5]
    4) (Foştii) membri ai Parlamentului nu sunt membri ai Consiliului [6]
    5) Consiliul deţine controlul asupra propriilor finanţe (inclusiv resursele administrative şi umane), independent de ramurile legislativă şi executivă[7]
    6) Consiliul deţine controlul asupra activităţilor proprii, independent de ramurile legislativă şi executivă.

- Măsurile disciplinare (indicatorul 6): indicatorul nu se referea şi la motivele dispunerii măsurilor disciplinare. Noul sub-indicator propus respinge măsurile disciplinare pentru interpretarea legii, evaluarea faptelor sau analiza probelor efectuate de către judecători pentru a se pronunţa într-o cauză. De asemenea, noul sub-indicator prevede şi că măsurile disciplinare nu pot fi niciodată iniţiate împotriva unui judecător care ia atitudine în mod public atunci când democraţia şi libertăţile fundamentale sunt în pericol.

- Inamovibilitatea judecătorilor (indicatorul 7): sub-indicatorii erau dificil de cuantificat şi prin urmare au fost simplificaţi în mod radical.

- Repartizarea dosarelor (noul indicator 8) a fost mutat de la Responsabilitate la Independenţă ca urmare a sugestiilor din cadrul seminarului ştiinţific.

- Independenţa judecătorilor, aşa cum este percepută de către avocaţi (noul indicator 12): includerea acestui indicator este posibilă acum, deoarece sondajul în rândul avocaţilor acoperă un număr suficient de ţări.
- Încrederea în sistemul judiciar (noul indicator 16): răspunsurile se bazau pe surse naţionale. Pentru a se putea face comparaţii, se propune ca răspunsurile să se bazeze pe sondajele de opinie ale Comisiei Europene.

[4] În cazul în care un Consiliu reprezintă judecători şi procurori, vă rugăm să citiţi magistraţi.
[5] Standardele RECJ referitoare la rolul membrilor din afara sistemului judiciar în autonomia judiciară 2016
[6] Idem
[7] Finanţele Consiliului Judiciar se referă la bugetul Consiliului, nu la bugetul întregului sistem judiciar

Responsabilitate

Din mai multe părți s-a formulat critica potrivit căreia responsabilitatea nu a fost definită (în mod adecvat) explicit și, prin urmare, de o manieră limitată și nestandardizată. Cu toate că anumite critici nu pot fi evitate, deoarece indepedența judecătorească stă în calea formelor ierarhice de responsabilitate, interpretarea RECJ poate fi clarificată, având în vedere ca indicatorii nu au fost bine organizați. Din perspectiva RECJ, răspunderea sistemului judiciar se axează pe trei domenii:

1. transparența cu privire la funcționarea sistemului judiciar
2. implicarea societății civile în administrarea justiției
3. existența mecanismelor de promovare și menținere a standardelor etice ale sistemelor judiciare.

Principalele modificări la nivelul indicatorilor sunt următoarele:

- Participarea societății civile la organismele de administrare a sistemului judiciar (noul indicator 6). În conformitate cu modul de conceptualizare propus pentru noțiunea de responsabilitate, este adăugat un indicator care măsoară participarea societății civile la cele trei tipuri de organisme de administrare, mai precis organismele care sunt responsabile de selectarea judecătorilor, pentru procedurile de tratare a plângerilor și pentru măsurile disciplinare.

- Proceduri ușor de înțeles (fostul indicator 9). Subiectul acestui indicator este în mare măsură legat de calitatea justiției, și se propune mutarea acestui subiect către partea care privește calitatea în cadrul sistemului de indicatori.

- Respectarea standardelor etice (noul indicator 10). Indicatorul măsoară un aspect al responsabilității subiective și se referă la măsura în care judecătorii respectă standardele etice, așa cum este aceasta percepută de judecători în relația cu colegii lor și de către avocați în relația cu judecătorii. Indicatorul este desprins din sondajul privind judecătorii și din cel referitor la avocați.

- Gradul de adecvare al acțiunilor luate de autoritățile judiciare pentru rezolvarea problemei comportamentului necorespunzător și corupției în sistemul judiciar (noii indicatori 11 și 12). Acest indicator măsoară, de asemenea, un aspect al responsabilității subiective și se referă la măsura în care autoritățile judiciare abordează problema comportamentului necorespunzător și corupției, așa cum sunt acestea percepute de judecători și de către avocați cu privire la judecători. Indicatorul 11 este desprins din sondajul privind judecătorii iar indicatorul 12 din cel referitor la avocați.

Setul ajustat de indicatori este prezentat mai jos.

INDICATORI AI INDEPENDENȚEI FORMALE A SISTEMULUI JUDICIAR ÎN ANSAMBLU

1. **Baza legală a independenței, cu următorii sub-indicatori:**
   - Garanții formale privind independența sistemului judiciar;
     - Garanții formale că judecătorii răspund numai în fața legii;
     - Garanții formale că judecătorii sunt numiți în funcție permanent până la pensie
     - Metode formale de stabilire a salariilor judecătorilor;
     - Mecanisme formale de ajustare a salariilor judecătorilor;
     - Garanții formale pentru implicarea judecătorilor în dezvoltarea reformei legislative și judiciare.

2. **Autonomia organizatorică a sistemului judiciar, cu următorii sub indicatori, acolo unde există un Consiliu Judiciar sau un organism independent echivalent:**
   - Poziția formală a Consiliului Judiciar;
   - Respectarea ghidurilor RECJ; a se vedea mai jos modificarea propusă pentru sub-indicatori
   - Responsabilitățile Consiliului.

   Sub-indicator atunci când nu există un Consiliu Judiciar sau un organism echivalent:
   - Influența judecătorilor asupra deciziilor.

3. **Independența financiară, cu următorii sub-indicatori:**
   - Aranjamente bugetare;
   - Sistemul de finanțare;
   - Soluționarea conflictelor legate de bugete;

4 **Managementul sistemului instanțelor**
   Responsabilitățile manageriale ale instanțelor.

INDICATORI AI INDEPENDENȚEI FORMALE A JUDECĂTORULUI INDIVIDUAL

5. **Deciziile din domeniul resurselor umane privind judecătorii, cu următorii sub indicatori:**
   - Selecția, numirea și destituirea judecătorilor și președinților de instanțe;
   - Selecția, numirea și destituirea judecătorilor Curții Supreme și președintelui Curții Supreme;
   - Respectarea ghidurilor RECJ privind numirea judecătorilor;
   - Evaluarea, promovarea, măsurile disciplinare și formarea profesională a judecătorilor;
   - Respectarea ghidurilor RECJ privind promovarea judecătorilor.

6. **Măsurile disciplinare, cu următorii sub-indicatori:**
   - Măsurile disciplinare nu pot fi **niciodată** inițiate împotriva unui judecător (cu excepția cazurilor în care s-a constatat
     reaua credință sau culpă gravă) din următoarele motive:
     1. interpretarea legii,
     2. evaluarea situației de fapt;
     3. Evaluarea dovezilor în pronunțarea unei soluții într-o cauză
   - Măsurile disciplinare nu pot fi **niciodată** inițiate împotriva unui judecător care ia atitudine
     în situația în care democrația și libertățile fundamentale sunt în pericol.
   - Respectarea standardelor RECJ privind procedura de instituire a măsurilor disciplinare împotriva judecătorilor
   - Un organism competent care decide în privința măsurilor disciplinare împotriva judecătorilor

7. **Inamovibilitatea judecătorilor, cu următorii sub-indicatori:**
   - Garanții formale privind inamovibilitatea judecătorilor;
   - Punerea la punct a transferului judecătorilor fără acordul acestora.

8. **Repartizarea dosarelor, cu următorii sub-indicatori:**
   Existenţa unui mecanism transparent pentru repartizarea dosarelor;
   Conținutul mecanismului pentru repartizarea dosarelor.

9. **Independența internă, cu următorii sub-indicatori:**

   - Influența judecătorilor de rang superior;
   - Utilizarea și statutul ghidurilor;
   - Influența exercitată de conducerea instanțelor.

INDICATORI AI INDEPENDENȚEI PERCEPUTE A SISTEMULUI JUDICIAR ȘI A JUDECĂTORULUI INDIVIDUAL

10. **Modul în care este percepută independența de societate**

    - Eurobarometrul Flash 474 (2019) „Independența percepută a sistemelor naționale de justiție în UE în rândul publicului larg”, trimestrul 1, și Eurobarometrul Flash 475 (2019) „Independența percepută a sistemelor naționale de justiție în UE în rândul companiilor”, trim. 1.
    - Raportul global privind competitivitatea 2019, 1.07
    - Indexul World Justice privind statul de drept 2019

11. **Independența, așa cum este percepută de justițiabili**

-
- Sondaje naționale

12. **Independența, așa cum este percepută de avocați**
    - Sondajul CCBE 2019, întrebarea 10

13. **Independența, așa cum este percepută de judecători**
    - Sondajul RECJ 2019, întrebarea 16

14. **Corupția în sistemul judiciar, așa cum este percepută de cetățeni, în general**
    - Eurobarometrul special (2017) „Corupție', QB7 (urmează a fi actualizat)

15. **Încrederea în justiție/sistemul judiciar, comparativ cu încrederea cetățenilor în alte puteri ale statului**
    - EC Public Opinion, eu.europa.eu

INDICATORI AI RESPONSABILITĂȚIIFORMALE A SISTEMULUI JUDICIAR ÎN ANSAMBLU

Transparența cu privire la funcționarea sistemului judiciar

1. **Raportarea periodică de către sistemul judiciar, cu următorii sub-indicatori:**
   - Disponibilitatea rapoartelor anuale;
   - Publicarea rapoartelor anuale;
   - Domeniul de aplicare al rapoartelor anuale;
   - Evaluarea comparativă periodică și publică a activității instanțelor.

2. **Relațiile cu presa și activități de comunicare externă, cu următorii sub-indicatori**
   - Explicarea hotărârilor judecătoreşti către presă;
   - Existenţa unor ghiduri pentru relaţia cu presa;
   - Difuzarea ședințelor de judecată.

3. **Activități de comunicare externă care vizează societatea civilă**
   - Ziua porților deschise;
   - Programe educaționale implementate în școli
   - Dezvoltarea de formate de programe de televiziune/radio/rețele de socializare pentru creșterea nivelului de informare cu privire la activitatea judecătorului

4. **Evaluarea externă, cu următorii sub-indicatori:**
   - Utilizarea evaluării externe;
   - Responsabilitatea pentru evaluare externă.

INDICATORI AI RESPONSABILITĂȚIIFORMALE A SISTEMULUI JUDICIAR ÎN ANSAMBLU

Transparența cu privire la funcționarea sistemului judiciar: implicarea societății civile în administrarea justiției

5. Participarea societății civile la organismele de administrare a sistemului judiciar:

- Selectarea și numirea judecătorilor;
- Măsuri disciplinare luate împotriva judecătorilor;
- Plângeri la adresa judecătorilor și a instanțelor în general.

INDICATORI AI RESPONSABILITĂȚIIFORMALE A JUDECĂTORULUI INDIVIDUAL ȘI PERSONALULUI:

Mecanisme de promovare și menținere standardelor etice ale sistemelor judiciare

6. Procedura de depunere a plângerilor, cu următorii sub-indicatori:

- Disponibilitatea unei proceduri de înaintare a plângerilor;
- Sfera de aplicare a procedurii de înaintare a plângerilor;
- Contestarea deciziei luate în legătură cu o plângere;

7. Abținerea și recuzarea, cu următorii sub-indicatori:

- Abţinerea voluntară;
- Încălcarea obligaţiei de a se abţine;
- Cererea de recuzare;
- Autoritatea competentă să decidă;
- Contestarea deciziei privind cererea de recuzare;

8. Acceptarea activităţilor externe şi declararea unor asemenea activităţi şi a intereselor financiare, cu următorii sub-indicatori:

- Politica cu privire la acceptarea activităţilor externe;
- Autorizarea exercitării unor funcții accesorii;
- Existenţa unui registru (public) al activităţilor externe şi al funcţiilor judecătorilor;
- Existenţa unui registru (public) al intereselor financiare ale judecătorilor.

9. Codul de etică judiciară, cu următorii sub-indicatori:

- Existența unui cod de etică judiciară;
- Disponibilitatea formării profesionale în domeniul eticii judiciare;
  Organismul responsabil pentru a oferi judecătorilor îndrumări sau consiliere pe probleme de etică

INDICATORI AI RESPONSABILITĂȚIIPERCEPUTE A SISTEMULUI JUDICIAR ȘI A JUDECĂTORULUI ÎN MOD INDIVIDUAL

10. Respectarea standardelor etice, așa cum este aceasta percepută de judecători

- Sondajul RECJ 2019, întrebarea 19.

Gradul de adecvare al acțiunilor luate de autoritățile judiciare pentru rezolvarea problemei comportamentului necorespunzător și corupției

11. așa cum este acesta perceput de judecători

- Sondajul RECJ 2019, întrebările 19 și 20.

Gradul de adecvare al acțiunilor luate de autoritățile judiciare pentru rezolvarea problemei comportamentului necorespunzător și corupției

12. așa cum este acesta perceput de avocați

- Sondajul CCBE 2019, întrebările 11 și 12.

Indicatorii sunt prezentați în detaliu în Anexa 3, sub forma unui chestionar care urmează a fi completat de către Consiliile judiciare și alte organisme guvernamentale. În Anexa 4 sunt prezentate pe scurt regulile de punctare şi modul în care sunt însumate punctele pentru a calcula indicatorii.

3.3 Validarea externă a chestionarului privind independenţa şi responsabilitatea

Necesitatea existenţei unui mecanism de validare externă

Una dintre problemele ridicate la seminarul ştiinţific din anul 2018 a fost legată de faptul că răspunsurile la întrebările chestionarului, oferite de Consiliile naţionale şi de alte organisme guvernamentale, ar trebui să fie validate de o entitate sau organism extern, astfel încât acestea să capete şi mai multă credibilitate. Argumentele sunt următoarele (1) auto-evaluarea este în general considerată ca nefiind de încredere, (2) analiza unui eşantion mic de răspunsuri la chestionar a reliefat anumite erori şi (3) credibilitatea în exterior a rezultatelor este, în consecinţă, limitată. O validare externă desfăşurată la nivel naţional de experţi locali ar ajuta la reducerea numărului de răspunsuri eronate, creând astfel o mai bună bază de discuţie şi de urmărire a acestora, sporind pe plan extern credibilitatea indicatorilor, a Consiliului şi a RECJ. În special atunci când rezultatele sunt contra-intuitive şi/sau contrare unor idei preconcepute, un mecanism de validare transparent este necesar pentru ca acestea să convingă.

Validarea externă nu ar trebui privită ca un proces de supervizare, ci mai degrabă ca o metodă de a semnala subiecte care ar trebui discutate, cu scopul ultim de a oferi răspunsurilor o mai bună fundamentare şi a consolida metodologia. Aceasta ar trebui să conducă la iniţierea unui ciclu de învăţare şi ar putea contribui la stabilizarea rezultatelor.

În cadrul unui sistem judiciar, obţinerea unor punctaje diferite de-a lungul timpului ar trebui să aibă legătură cu modificările de ordin material, nu cu faptul că la chestionar răspund persoane diferite.

În prezent, are loc de asemenea şi o verificare a răspunsurilor. Totuşi, aceasta este o verificare internă, efectuată de persoane din cadrul echipei de proiect RECJ. Verificare se face după ce răspunsurile sunt deja oferite şi după ce punctajele au fost acordate şi este efectuată de un grup din care fac parte reprezentanţi din diferite ţări, de la care nu ne putem aştepta să deţină informaţii detaliate cu privire la alte sisteme juridice naţionale, cu excepţia celui din care fac parte, şi care pot verifica în primul rând caracterul plauzibil şi consecvent al răspunsurilor şi aplicarea corectă a regulilor de punctare pentru acele răspunsuri. Aceste roluri ale grupului sunt foarte utile şi unice, acesta putând evidenţia diferenţele inexplicabile între ţări. Cu toate acestea, această metodă de validare nu este suficientă.

În concluzie, este de dorit instituirea unui mecanism extern în fiecare ţară participantă (membru sau observator) care să valideze răspunsurile la chestionarul privind independenţa şi responsabilitatea aplicat de principiu de 3 ori pe an.

Proiectarea mecanismului de validare externă

Trebuie să admitem că oferirea unor răspunsuri incorecte la chestionar poate avea cauze diferite. *În primul rând*, chestionarul este destul de complex şi se poate ca persoanele implicate în completarea acestuia să nu fie complet sigure în cazul anumitor răspunsuri. Din cauza constrângerilor de timp, răspunsurile nu pot fi verificate foarte atent. *În al doilea rând*, chiar dacă chestionarul se doreşte a fi aplicabil unor sisteme de justiţie diferite, unele întrebări pot fi dificil de transpus în situaţia concretă de la nivel naţional. Astfel, răspunsurile pot să fie ambigue şi pot fi rezultatul unei discuţii dintre diferiţi experţi interni implicaţi în completarea chestionarului. Un *al treilea motiv* pentru oferirea unui răspuns greşit ar putea fi acela că persoanele care completează chestionarul consideră că un anumit răspuns ar putea fi mai favorabil pentru sistemul judiciar din care fac parte, în context internaţional. Sau poate fi invers. Persoanele care completează chestionarul doresc să genereze o schimbare pot fi tentate să ofere în mod deliberat un răspuns care să reliefeze capcanele unui sistem judiciar. Aceste motive conduc la nevoia ca experţii externi implicaţi în sistemul de validare să fie independenţi (şi nu influenţaţi de obiectivele experţilor interni) şi să deţină o expertiză mai mare cu privire la sistemul judiciar din ţara lor, preferabil în comparaţie cu cel din alte ţări. Procesul ar fi următorul: chestionarul este mai întâi completat de (experţii interni din) Consiliu sau alt organism guvernamental iar apoi grupul de experţi interni validează răspunsurile cât mai obiectiv cu putinţă.

Ar trebui menţionat de asemenea că prima completare a chestionarului pentru un sistem judiciar necesită foarte mult timp. Însă odată ce această etapă a fost parcursă, nu mai este nevoie de foarte mult efort în acest sens, atâta timp cât sistemele nu suferă reformări drastice. În mod normal, un grup mic de experţi externi ar fi suficient pentru a face acest lucru. Având în vedere acest aspect, Consiliile judiciare individuale sunt cele care decid dimensiunea grupului, care însă trebuie format din minim 2 persoane.

Componenţa unui grup naţional de experţi

Dată fiind nevoia de obiectivitate şi expertiză, este evident că membrii sunt selectaţi dintre persoanele respectabile din comunitatea ştiinţifică, cu vaste cunoştinţe despre domeniu şi recunoscute pentru obiectivitatea lor. S-a sugerat ca pe lângă acestea, să facă parte din grup şi persoane din grupurile recunoscute, cum ar fi uniunile naţionale ale barourilor, asociaţiile de judecători şi/sau organizaţiile de procurori. Aceste organizaţii au în comun faptul că nu fac parte din Consiliu sau din alt organism responsabil însă prin prisma experienţei dobândite în urma exercitării profesiei deţin cunoştinţe importante cu privire la sistemul de justiţie. Selectarea membrilor trebuie să se facă într-un mod transparent, obiectiv, în caz contrar grupul de validare putând fiind foarte lesne discreditat.

3.4 Extinderea indicatorilor la datele concrete

Actualul set de indicatori face distincţia între indicatorii cu privire la independenţa formală şi cei privind independenţa percepută. La conferinţa ştiinţifică de validare din mai 2018 s-a subliniat faptul că distincţia anterioară între independenţa obiectivă şi subiectivă era ambiguă. Cel mai important exemplu dat a fost legat de sub-indicatorul privind caracterul suficient al bugetelor, care face parte din indicatorul independenţei obiective a sistemului judiciar privind aspectele financiare. De asemenea, s-a sugerat colectarea datelor concrete, adică a datelor cantitative, cu privire la subiectele acoperite de indicatori, de exemplu cu privire la aplicarea concretă a măsurilor disciplinare. În cadrul conferinţei s-a reliefat faptul că acest tip de date cu privire la practicile legate de independenţă în sistemele judiciare lipsesc.

Tabloul de bord privind justiţia în UE conţine anumite date cantitative, colectate prin intermediul sondajului anual în rândul membrilor/observatorilor RECJ. Prin urmare, RECJ deja colectează datele, însă nu le utilizează în propriul cadru. În plus, ar fi posibilă dezvoltarea componenţei indicatorilor legată de percepţii, prin utilizarea în sistemul de indicatori a răspunsurilor din sondajul în rândul judecătorilor, această practică fiind în prezent limitată la un singur indicator.

O analiză a aşa numitelor date concrete disponibile şi a utilizării suplimentare a rezultatelor sondajului în rândul judecătorilor conduce la următoarele observaţii:

a) Datele cantitative nu sunt comprehensive. Prin natura lor, datele obţinute în urma sondajului sunt mult mai comprehensive, sondajul în rândul judecătorilor fiind dezvoltat pe baza indicatorilor.

b) Datele cantitative sunt interesante în sine, însă în cele mai multe cazuri nu este evidentă distincţia între un rezultat bun şi un rezultat prost. De exemplu, utilizarea frecventă a măsurilor disciplinare este bună sau rea? Sau în mod similar, existenţa unui număr mare de plângeri este bună sau rea? Cel mai probabil, numărul de plângeri va fi puternic afectat de modul în care este definită procedura de înaintare a plângerilor şi de aria de acoperire a acesteia.

c) Ar fi de dorit ca o mare parte a indicatorilor formali privind independenţa să fie corelaţi cu întrebări detaliate din sondajul în rândul judecătorilor, iar în viitorul apropiat poate şi din cel în rândul avocaţilor. Indicatorul formal va ilustra în acest fel procedurile concrete dintr-un anumit domeniu, în timp ce întrebarea relevantă din sondaj va căuta să surprindă modul în care acestea funcţionează în practică, în opinia respondenţilor. Cu toate acestea, întrebările din sondaj nu acoperă (întotdeauna) toate aspectele indicatorilor. De asemenea, se poate considera că reflectă doar una dintre perspective, depinzând destul de mult de sondajul în rândul judecătorilor.

S-a sugerat ca indicatorii să rămână aşa cum sunt, iar rezultatele să fie prezentate ca de obicei, în profilurile naţionale, însă să fie însoţite de o analiză de context de 1 pagină pentru fiecare ţară, care să coreleze indicatorii formali cu întrebările relevante din cadrul sondajului şi cu datele cantitative relevante. Avantajele acestei abordări ar fi menţinerea profilurilor naţionale la un nivel cât mai simplu şi furnizarea unui format flexibil pentru prezentarea informaţiilor suplimentare. În special a celor legate de aspectele ne-normative care nu sunt incluse în sistemul de indicatori. În viitor, sistemul poate deveni din ce în ce mai comprehensiv, pe măsură ce se stabilesc standardele.

4. Sondajul în rândul judecătorilor din Europa

Sondajul în rândul judecătorilor privind independența acestora a fost aplicat pentru a treia oară. Întrebările din sondaj urmăreau o evaluare generală din partea judecătorilor cu privire la independenţa lor, însă în acelaşi timp şi o analiză a aspectelor care afectează independenţa. Pe lângă modul concret în care funcţionează mecanismul independenţei, sondajul adresa întrebări cu privire la modul în care independenţa judecătorului era respectată de către diferiţi factori interesaţi din sistemul judiciar, de la organismele de guvernare din sistemul judiciar, la părţile din cadrul unor proceduri şi la celelalte 2 puteri ale statului, precum şi la (social) media. Sondajul abordează cu precauţie problema responsabilităţii sistemului judiciar. Acesta a beneficiat de sugestiile oferite în cadrul celor 2 seminare de validare organizate în anul 2018.[8]

La sondaj au participat judecători din 25 de ţări, în total 11.335 persoane. În puţinele ţări în care Consiliile sunt responsabile de asemenea şi cu parchetele, au fost rugaţi să participe la sondaj şi procurorii.[9] Prezentul raport prezintă doar rezultatele participării la sondaj a judecătorilor. Franţa nu a participat la acest sondaj, din cauza modificării componenţei Consiliului chiar înaintea demarării acestuia. De asemenea, Polonia nu a participat, Consiliul acesteia aflându-se în situaţia în care nu îndeplinea condiţiile de calificare pentru a face parte din RECJ, fiind suspendat. Faţă de sondajul anterior, Albania, Estonia şi Serbia nu au mai participat. Noii participanţi sunt Bosnia şi Herţegovina, Grecia, Ungaria şi Muntenegru.

4.1 Metodologie

Toţi membrii şi observatorii RECJ (mai exact Consiliile judiciare şi, acolo unde acestea nu există, alte organisme guvernamentale din sistemul judiciar cum ar fi ministerele de justiţie) au fost rugaţi să participe la sondaj. HJPC din Bosnia şi Herţegovina, nefiind membru sau observator al RECJ, a solicitat să participe, fiindu-i acordat acest drept. Organismele guvernamentale au distribuit tuturor judecătorilor din cadrul jurisdicţiilor o scrisoare introductivă şi o recomandare din partea preşedintelui RECJ. Scrisoarea a inclus un link către website-ul RECJ care a găzduit chestionarul. Organismele guvernamentale au tradus sondajul în limbile naţionale, iar pentru fiecare limbă a fost creat un formular Google disponibil pe pagina de Internet a RECJ. Respondenții au putut completa chestionarul online, anonim. Li s-a solicitat să menţioneze ţara în care profesează ca judecători. Judecătorii au putut completa sondajul în oricare dintre limbile în care acesta a fost tradus.

Majoritatea Consiliilor au putut distribui scrisoarea de prezentare direct judecătorilor, altele au trebuit să o trimită preşedinţilor de instanţe care la rândul lor au distribuit-o judecătorilor din cadrul instituţiei. Unele Consilii au solicitat sprijinul asociaţiilor de judecători din ţara respectivă. Sondajul s-a adresat doar judecătorilor profesionişti, nu judecătorilor consultanţi.

Sondajul a fost proiectat astfel încât să solicite judecătorilor să formuleze o evaluare generală a independenței proprii, aşa cum o percepeau, să ofere date pentru indicatorul privind independenţa relevant (I13), dar şi să exploreze mai profund diferite aspecte ale independenţei. Pe lângă acestea, li s-a solicitat să precizeze anumite detalii personale (genul și vârsta) și aspecte privind activitatea lor (tipul instanţei şi domeniul de drept). În esenţă, întrebările sunt aceleaşi cu cele incluse în sondajele

[8] Suntem profund recunoscători în special lui Stefan Voigt şi colegilor lui de la Universitatea din Hamburg, care au formulat sugestii practice în perioada pregătirii sondajului.

[9] Numărul total de respondenţi este 12.034, dintre care 11.335 judecători, 682 procurori şi 17 răspunsuri invalide (nu s-a răspuns la întrebarea dacă este judecător sau procuror, sau s-a oferit un răspuns invalid la întrebarea privind ţara de proveniență).

anterioare, dar există şi întrebări noi, adăugate la acest sondaj şi altele care au fost eliminate. Întrebările noi vizează schimbările privind independenţa, experimentate de judecători de la preluarea mandatului şi măsura în care deciziile judiciare care sunt contrare guvernului aflat la putere sunt implementate de acel guvern. Independenţa nu poate fi separată de autoritate: un sistem judiciar poate fi complet independent, însă dacă deciziile sale nu sunt luate în serios independenţa nu mai are nici un fel de însemnătate. Întrebările noi vizează parţial acest subiect. Au fost adăugate trei întrebări noi privind responsabilitatea, pentru a integra noii indicatori A10 şi A11 privind responsabilitate. Întrebarea privind posibilităţile de îmbunătăţire a fost eliminată, aceasta dovedindu-se complicată şi neavând valoare adăugată pentru celelalte întrebări.

4.2 Rata de răspuns

Figura 1 prezintă rata de răspuns pe ţări. S-a stabilit un prag minim al ratei de răspund de 15%, însă acesta nu a fost atins de patru dintre ţările participante. Cu toate acestea, numărul absolut de respondenţi a fost considerat suficient pentru a include toate ţările în rezultate. Numărul de respondenţi este prezentat în figura 2.

Figura 1 - Rata de răspuns

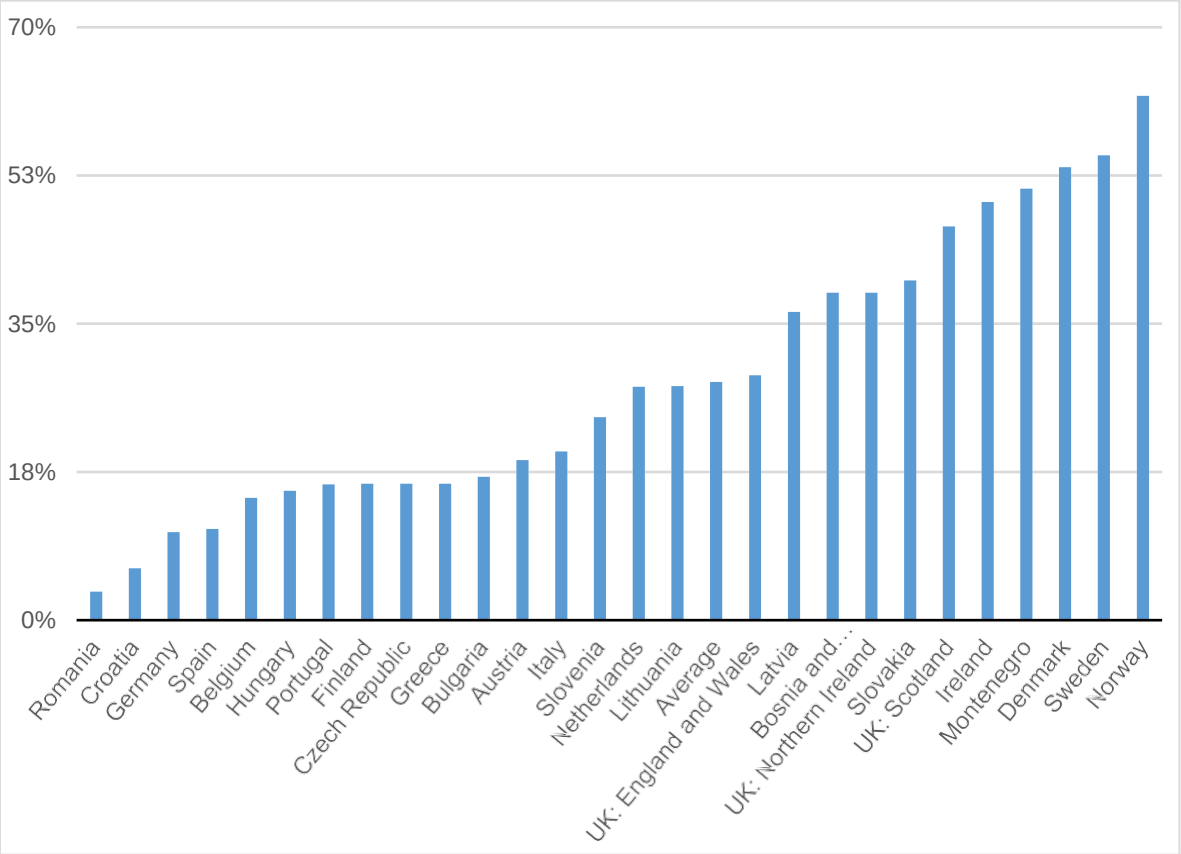

Notă: numărul judecătorilor în baza datelor CEPEJ din numărul total al judecătorilor profesionişti 2016.

Figura 2 - Numărul de respondenţi

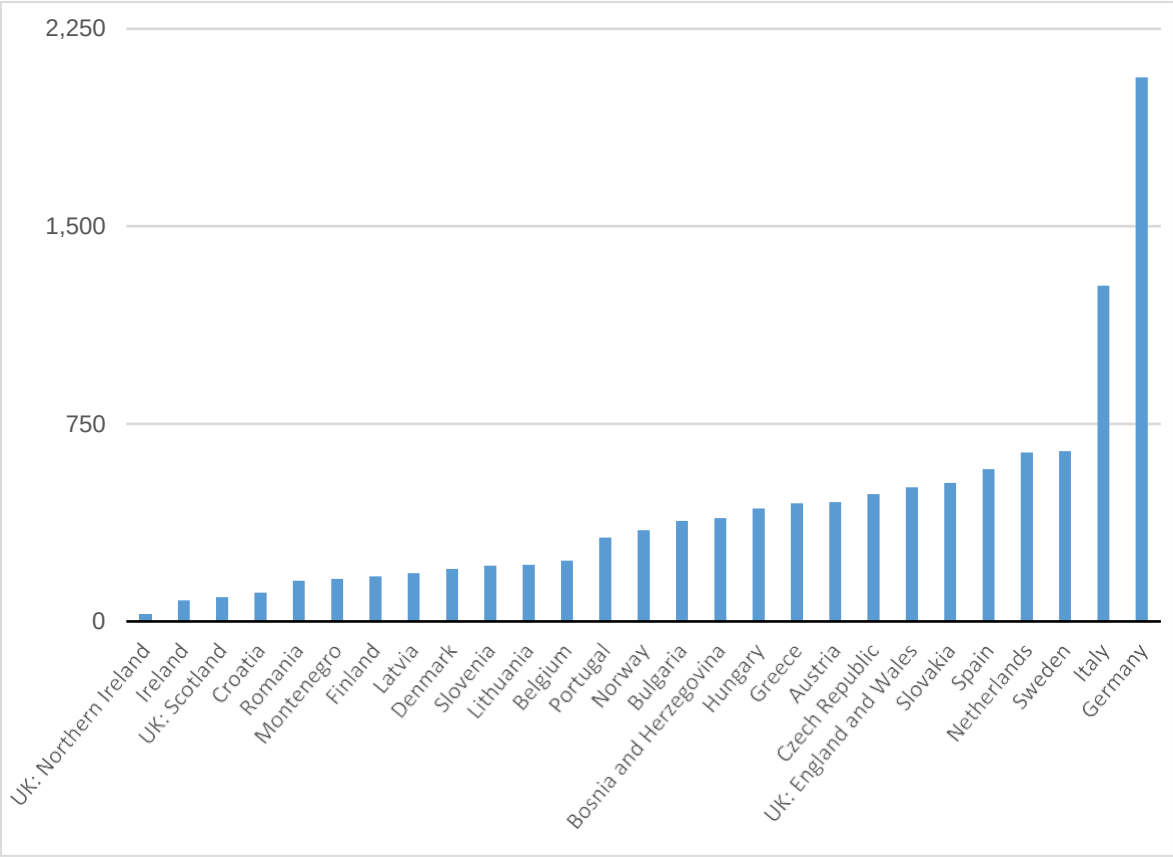

4.3 Caracteristicile respondenţilor

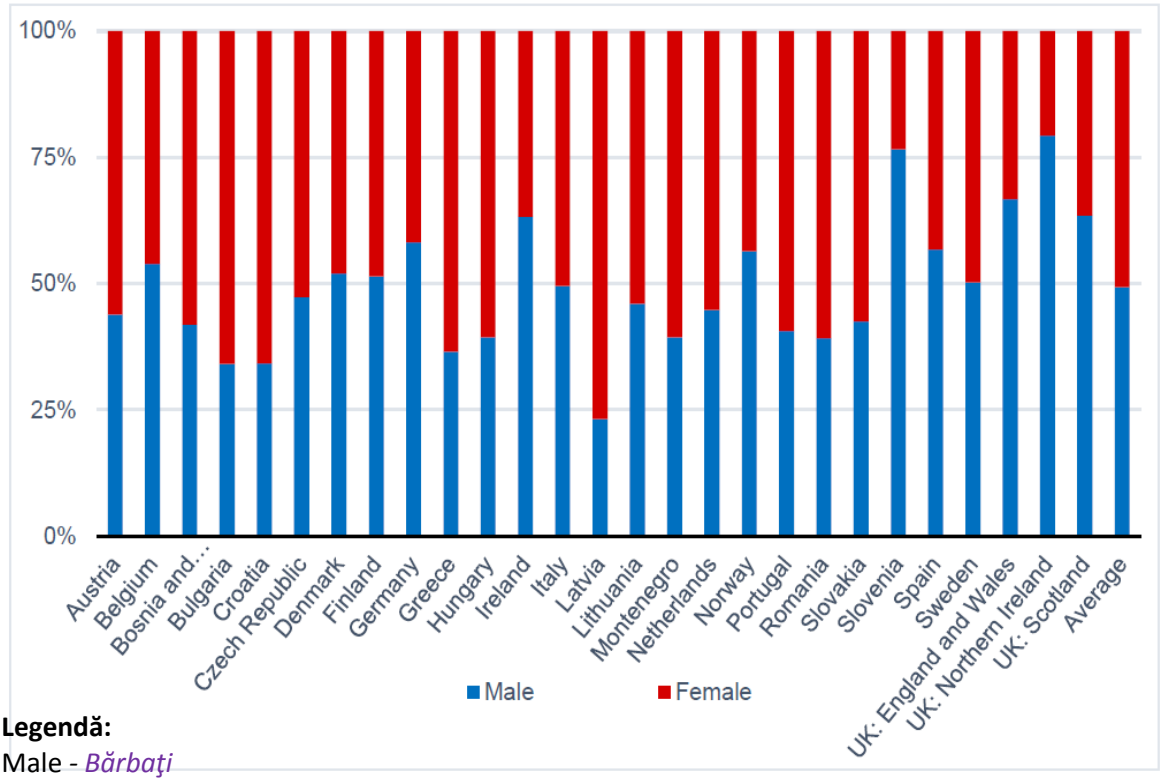

Legendă:
Male - *Bărbaţi*
Female - *Femei*
Average – *Media*

Figura 3 - Genul respondenţilor

Figura 4 - Experienţa judiciară

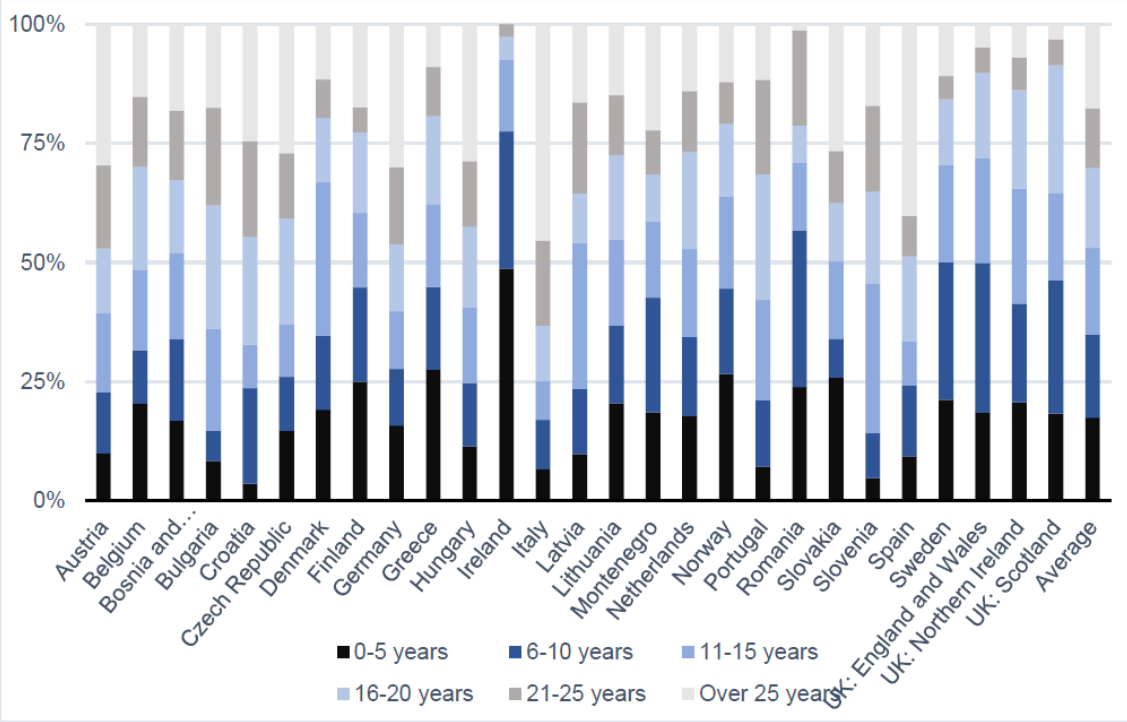

Legendă
0-5 years – *0-5 ani*
6-10 years – *6-10 ani*
11-15 years – *11-15 ani*
16-20 years – *16-20 ani*
21-25 years – *21-25 ani*
Over 25 years – *Peste 25 ani*
Average - *Media*

Figura 5 - Tipul de instanţă în care activează respondenţii

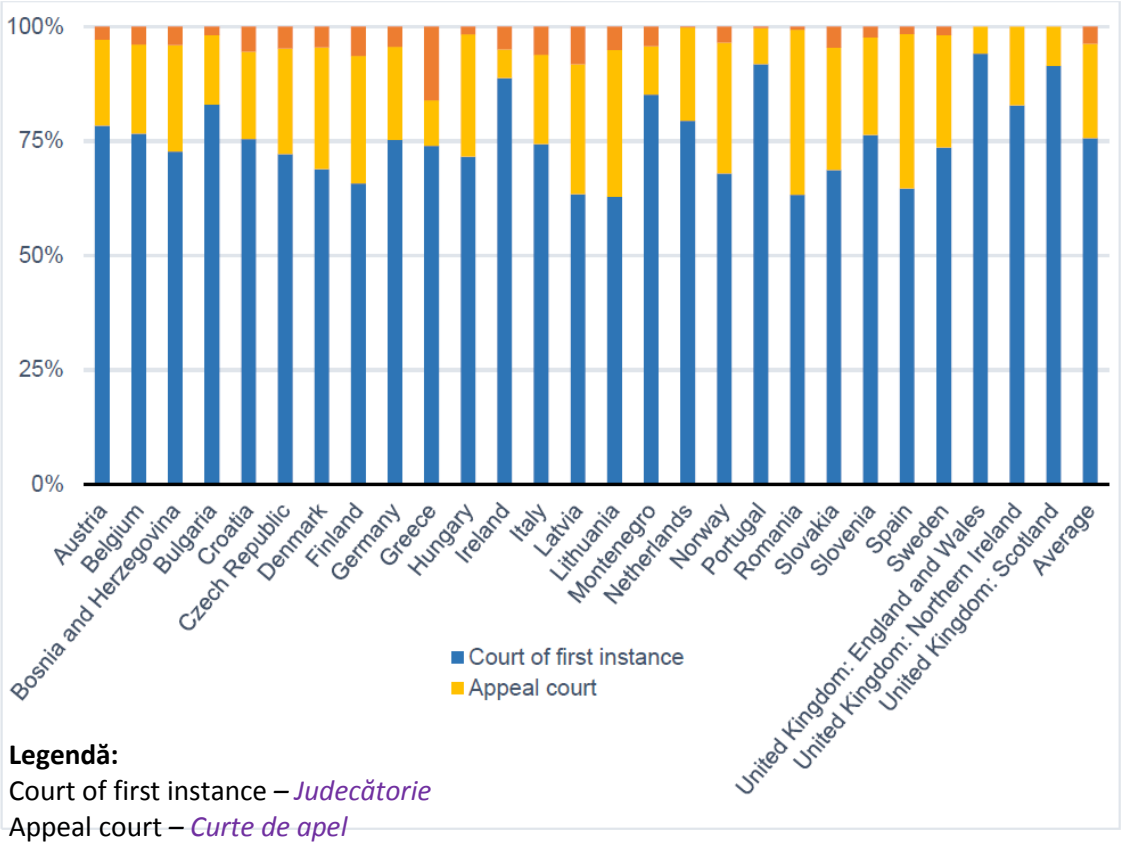

Legendă:
Court of first instance – *Judecătorie*
Appeal court – *Curte de apel*
Average – *Media*

Figura 6 - Tipuri de cauze soluţionate de respondenţi

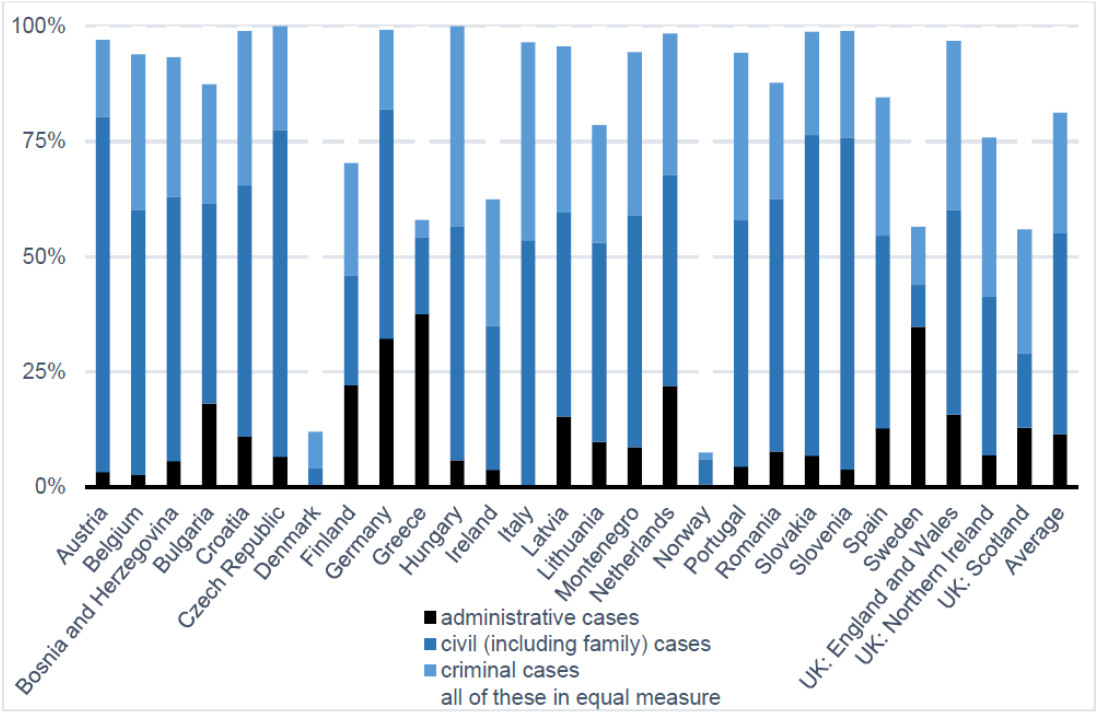

Legendă:
Administrative cases – *cauze de drept administrativ*
Civil (including family) cases – *cauze civile (inclusiv dreptul familiei)*
Criminal cases – *cauze penale*
All of these in equal measure – *toate acestea în egală măsură*
Average – *Media*

4.4 Percepţia generală cu privire la independenţă

Pe o scară de la 0 la 10, independența judecătorilor este evaluată ca fiind în medie între 6,5 şi 9,8. Trei ţări – Bulgaria, Croaţia şi Letonia, au scoruri care se situează între 6,5 şi 7. În 6 dintre ţări, scorurile sunt între 9 şi 10. Acestea sunt Marea Britanie, Irlanda, Olanda şi ţările scandinave (cu excepţia Suediei). Judecătorii au fost rugaţi să puncteze de asemenea independenţa personală (Figura 8). Aceste punctaje sunt mai mari decât cele acordate independenţei judecătorilor în general (în medie cu 0,6 puncte), diferenţa fiind din ce în ce mai mare pe măsură ce scorul pentru independenţa judecătorilor în general scade.

Figura 7 - Independenţa judecătorilor în general

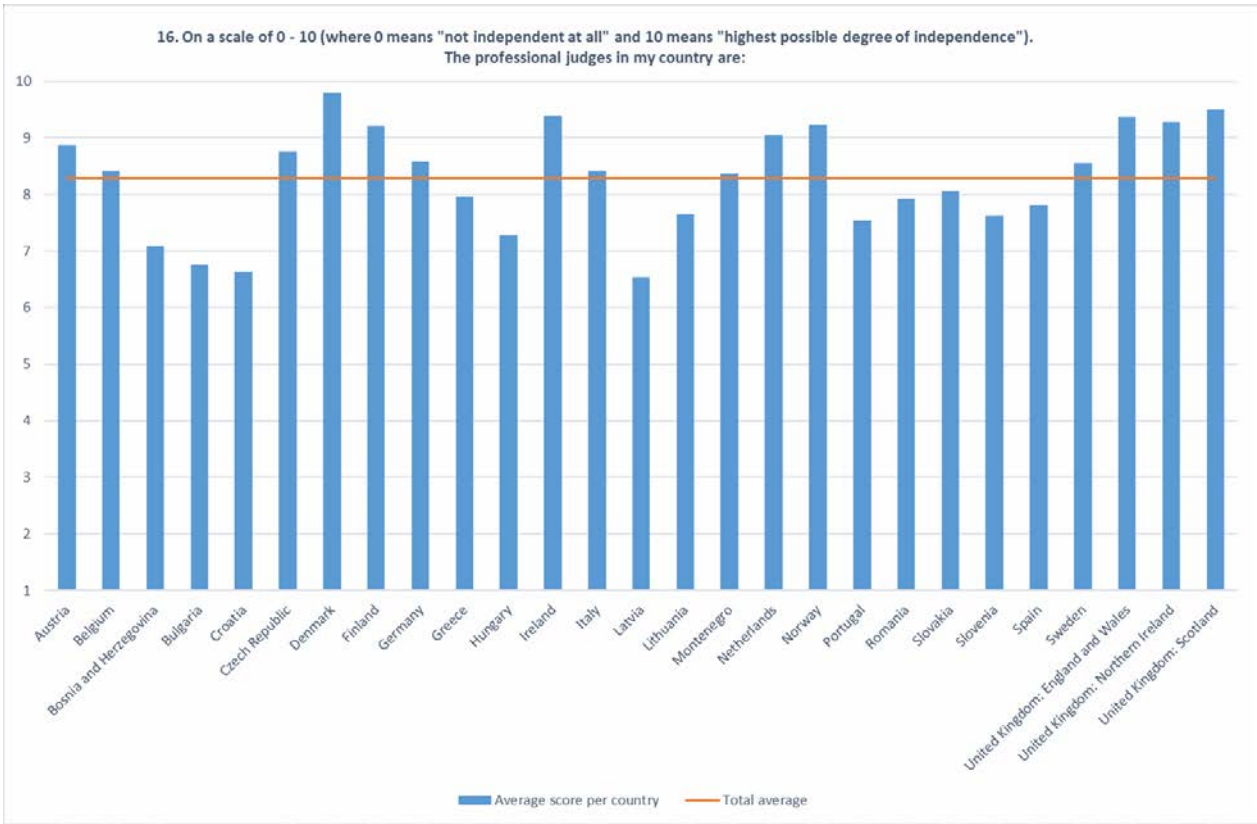

Legendă:

16. On a scale of 0-10 (where 0 means ”not independent at all ” and 10 means ”highest possible degree of independence”) The professional judges in my country are: - Pe o scară de la 1 la 10 (unde 0 înseamnă ”deloc independenți” și 10 înseamnă ”cel mai înalt grad posibil de independență”). Judecătorii de profesie din țara mea sunt:

Average score per country – *Scor mediu pentru fiecare ţară în parte*

Total average *– Media generală*

Figura 8- Independenţa personală a judecătorilor

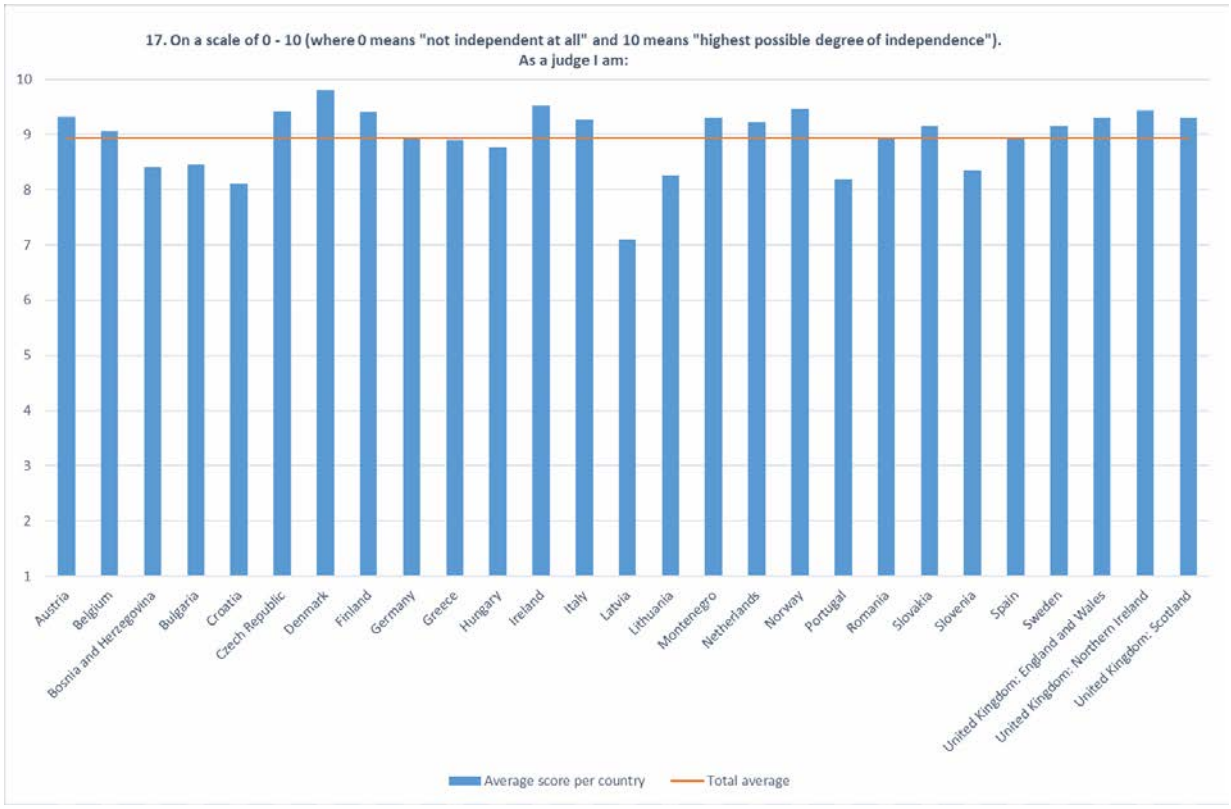

Legendă:
17. On a scale of 0-10 (where 0 means ”not independent at all ” and 10 means ”highest possible degree of independence”) As a judge I am - Pe o scară de la 1 la 10 (unde 0 înseamnă ”deloc independenți” și 10 înseamnă ”cel mai înalt grad posibil de independență”). În calitate de judecător sunt:
Average score per country – *Scor mediu pentru fiecare ţară în parte*
Total average – *Media generală*

Sondajele anterioare au avut loc în 2015 şi 2017. În general, rezultatele sunt aceleaşi. Diferenţe importante se înregistrează în 4 ţări care au participat la toate cele 3 sondaje (diferenţă de cel puţin 0,5 puncte). În Spania, se observă o creştere în cazul independenţei percepute, punctajul privind independenţa judecătorilor în general înregistrând o creştere de la 6,6 în 2015 la 7,5 în 2017 şi 8,1 în 2019 (în vreme ce scorul privind independenţa personală a crescut de la 8,0 la 8,7 şi 9.0). De asemenea, în cazul Slovaciei, se înregistrează o creştere importantă: de la 6,7 la 7,7 şi 8,1 (respectiv de la 8,0, la 8,9 şi 9,1). Scoruri mai mici au fost înregistrate în Portugalia: o scădere de la 8,1 la 7,9 şi 7,5 (respectiv de la 9,1 la 8,8 şi 8,2), şi în România: de la 8,7 la 8,1 şi 7,9 (respectiv de la 9,4 la 8,9 şi 8,9). Trebuie menţionat că Polonia nu a participat la sondajul actual, fiind suspendată din calitatea de membru al reţelei. Ungaria, o ţară în care reformele au generat îngrijorări cu privire la independenţa judiciară, a participat la sondaj pentru prima dată în acest an.

Pentru a avea o perspectivă pe termen mai lung, judecătorilor li s-a solicitat să analizeze dacă independenţa lor a crescut sau s-a diminuat faţă de momentul la care şi-au început activitatea ca judecători. Aceste răspunsuri pot fi interpretate în corelare cu numărul de ani de experienţă ai judecătorilor (a se vedea Figura 4 de mai sus). Figura 9 prezintă rezultatele pentru Slovacia. Acestea arată că procentul cel mai mare (net) dintre judecătorii care au experimentat o îmbunătăţire semnificativă a independenţei personale sunt cei care şi-au început activitatea în urmă cu 25 de ani. de asemenea, mulţi dintre judecătorii cu o experienţă de peste 15 ani au declarat că au cunoscut îmbunătăţiri în acest sens.

Pe de altă parte, judecătorii care şi-au început activitatea recent au experimentat schimbări de mai mici dimensiuni şi mixte. În majoritatea ţărilor din Europa de Est se observă un tipar al îmbunătăţirilor importante în ultimii 25 ani – adesea cu un accent pe perioadele de la început. Doar în cazul Ungariei se observă un tipar radical diferit (figura 10). În cazul celorlaltor ţări, procentul de judecători care au observat modificări importante în bine sau rău este mai mic, iar tiparul răspunsurilor diferă semnificativ. În unele ţări, se observă un tipar complet opus, în care cu preponderenţă sau exclusiv judecătorii recent numiţi raportează schimbări pozitive. Acest tip de rezultate poate reflecta existenţa unor atitudini diferite faţă de modernizarea sistemului judiciar Anexa 1 prezintă profilurile tuturor ţărilor/entităţilor.

Figura 9 Schimbarea percepută cu privire la independenţă, procentul judecătorilor care raportează o deteriorare sau îmbunătăţire semnificativă în Slovacia, în funcţie de experienţa judiciară

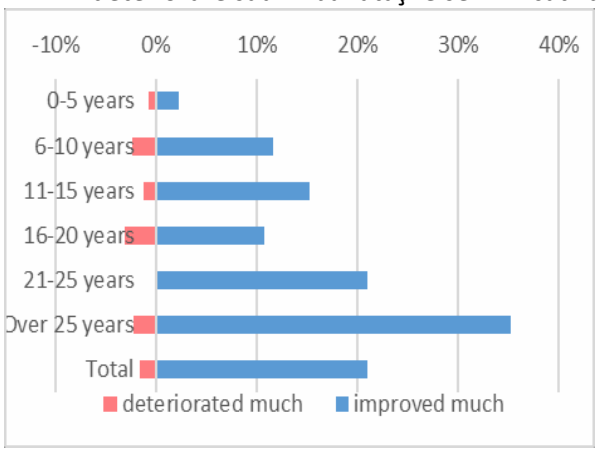

Legendă
0-5 years – 0-5 ani
6-10 years – 6-10 ani
11-15 years – 11-15 ani
16-20 years – 16-20 ani
21-25 years – 21-25 ani
Over 25 years – Peste 25 ani
Deteriorated much – S-a deteriorat semnificativ
Improved much – S-a îmbunătăţit semnificativ

Figura 10 Schimbarea percepută cu privire la independenţă, procentul judecătorilor care raportează o deteriorare sau îmbunătăţire semnificativă în Ungaria.

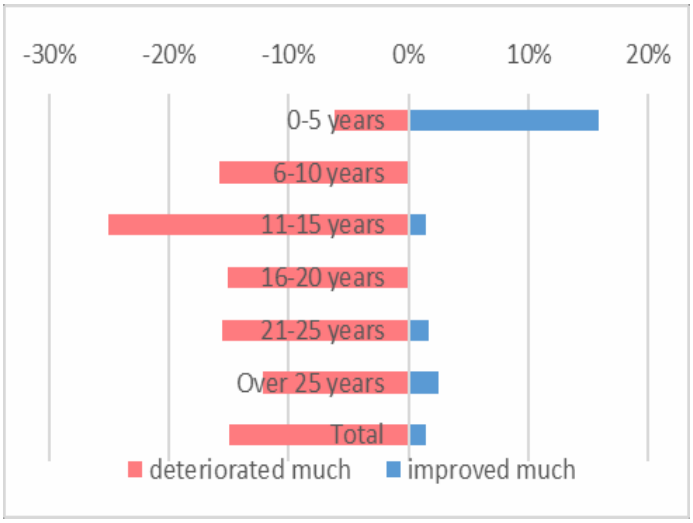

Legendă
0-5 years – 0-5 ani
6-10 years – 6-10 ani
11-15 years – 11-15 ani
16-20 years – 16-20 ani
21-25 years – 21-25 ani
Over 25 years – Peste 25 ani
Deteriorated much – S-a deteriorat semnificativ
Improved much – S-a îmbunătăţit semnificativ

4.5 Aspecte cu privire la independenţă: cu privire la dosarele administrate

Marea majoritate a judecătorilor din Europa nu exprimentează exercitarea unor presiuni nepotrivite pentru influenţarea hotărârilor pe care le iau în procedurile judiciare (figura 11). În toate ţările 5% dintre judecători menţionează exercitarea unor presiuni inadecvate, mai puţin de 1% raportând că acestea se desfăşoară cu regularitate. Procente de 10% sau mai mari s-au înregistrat în Croaţia (15%), Letonia (19%) şi Lituania (13%). Faptul că judecătorii fac obiectul unor presiuni inadecvate nu înseamnă, desigur, şi că aceştia cedează acestei presiuni.

În cazul judecătorilor care experimentează astfel de presiuni, cele mai frecvent răspunsuri – în toate ţările – la întrebarea legată de entitatea care exercită acele presiuni sunt: conducerea judecătoriei, partidele şi, în aceeaşi măsură, alţi judecători şi mass-media.

În ceea ce priveşte presiunea externă, figura 12 ilustrează frecvenţa cazurilor de corupţiei în sistemul judiciar, generată de eforturile de a influenţa rezultatul procedurilor judiciare. Dacă în sondajul anterior întrebarea din cadrul chestionarului se concentra pe luarea de mită, în sondajul actual aria de acoperire a acesteia a fost lărgită, cuprinzând alte forme de corupţie (acceptarea de foloase non-materiale sau favoruri). Ca şi în cazul sondajului anterior, se disting 3 categorii de ţări: (1) sisteme judiciare în care aproape toţi judecătorii (96% sau peste) sunt siguri că nu există cazuri de corupţie. Aceste sisteme se regăsesc în Danemarca, Finlanda, Irlanda, Olanda, Norvegia, Suedia şi Marea Britanie. (2) sisteme judiciare în care un procent foarte mic de judecători (2% sau sub 2%) consideră că fenomenul corupţiei este prezent, iar 8% - 15% dintre judecători nu sunt siguri de acest lucru. Austria, Belgia, Germania şi Muntenegru[10] se încadrează în această categorie. şi (3) sisteme judiciare în care un procent mare dintre judecători consideră că acest fenomen se produce (8% - 41%) şi mult mai mult de 15% (până la 50%) nu sunt siguri de acest lucru. Faptul că judecătorii nu sunt siguri dacă acest fenomen există este un semnal negativ în sine. Partea pozitivă însă este că atunci când judecătorii consideră că acest fenomen are loc, rareori se referă la apariţia acestuia în mod regulat. Italia reprezintă un caz extrem: 41% consideră că fenomenul corupţiei există, însă 26% (fix) consideră că acesta are loc extrem de rar. Cele 5 ţări în care majoritatea judecătorilor consideră că fenomenul corupţiei are loc în mod regulat sau ocazional sunt: Bulgaria (19%), Croaţia (16%), Italia (14%), Lituania (13%) şi Letonia (11%).

Figura 11 Exercitarea unor presiuni inadecvate

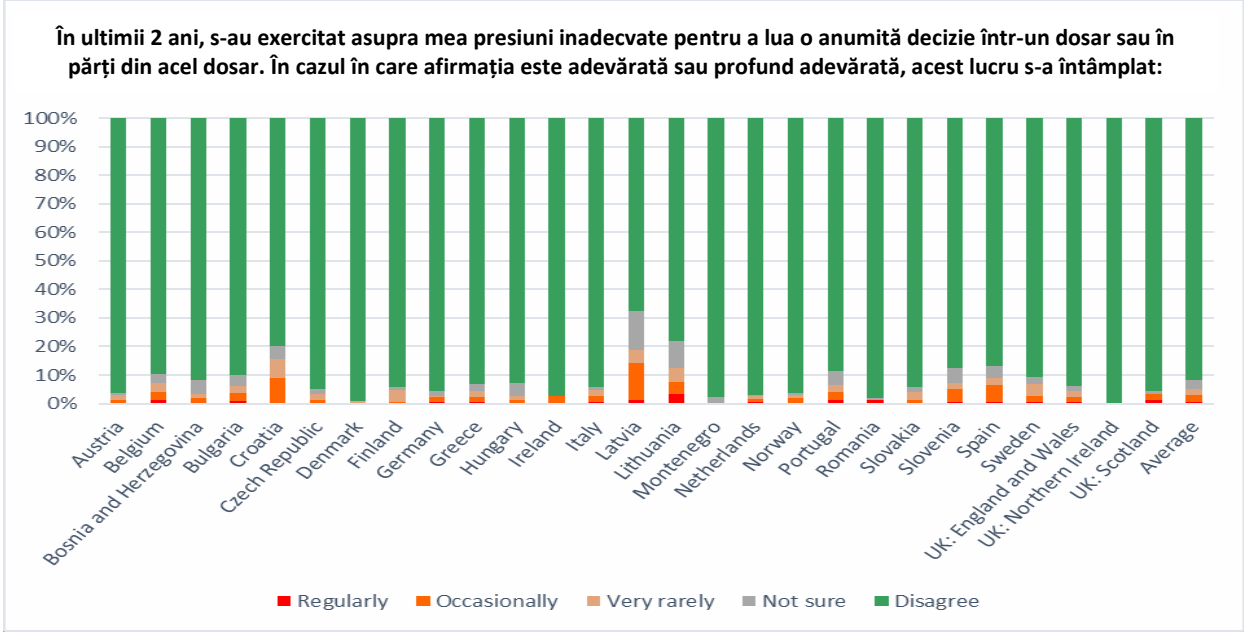

Legendă:
Regularly – În mod regulat
Occasionally – Ocazional
Very rarely – Foarte rar
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree – Nu sunt de acord cu afirmaţia
Average - Media

[10] Punctajele din Muntenegru diferă foarte mult de cele ale ţărilor vecine. În alte studii, se menţionează că judecătorii din Muntenegru îşi evaluează situaţia generală şi cea în raport cu independenţa şi responsabilitatea în sens pozitiv, mult mai pozitiv decât o fac justiţiabilii şi avocaţii (Raportul Băncii Mondiale 2018, http://documents.worldbank.org/curated/en/673881525871078007/pdf/Experiences-and- Perceptions-of-Judicial-Performance-in-Montenegro.pdf).

Figura 12 Corupţia în sistemul judiciar

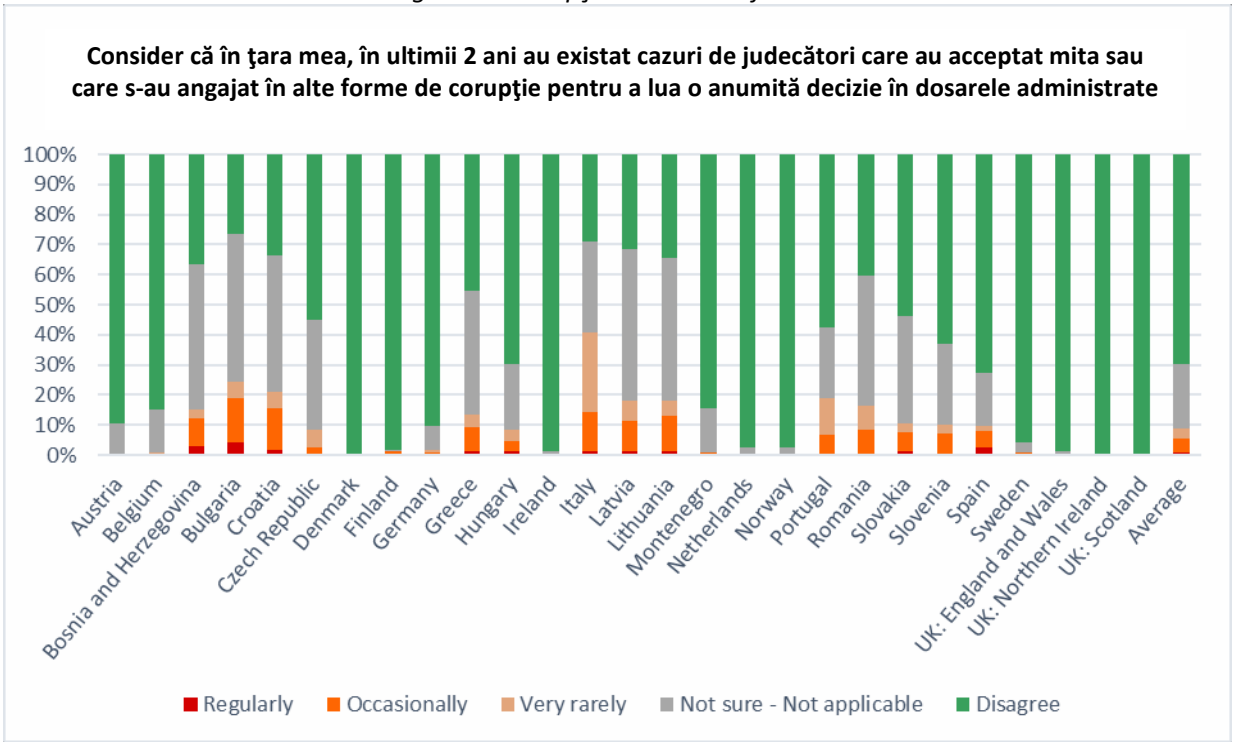

Legendă:

Regularly – În mod regulat
Occasionally – Ocazional
Very rarely – Foarte rar
Not sure-Not applicable – Nu sunt sigur (ă)/Nu se aplică
Disagree – Nu sunt de acord cu afirmaţia
Average - Media

Presiunea externă poate lua forma atragerii răspunderii personale a judecătorilor. Figura 13 arată însă că, deşi deloc neglijabile, plângerile nu reprezintă o problemă foarte mare în opinia respondenţilor.

Figura 13 Răspunderea personală

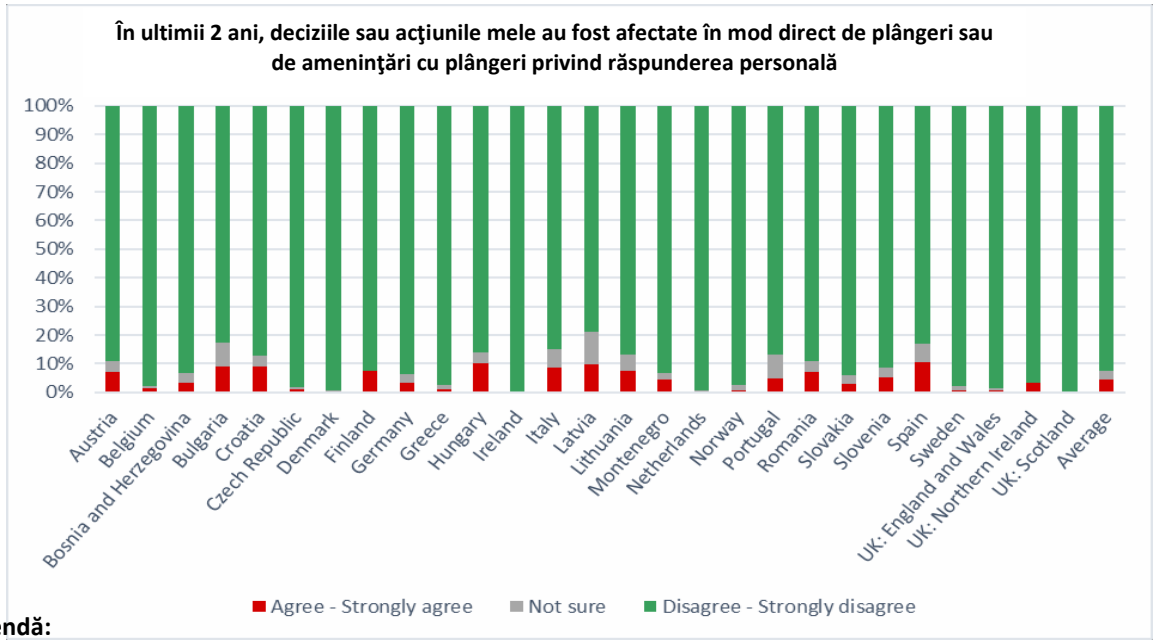

Legendă:

Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average - Media

Surse de influenţă externă mai importante asupra deciziilor sunt mass-media şi platformele de socializare on-line. Mulţi judecători consideră că acestea au un impact negativ asupra deciziilor judecătoreşti. Doar în Ţările Scandinave, Olanda, Irlanda şi Marea Britanie sub 10% dintre judecători consideră că acest impact există. Procentele cele mai mari se înregistrează în Croaţia (71%), Portugalia (50%), Bulgaria (41%), Letonia (43%) şi Slovacia (41%). În Croaţia şi Portugalia, impactul platformelor de socializare on-line este considerat negativ de mai puţini respondenţi, respectiv 46% şi 39%. Relaţia cu mass-media este ilustrată în figura de mai jos.

Figura 14 Influenţa mass-media

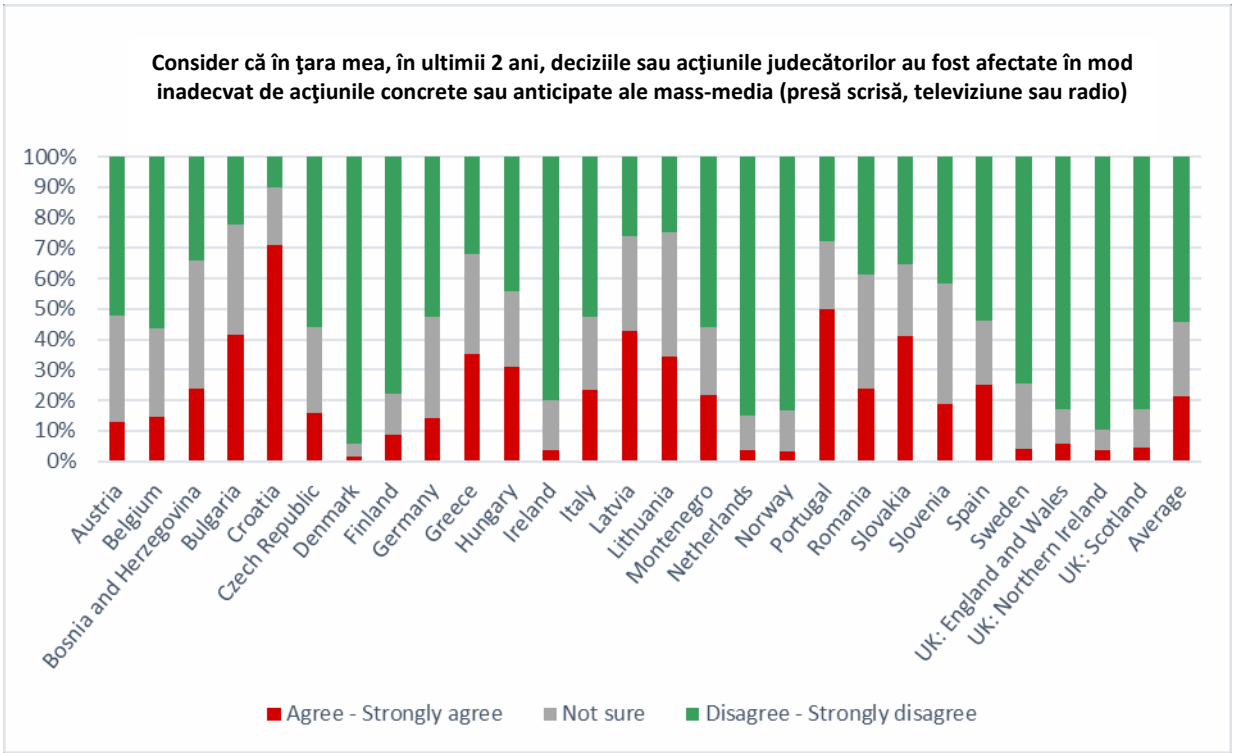

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

Figura 15 Influenţa reţelelor de socializare on-line asupra deciziilor

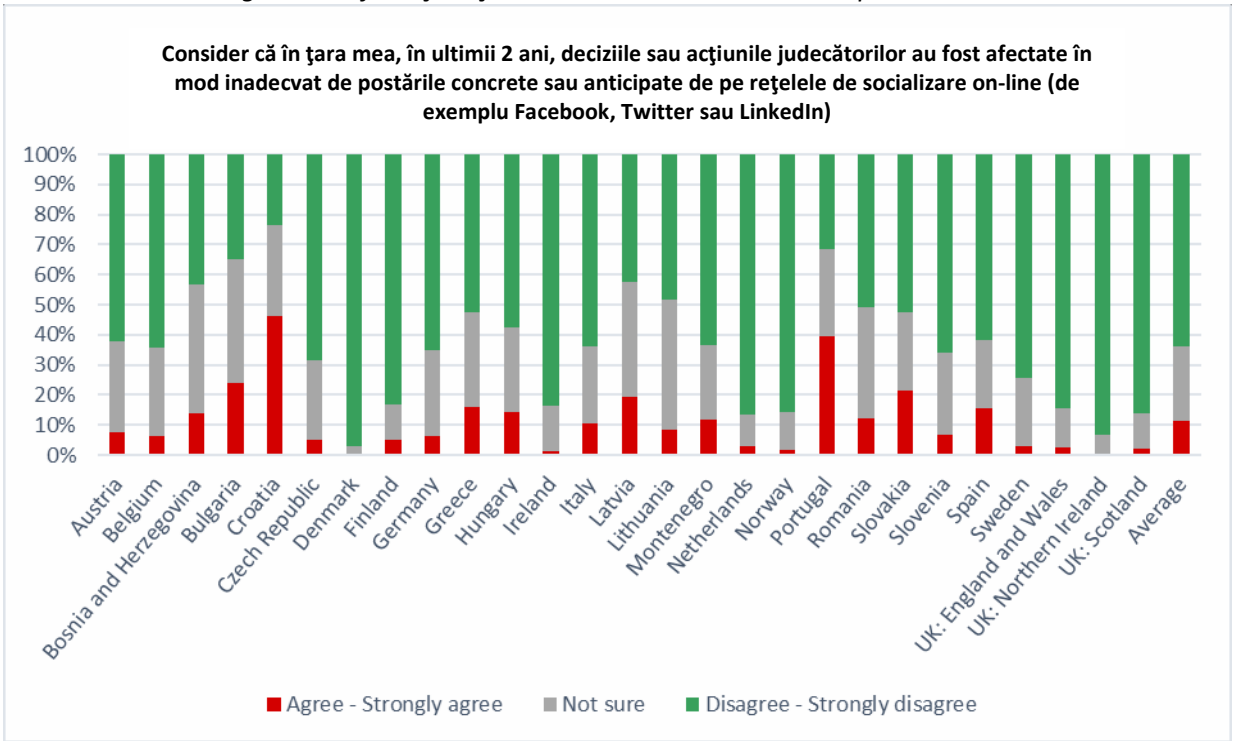

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

În ceea ce priveşte presiunile interne, figura 16 ilustrează presiunile cu acţiuni disciplinare experimentate de către judecători, datorate unei decizii luate într-o cauză. Potrivit respondenţilor, această presiune este destul de puternică în Letonia şi Lituania, şi este prezentă în Grecia, România, Portugalia şi Spania.

Figura 16 Acţiuni disciplinare

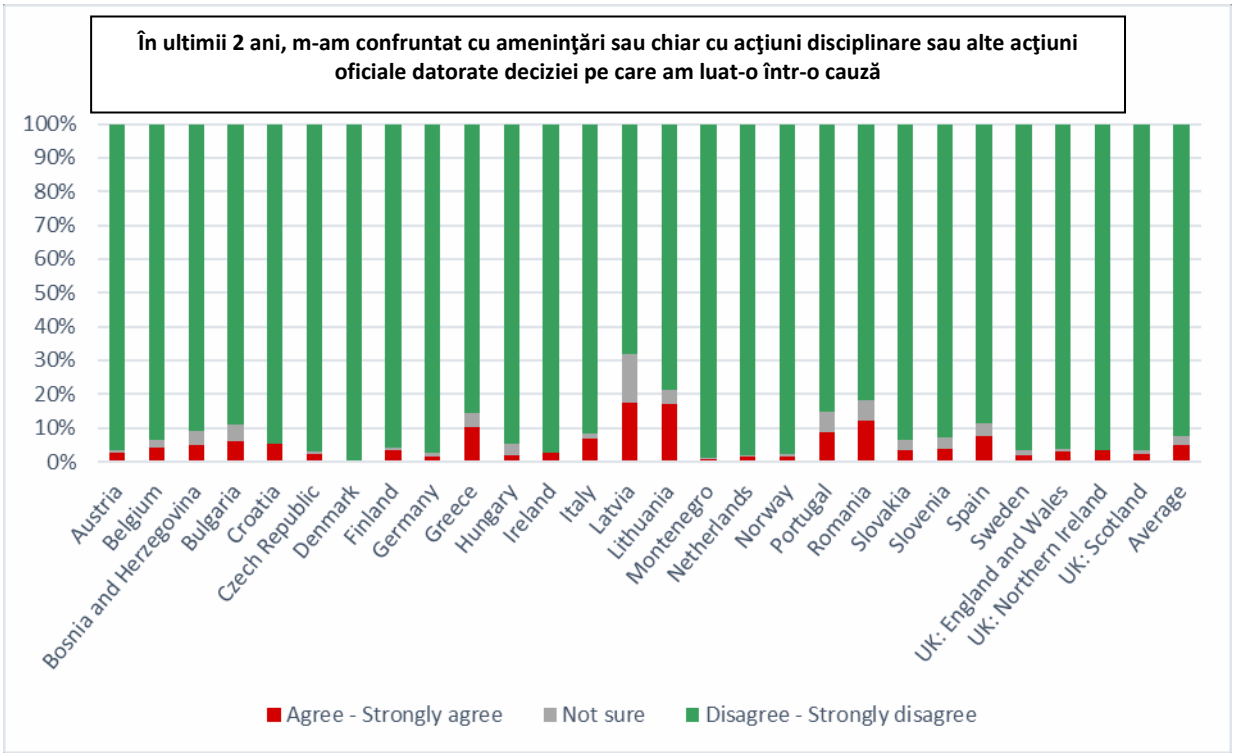

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

Deciziile cu privire la anumite dosare pot fi influenţate de asemenea şi prin modul de repartizare a acestora. Decizia conducerii instanţei de a repartiza anumite dosare către anumiţi judecători, în cazul în care mecanismul de alocare permite astfel de decizii discreţionare, poate face previzibilă decizia care va fi luată în acele dosare. Mulţi judecători din Portugalia (24%) şi Spania (26%) consideră că acest fenomen este prezent în ţările lor, în timp ce procente similare de judecători nu sunt siguri de acest lucru. Cu toate acestea, fenomenul pare să fie des întâlnit, Bulgaria, Croaţia, Ungaria şi Letonia înregistrând de asemenea procentaje mari.

Figura 17 Repartizarea dosarelor

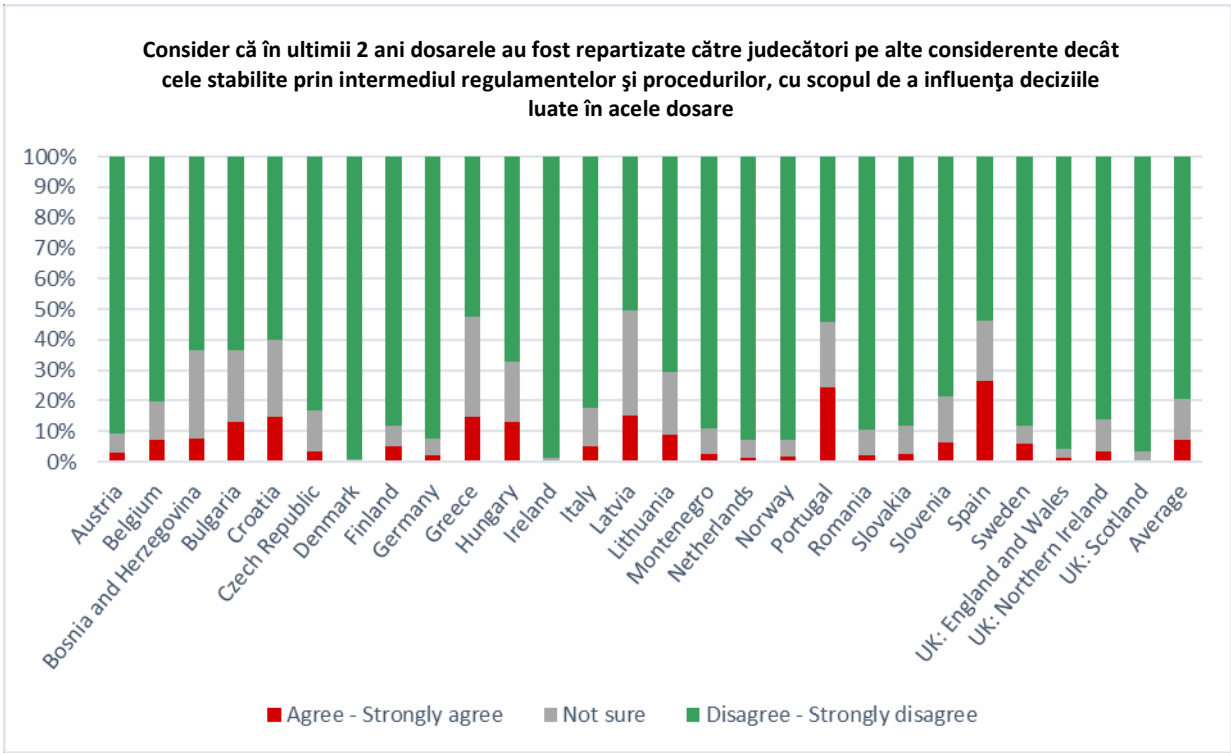

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

În figurile de mai sus, s-au analizat presiunile inadecvate exercitate asupra judecătorilor de surse externe, inclusiv de conducerea instanţelor. Figurile 18 şi 19 fac diferenţa între potenţiala influenţă a conducerii instanţelor prin analizarea separată a influenţei întotdeauna inadecvate asupra conţinutului deciziei şi influenţa cu privire la celeritatea luării deciziilor, care poate sau nu să fie inadecvată, în funcţie de presiunea exercitată. Influenţa asupra conţinutului deciziilor este rar întâlnită. Doar în Letonia, Lituania, Croaţia şi Ungaria un procent mai mare de 5% din respondenţi au afirmat că au fost supuşi unei astfel de presiuni. În ceea ce priveşte celeritatea cu privire la luarea deciziei, presiunea percepută ca fiind inadecvată apare mai des. În mai multe ţări diferite, procentul judecătorilor care experimentează astfel de presiuni inadecvate se situează mult peste 10%. De exemplu, atât în Anglia şi Ţara Galilor cât şi în Slovenia, 17% dintre judecători admit existenţa acestui tip de presiune.

O zonă la fel de gri pare să existe în ceea ce priveşte impactul ghidurilor elaborate de judecători. A se nota faptul că acestea nu includ obligaţia de a urma o decizie precedentă. Interpretarea uniformă a legii (procedurilor legale) promovată de ghiduri poate fi contrară opiniei profesionale a judecătorilor, însă cu toate acestea judecătorii se pot simţi obligaţi să o respecte. Din perspectiva independenţei, acest lucru nu este de dorit. Figura 19 arată faptul că acest fenomen este de fapt larg răspândit în Europa de Est, însă apare şi în Anglia şi Ţara Galilor. În alte sisteme judiciare pare să existe o unanimitate cu privire la ghiduri.

Figura 18 Presiuni inadecvate din partea conducerii instanţei, în ceea ce priveşte conţinutul deciziilor

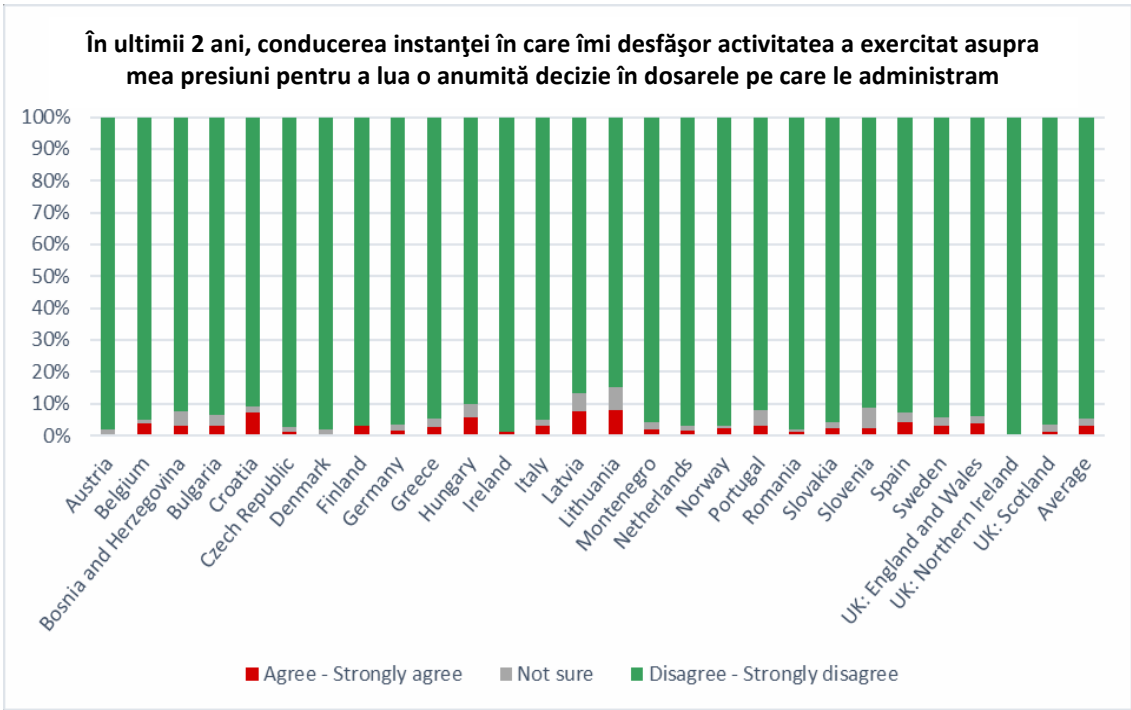

Figura 19 Presiuni inadecvate din partea conducerii instanţei, în ceea ce priveşte orizontul de timp pentru luarea deciziilor

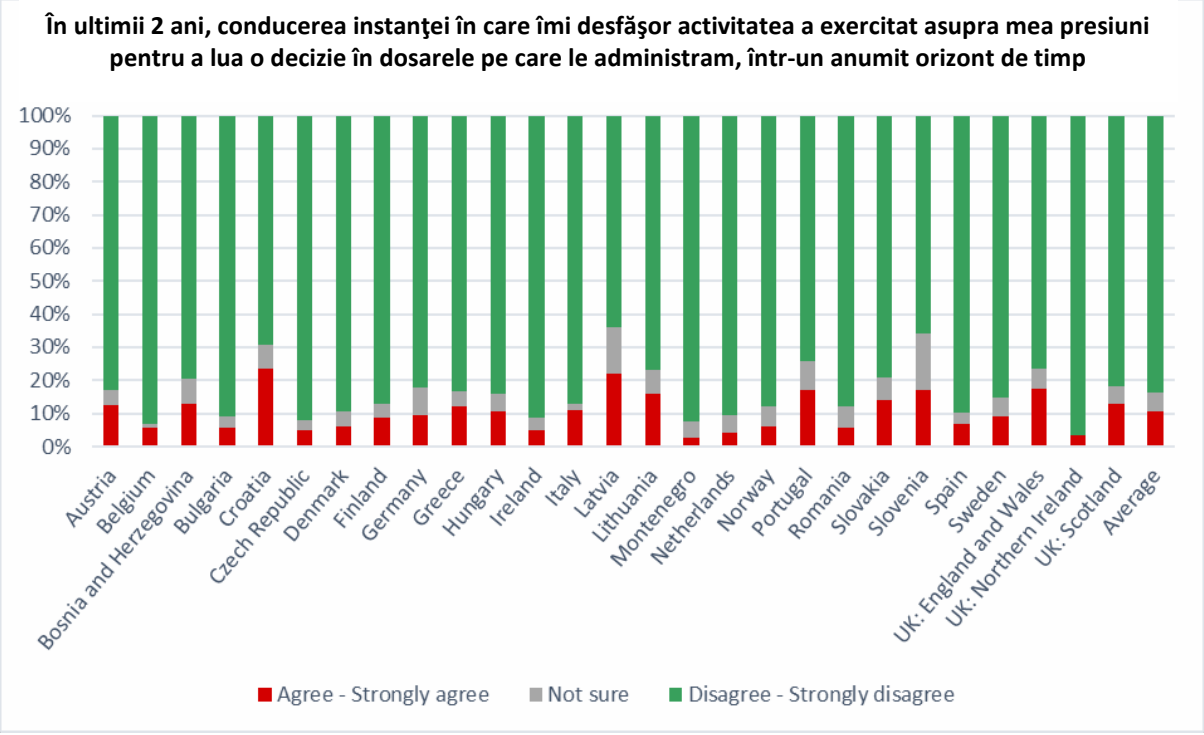

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

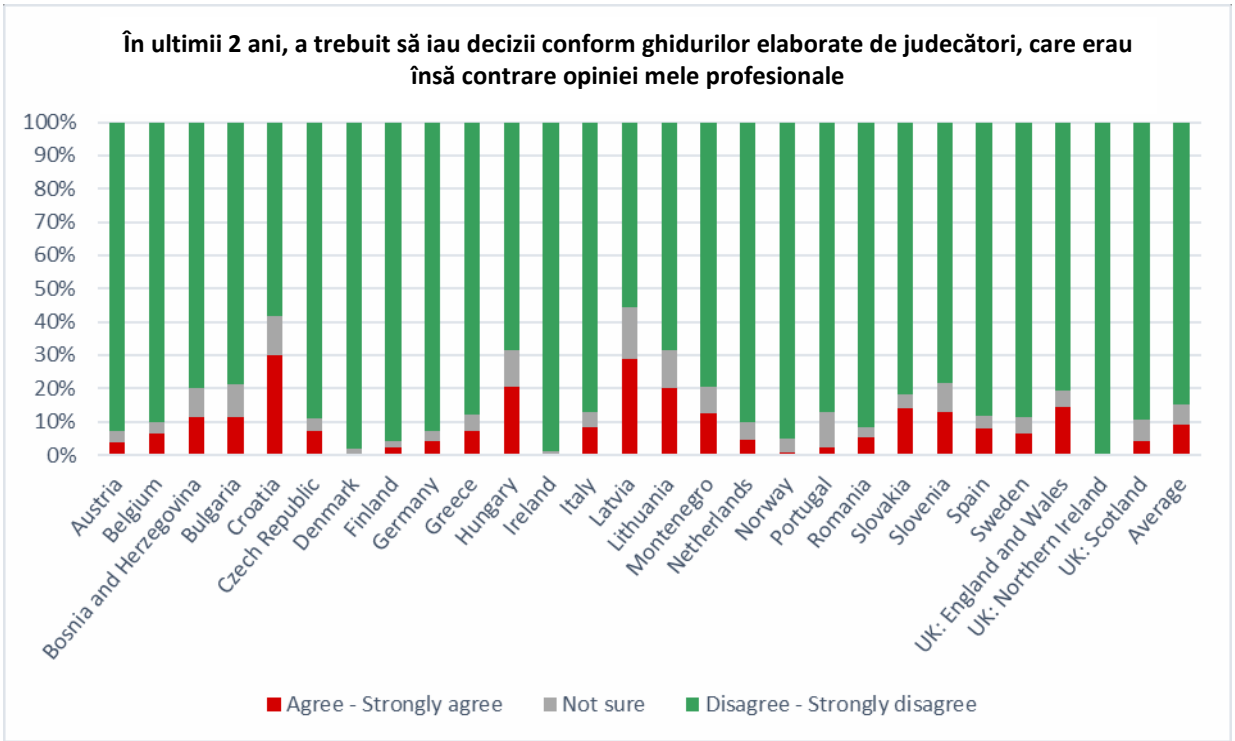

Figura 20 Impactul ghidurilor asupra independenţei

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

4.6 Aspecte privind independenţa: numirea şi promovarea judecătorilor

Deciziile în domeniul resurselor umane cu privire la judecători constituie un aspect cheie al independenţei, acestea făcând de cele mai multe ori obiectul atribuţiilor de bază ale unui Consiliu judiciar. Sondajul anterior a generat discuţii aprinse cu privire la posibilele cauze ale scorurilor mici înregistrate cu privire la acest subiect. Din acest motiv, în actualul sondaj, s-a făcut distincţia dintre prima numire într-o judecătorie sau curte de apel şi numirea la Curtea Supremă/Curtea de Casaţie, procedurile de numire fiind în general foarte diferite pentru cele 2 situaţii. Figurile 19 şi 20 prezintă rezultatele. Figura 19 se referă la prima numire în sistemul judiciar, analizând dacă numirea se bazează exclusiv pe abilităţi şi experienţă. Doar în câteva sisteme judiciare se observă un consens (aproape) unanim în acest sens (Danemarca şi Olanda, dar şi România). În alte sisteme judiciare, nici un respondent nu are o astfel de opinie, în Croaţia (65%), Ungaria (49%) şi Bosnia şi Herţegovina (38%) înregistrându-se cele mai mari procente ale celor care consideră contrariul. Aşadar, aceasta rămâne un aspect important pentru care ar trebui identificate soluţii.

În ceea ce priveşte numirea la Curtea Supremă/Curtea de Casaţie, scorurile arată o situaţie şi mai îngrijorătoare. 68% dintre respondenţii din Spania, 53% în Portugalia şi Ungaria şi 46% în Italia, dar şi 34% în Germania consideră că numirile nu se bazează doar pe abilităţi şi experienţă.

Promovarea judecătorilor în cadrul judecătoriilor şi curţilor de apel înregistrează scoruri şi mai slabe, şi este evident dificilă organizarea procesului în ţările europene astfel încât acesta să se bazeze doar pe abilităţi şi experienţă şi să fie acceptat astfel. Doar Danemarca pare să reuşească acest lucru.

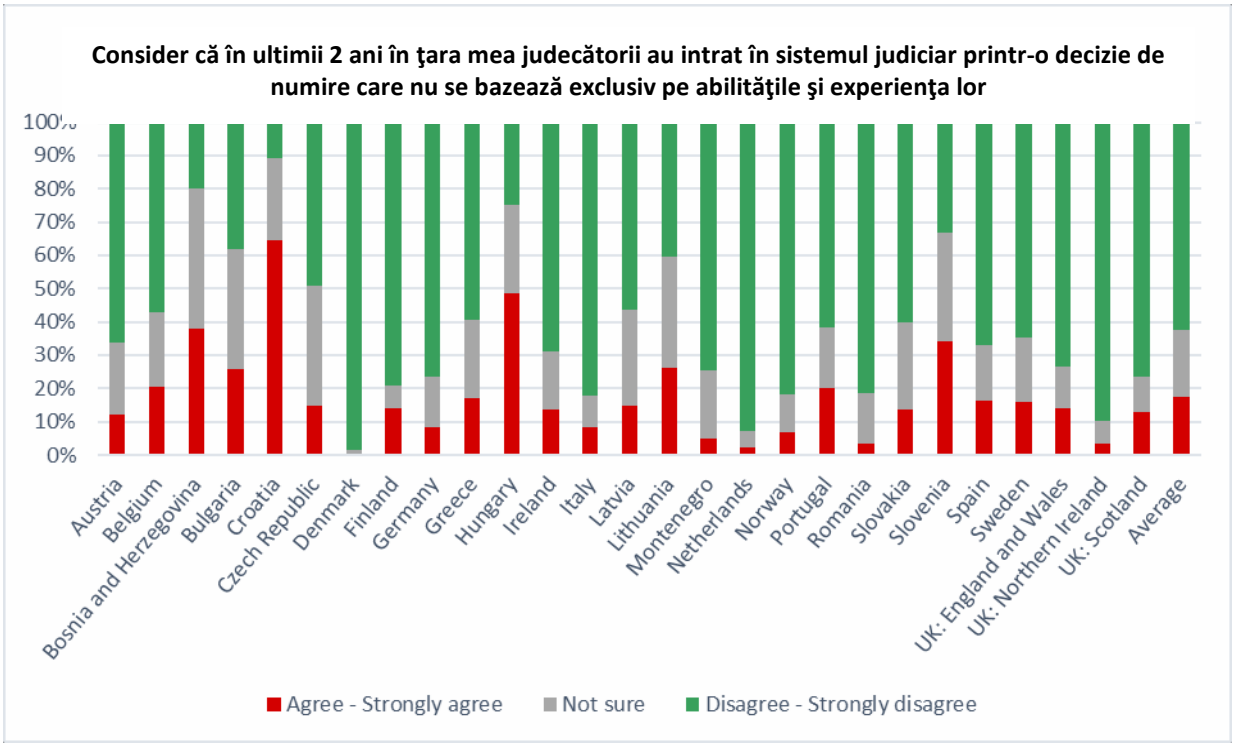

Figura 21 Prima numire a judecătorilor

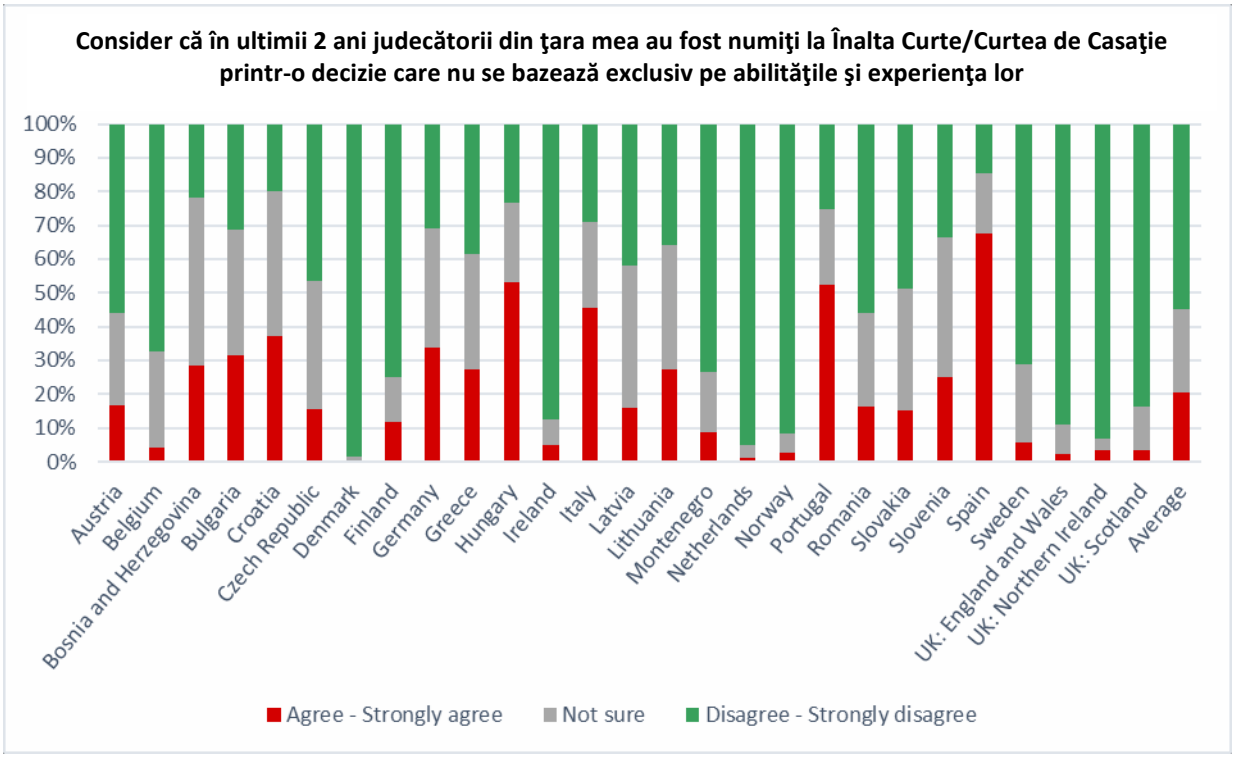

Figura 22 Numirea la Curtea Supremă/Curtea de Casaţie

Legendă:

Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia *Not sure – Nu sunt sigur (ă)*

Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia

Average – Media

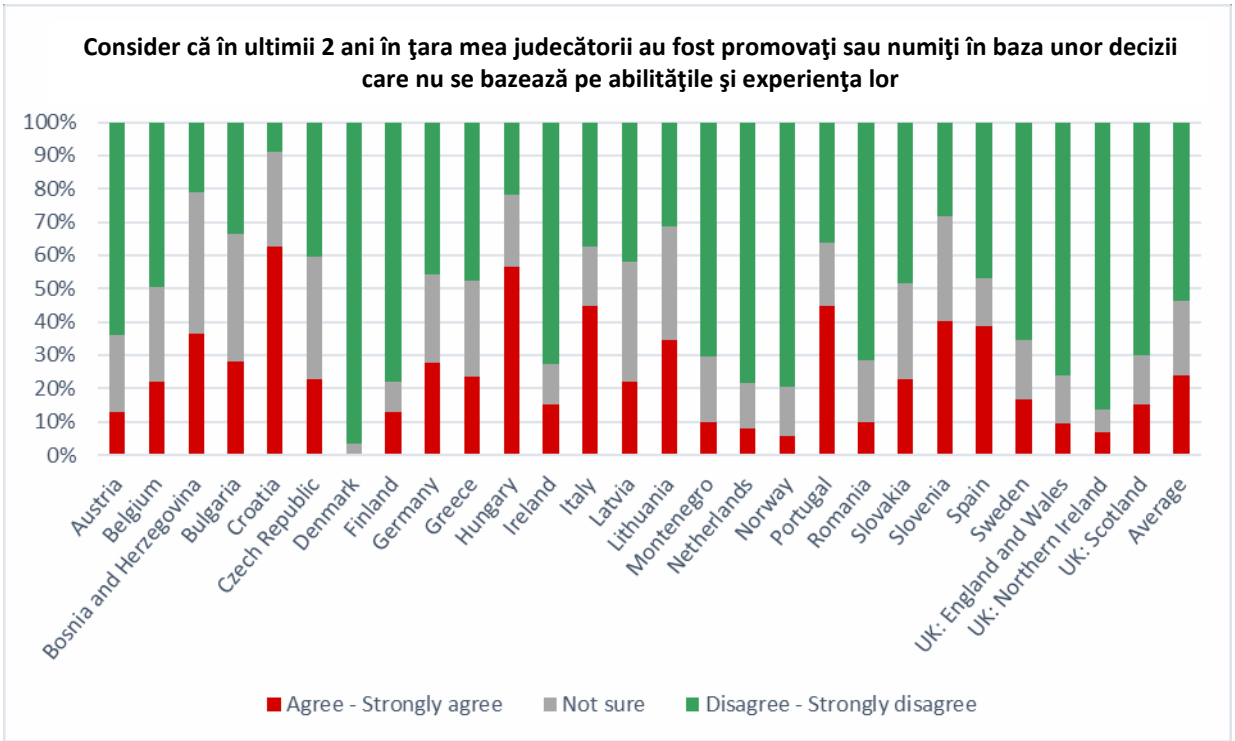

Figura 23 Promovarea judecătorilor

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

4.7 Aspecte privind independenţa: condiţiile de lucru

Modul în care judecătorii iau decizii în dosarele judecate poate depinde de asemenea de condiţiile în care lucrează. Judecătorii pot fi complet independenţi în privinţa aspectelor descrise mai sus însă dacă aceştia, de exemplu, nu au resursele necesare desfăşurării procedurilor în condiţiile pe care le consideră necesare pentru a asigura un proces corect, independenţa nici nu mai contează. De aceea, în cadrul sondajului respondenţii au fost rugaţi să îşi exprime opinia cu privire la mai multe aspecte ale condiţiilor de lucru. Cifrele de mai jos ilustrează rezultatele.

Aspecte privind salariul, valoarea pensiilor şi vârsta de pensionare joacă un rol important în multe ţări, în special în Spania, Ungaria, Belgia, Grecia şi Marea Britanie, într-o măsură atât de mare încât respondenţii consideră că acestea le afectează independenţa. Numărul de dosare alocate şi, în strânsă legătură de acesta, resursele existente sunt aspecte chiar mai importante decât salariu. În toate statele aceasta reprezintă o problemă, chiar şi în ţări scandinave precum Norvegia. Singura excepţie este reprezentată de Danemarca, unde mai puţin de 10% dintre respondenţi consideră că numărul de dosare repartizate şi resursele alocate reprezintă o ameninţare la adresa independenţei lor. Problema este considerată mai mare în sistemele judiciare din Europa de Vest şi Sud decât în Europa de Est. De asemenea, transferul judecătorilor la alte curţi sau locaţii nu reprezintă o problemă importantă.

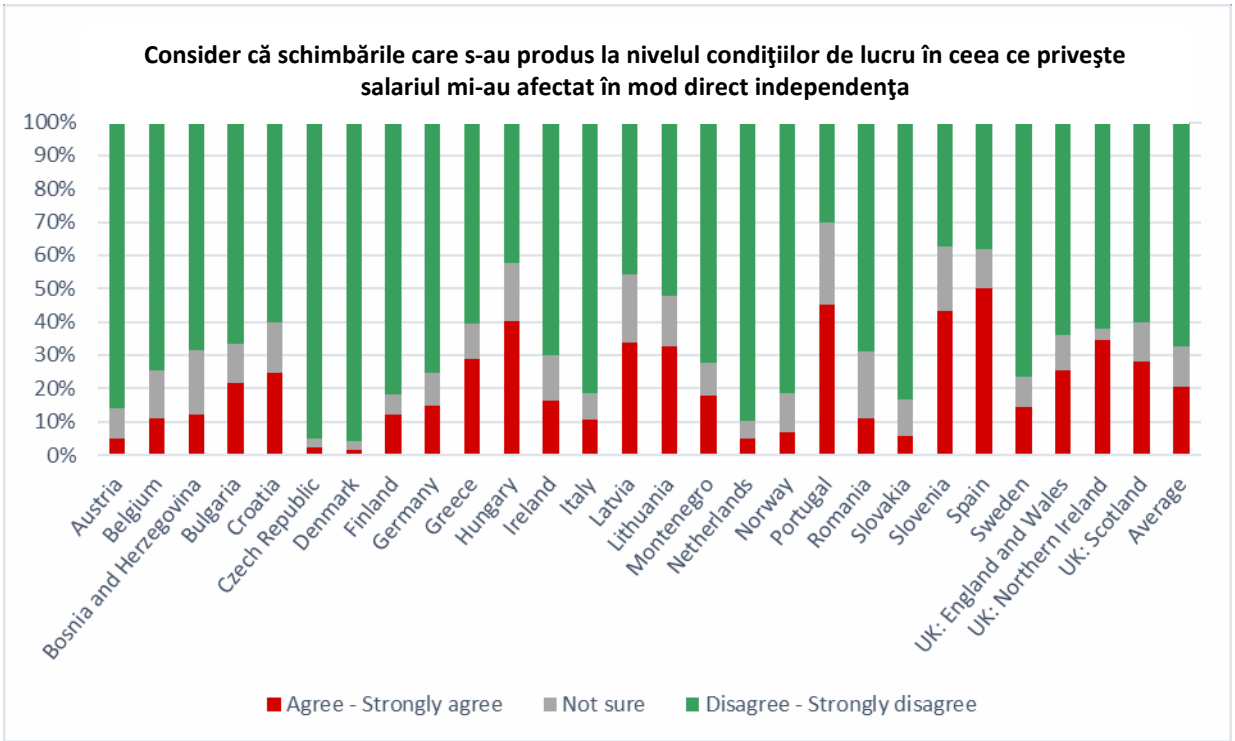

Figura 24 Impactul schimbărilor la nivelul condiţiilor de lucru: salariul

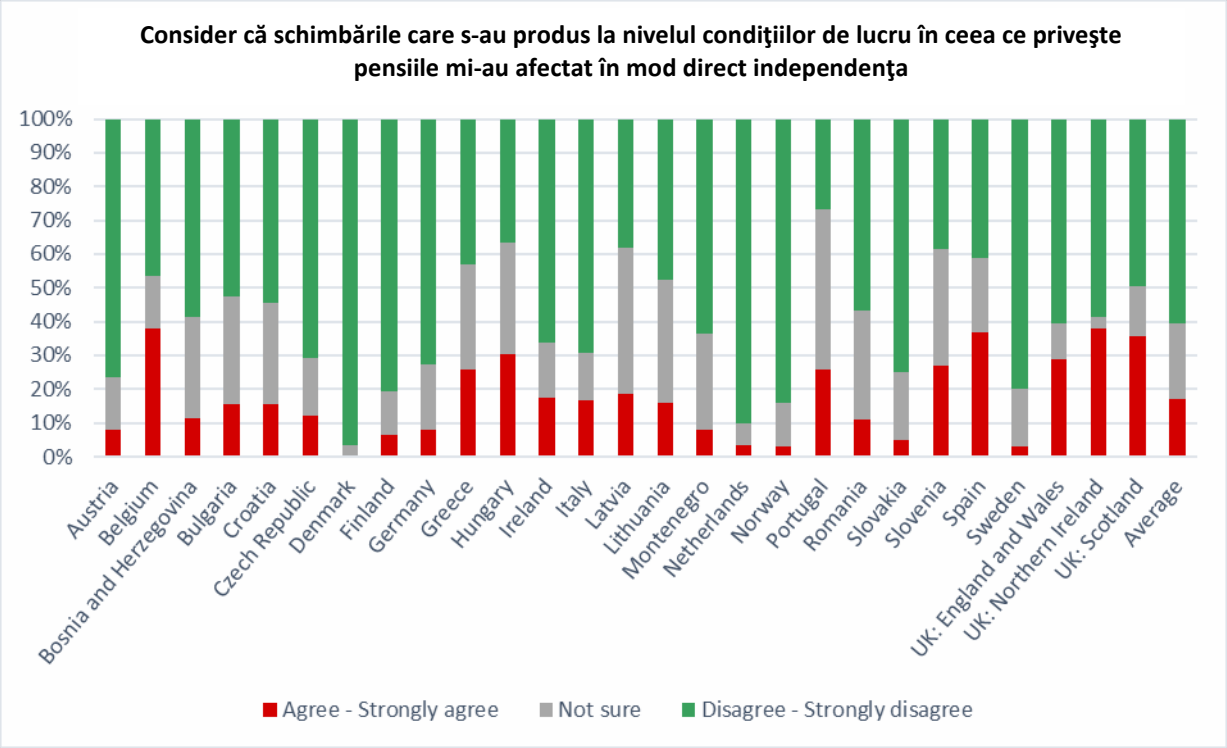

Figura 25 Impactul schimbărilor la nivelul condiţiilor de lucru: pensiile

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

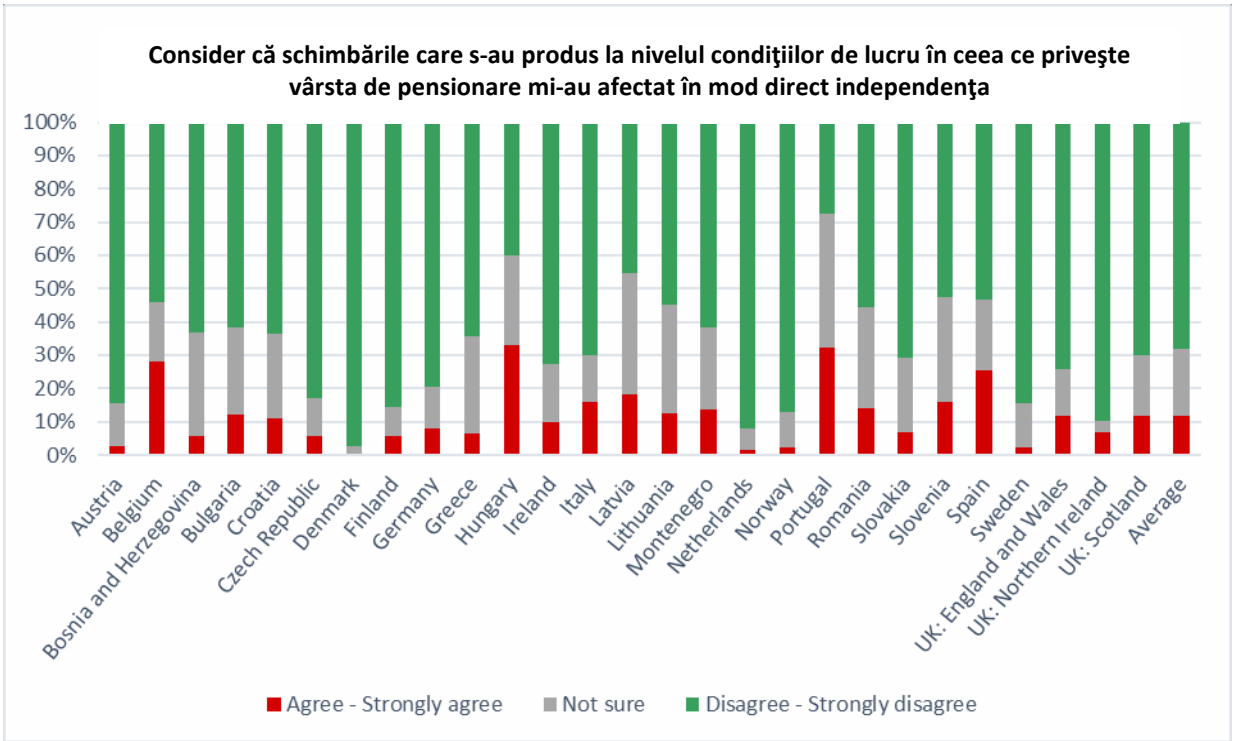

Figura 26 Impactul schimbărilor la nivelul condiţiilor de lucru: vârsta de pensionare

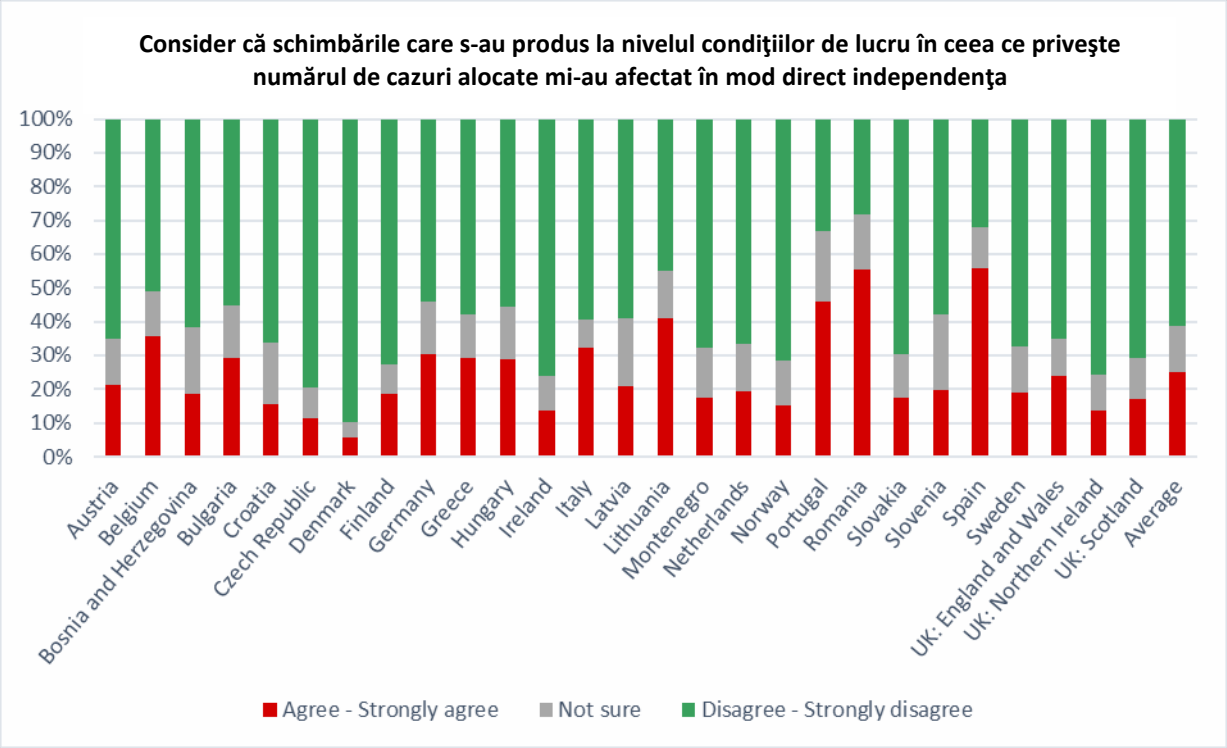

Figura 27 Impactul schimbărilor la nivelul condiţiilor de lucru: numărul de cazuri alocate

Legendă:

Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia

Not sure – Nu sunt sigur (ă)

Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia

Average – Media

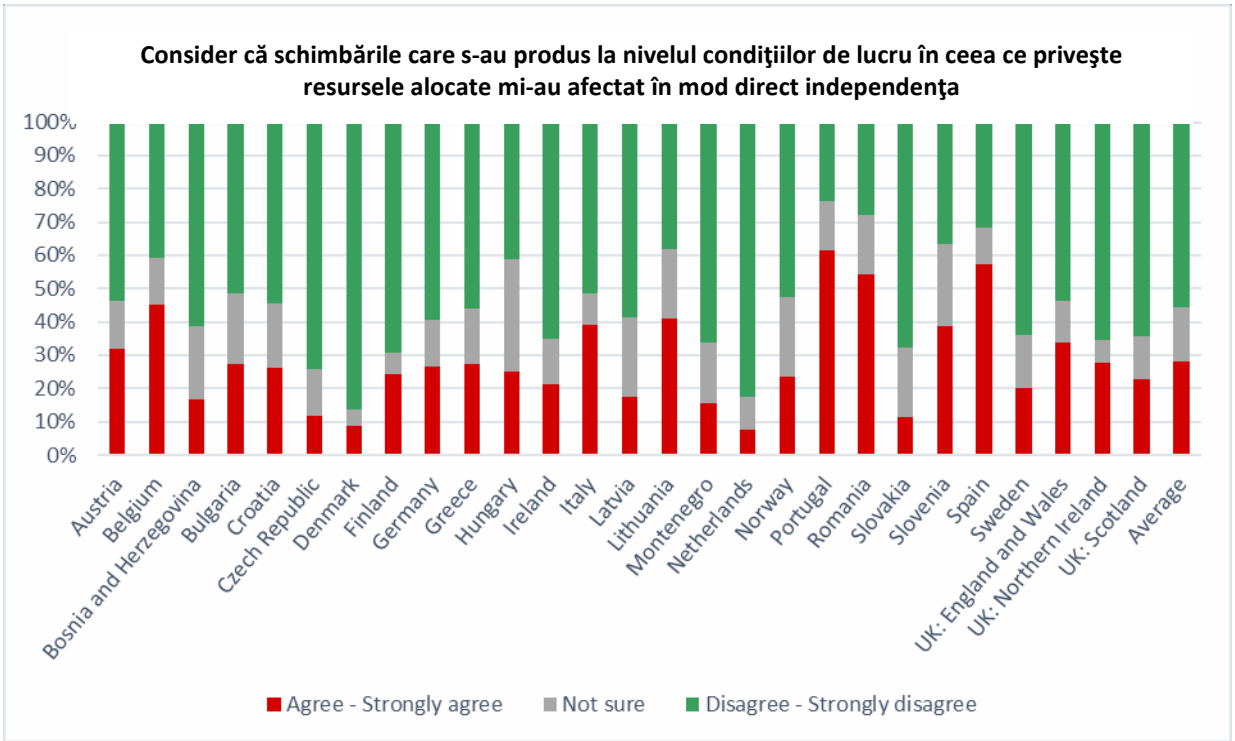

Figura 28 Impactul schimbărilor la nivelul condiţiilor de lucru: resursele alocate

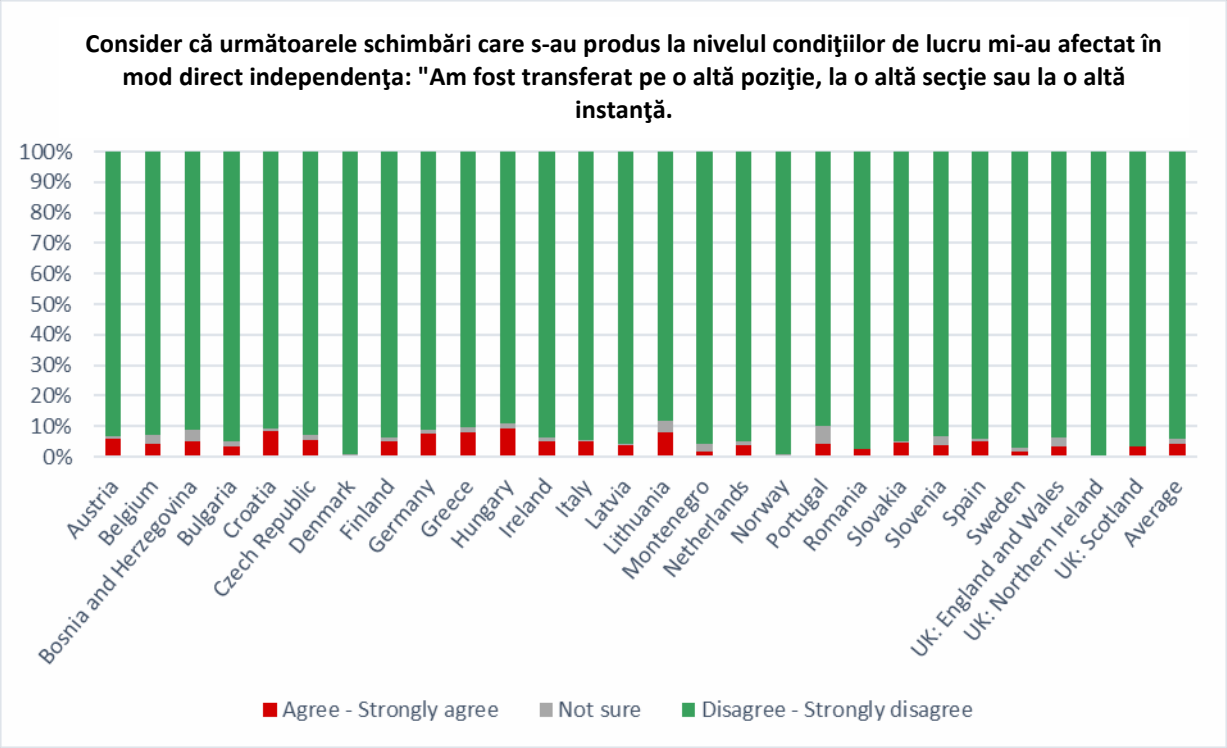

Figura 29 Impactul schimbărilor la nivelul condiţiilor de lucru: transferul la alte instanţe sau locaţii

Legendă:

Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia

Not sure – Nu sunt sigur (ă)

Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia

Average – Media

4.8 Aspecte privind independenţa: punerea în aplicare a hotărârilor

După cum am menţionat în partea introductivă a acestei secţiuni a raportului, punerea în aplicare a hotărârilor judecătoreşti este esenţială pentru poziţia puterii judecătoreşti ca putere independentă a statului. Figura 30 ilustrează percepţiile respondenţilor cu privire la punerea în aplicare de către guvern a hotărârilor care sunt contrare intereselor aceluiaşi guvern. Italia înregistrează cel mai mare scor, 53 % dintre respondenţi considerând că astfel de hotărâri nu sunt de obicei puse în aplicare, multe dintre celelalte ţări având un scor de 20 % sau peste. Olanda are cel mai bun scor, doar 8% dintre respondenţi afirmând că nu sunt de acord cu afirmaţia.

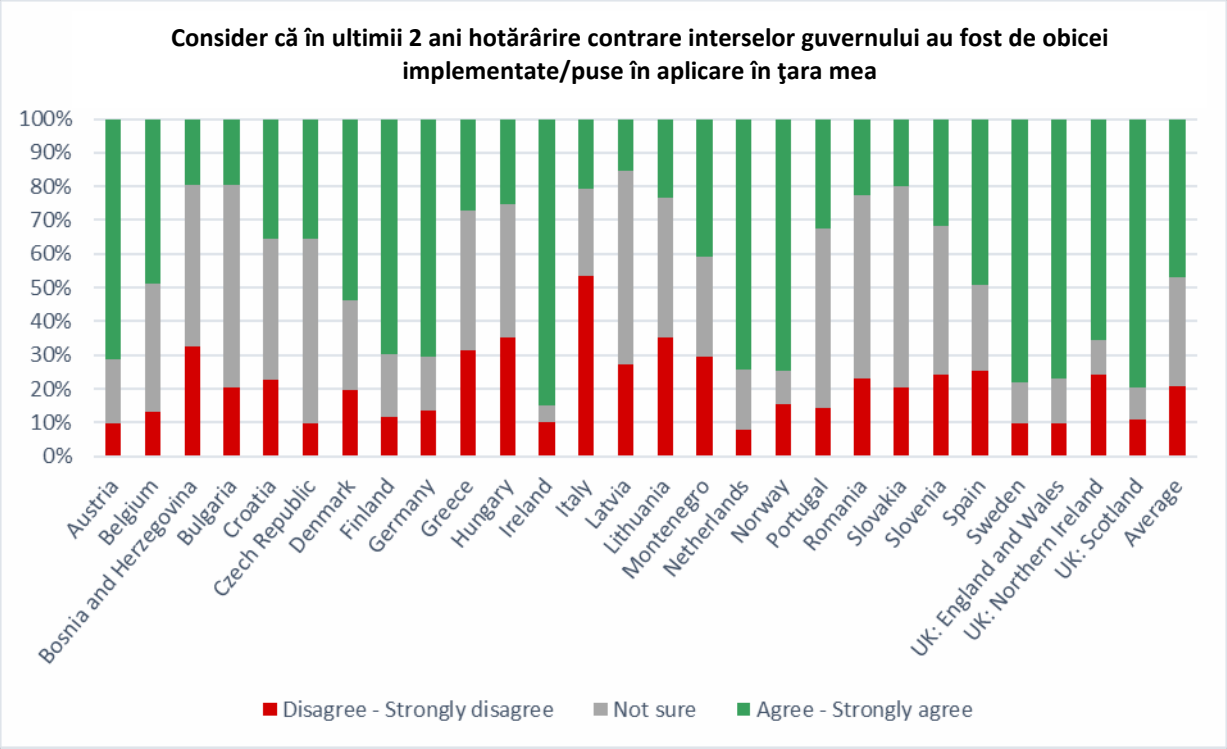

Figura 30 Implementarea hotărârilor judecătoreşti contrare intereselor guvernului

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

4.9 Responsabilitatea

Următoarele 3 figuri au ca obiect aspecte importante ale responsabilităţii sistemului judiciar. Aceste aspecte incluse în sondaj se referă la respectarea de către judecători a standardelor etice, modul în care autorităţile judiciare acţionează în cazul unui comportament judiciar neadecvat şi corupţia în sistemul judiciar. În ceea ce priveşte comportamentul judecătorilor, diferenţele între sistemele judiciare sunt relativ mici. Media naţională este 6% în cazul respondenţilor care nu sunt de acord cu afirmaţia că judecătorii respectă standardele etice. În privinţa performanţei autorităţilor judiciare rezultatele diferă mult mai mult de la un sistem judiciar la altul. În Spania, Portugalia şi Bosnia şi Herţegovina, mulţi dintre respondenţi consideră că autorităţile nu au un comportament judiciar adecvat (procentele fiind de 38%, 23% şi respectiv 23%). În ceea ce priveşte eficacitatea politicilor de combatere a corupţiei, cele mai mici scoruri se observă în Bosnia şi Herţegovina (27%), Croaţia (26%), Bulgaria (21%) şi România (23%).

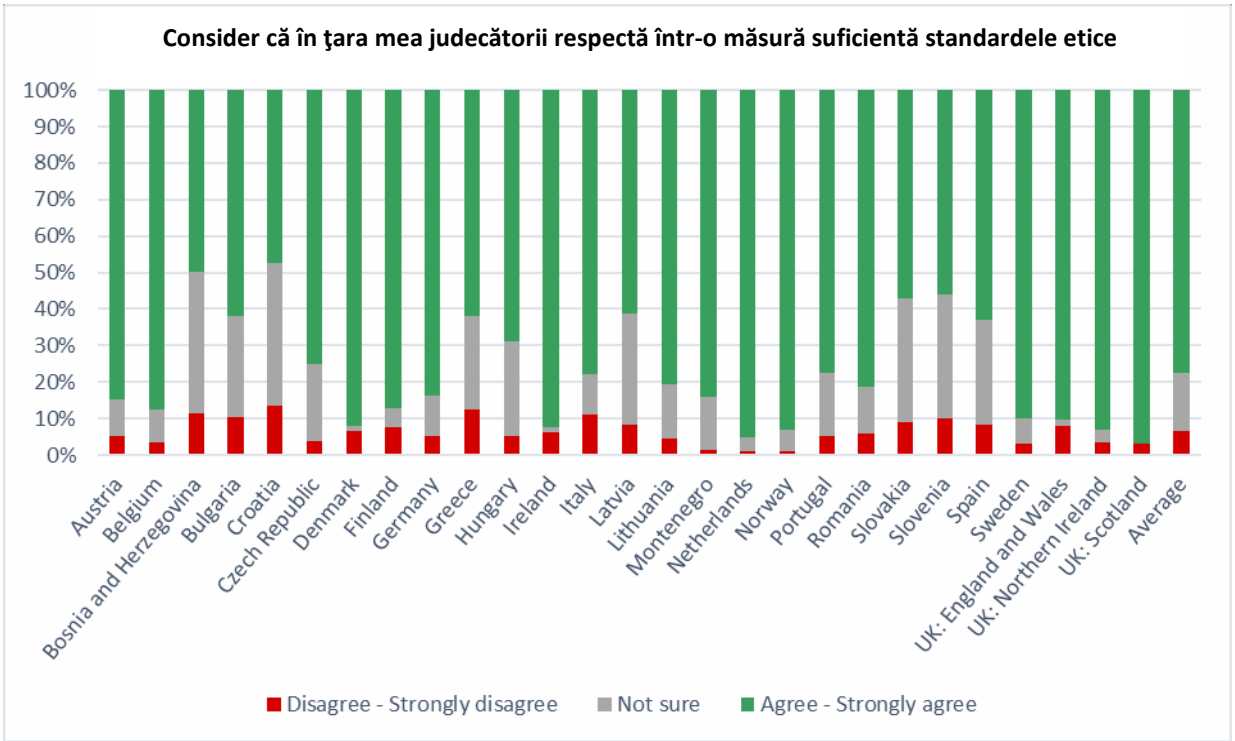

Figura 31 Respectarea standardelor etice de către judecători

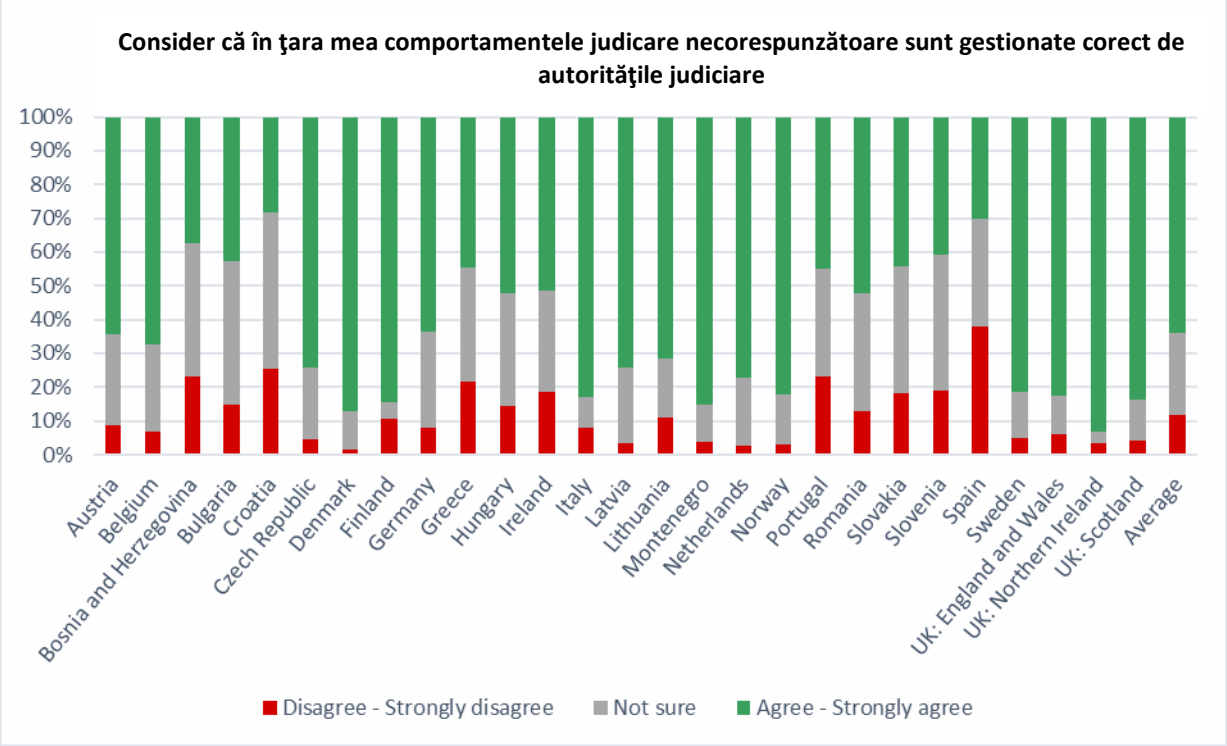

Figura 32 Gestionarea comportamentelor judiciare necorespunzătoare de către autorităţile judiciare

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

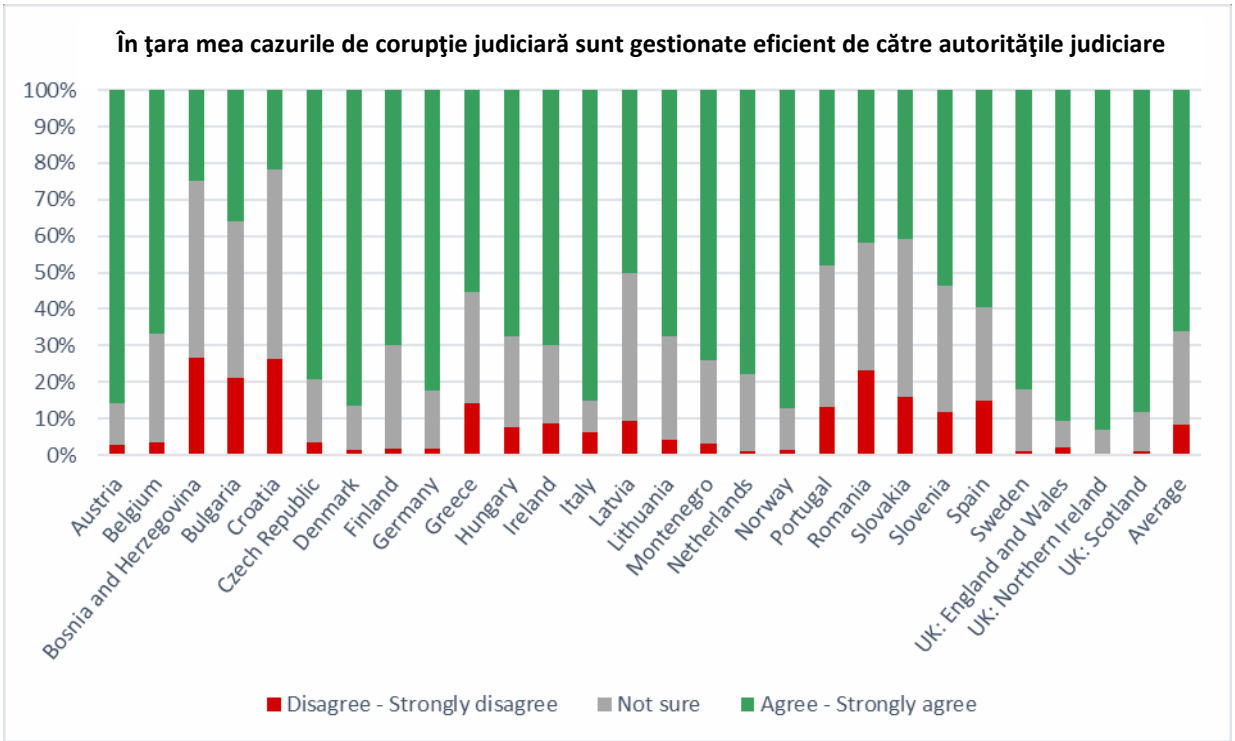

Figura 33 Gestionarea cazurilor de corupţie judiciară de către autorităţile judiciare

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

4.10 Respectarea independenţei judecătorilor

Independenţa judecătorilor este un element important în democraţiile bazate pe statul de drept. Funcţionarea unui astfel de sistem depinde mult de interacţiunea dintre cele 3 puteri ale statului şi de respectul reciproc pe care îl au pentru rolul fiecăreia dintre ele. În cazul sistemului judiciar, acest lucru înseamnă înainte de toate respectul pentru independenţa sistemului. În această secţiune sunt prezentate rezultatele obţinute la întrebările legate de percepţia judecătorilor cu privire la respectul independenţei judiciare manifestat de o gamă mai largă de factori interesaţi. Aceştia sunt reprezentaţi de autorităţi judiciare, părţile care iau parte la un proces şi reprezentanţii acestora în faţa instanţei, celelalte puteri ale statului şi mass-media (reţelele de socializare). Cifrele arată că, deşi există anumite tensiuni în cadrul sistemului judiciar şi în anumite ţări tensiuni cu avocaţii, judecătorii se simt mai puţin respectaţi de celelalte puteri ale statului şi de media. Faţă de rezultatele sondajului anterior, aceste sentimente au devenit mai pregnante.

Autorităţile judiciare

Se disting aici organismele judiciare guvernamentale (în cazul în care există), instanţele superioare şi asociaţiile de judecători.

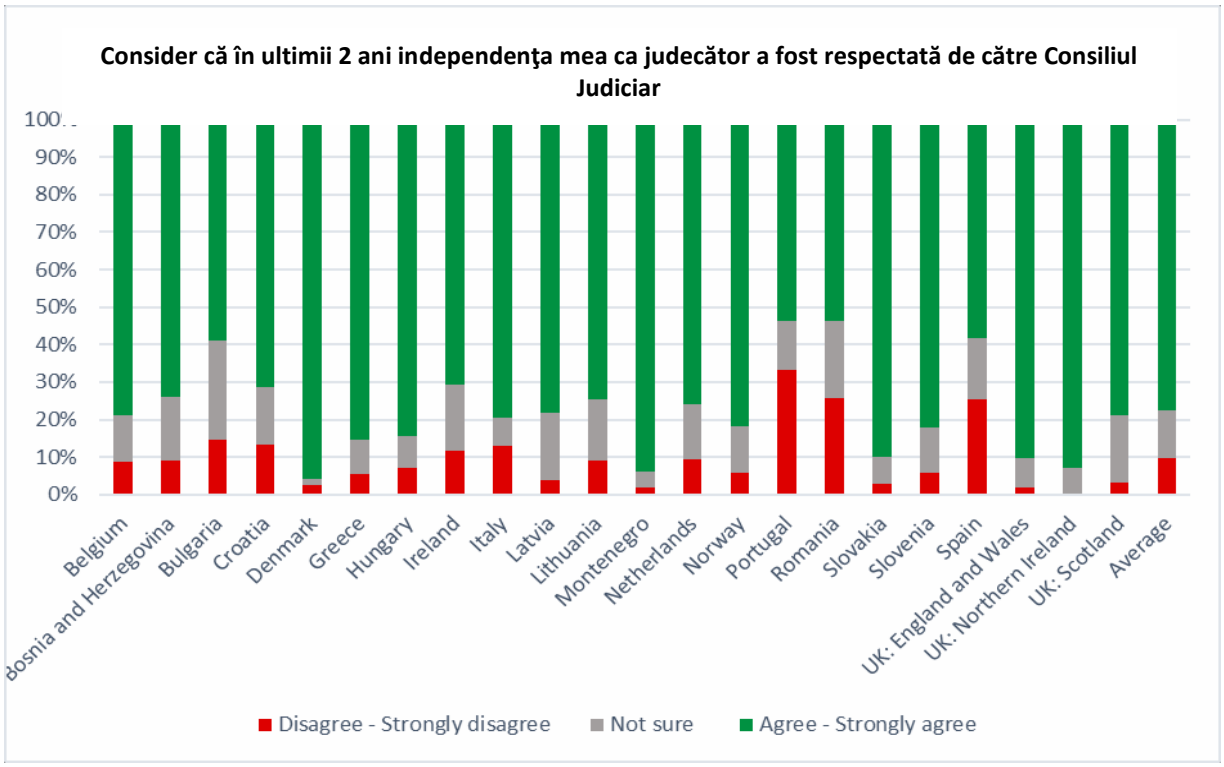

Figura 34 Respectarea independenţei judecătorilor de către Consiliile judiciare

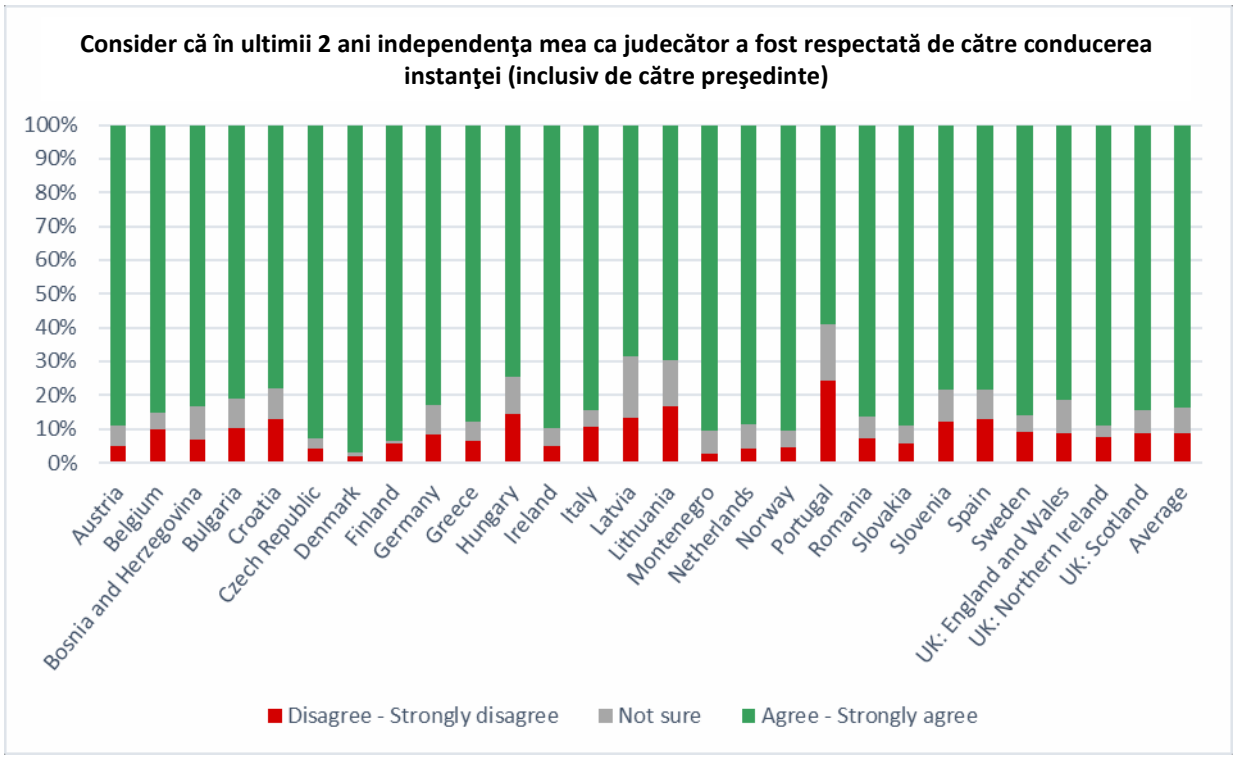

Figura 35 Respectarea independenţei judecătorilor de către conducerea instanţei

Legendă:

Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia

Not sure – Nu sunt sigur (ă)

Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia

Average – Media

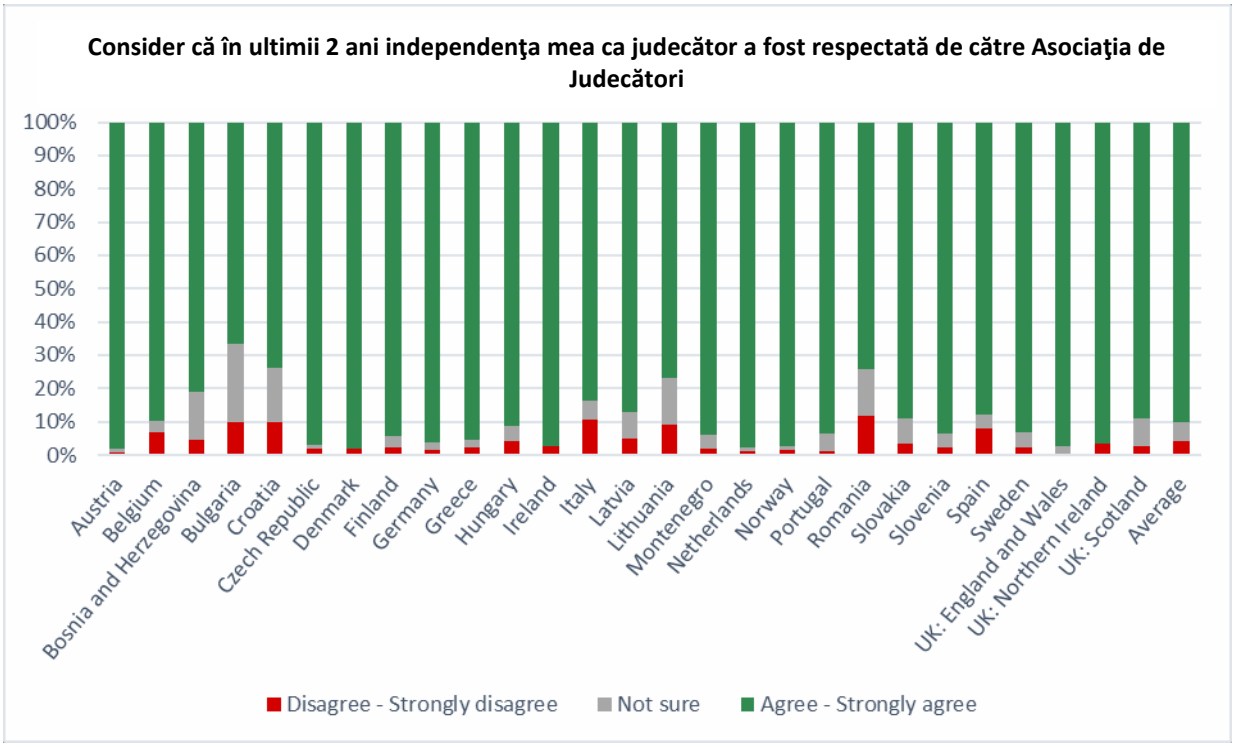

Figura 36 Respectarea independenţei judecătorilor de către asociaţiile de judecători

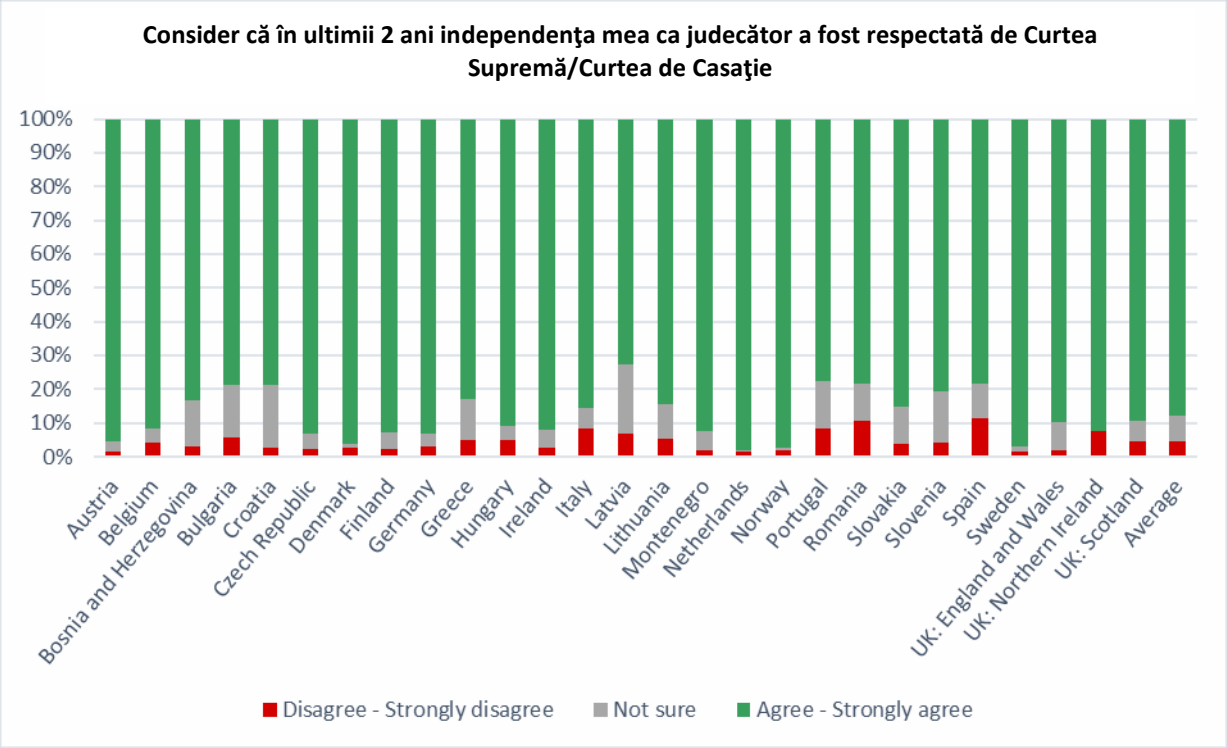

Figura 37 Respectarea independenţei judecătorilor de către curtea supremă/curtea de casaţie

Legendă:

Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia

Not sure – Nu sunt sigur (ă)

Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia

Average – Media

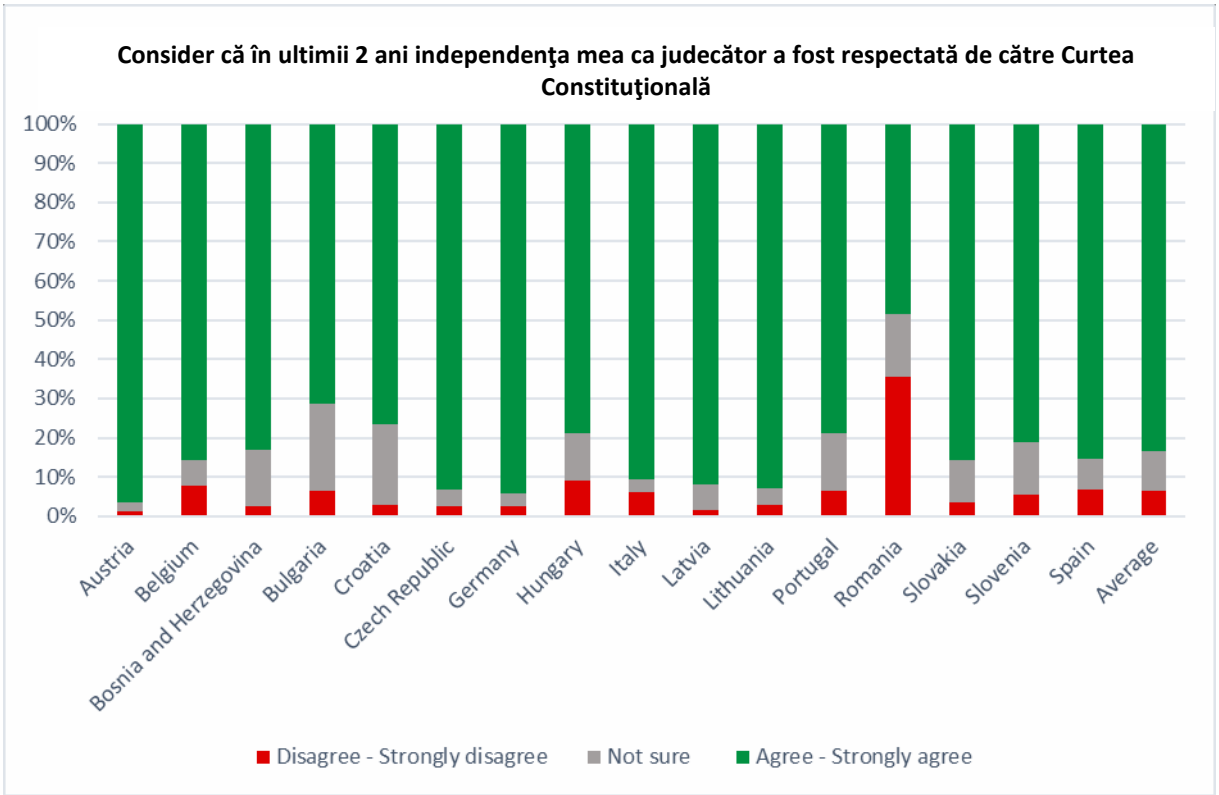

Figura 38 Respectarea independenţei judecătorilor de către curtea constituţională

Părţile la proces

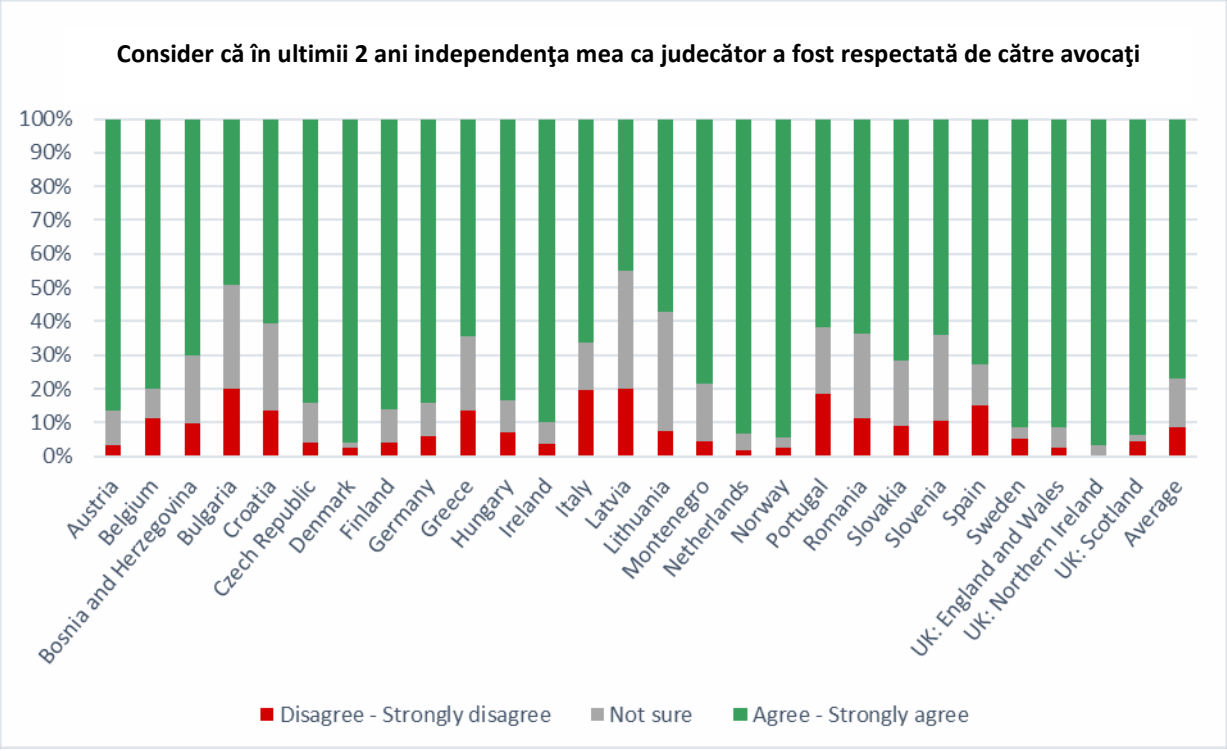

Figura 39 Respectarea independenţei judecătorilor de către avocaţi

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

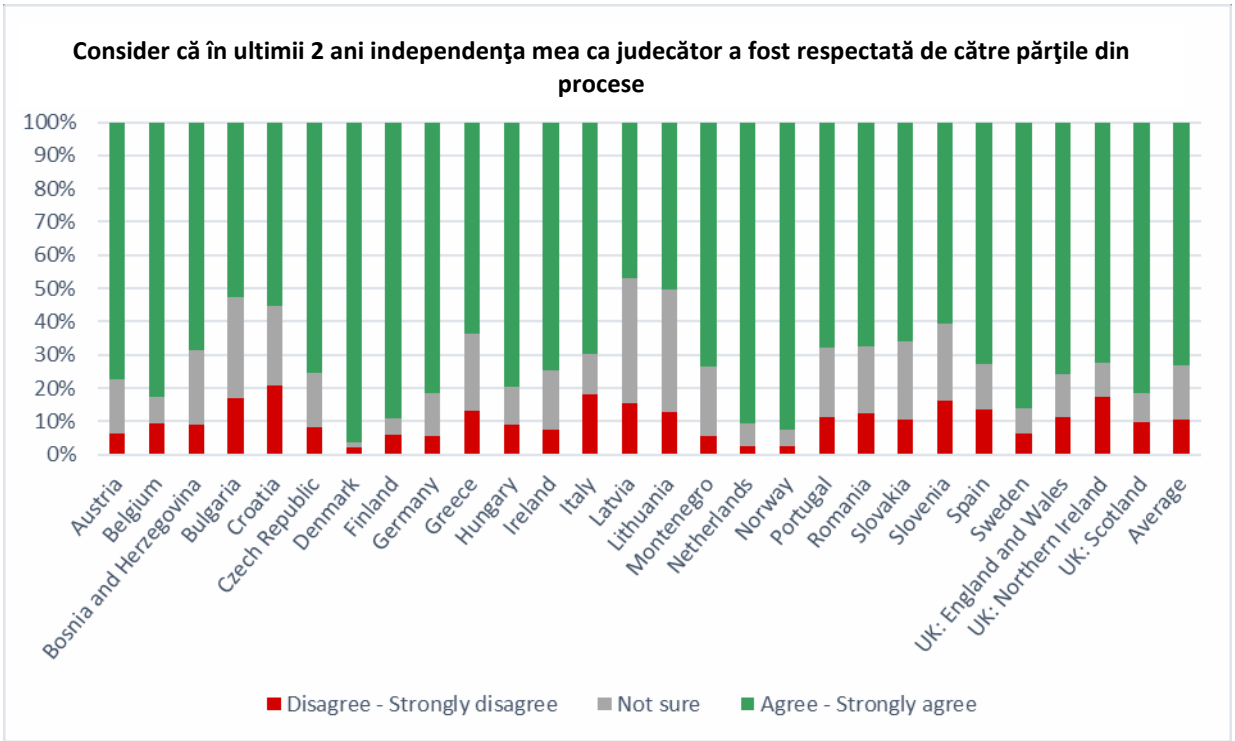

Figura 40 Respectarea independenţei judecătorilor de către părţi

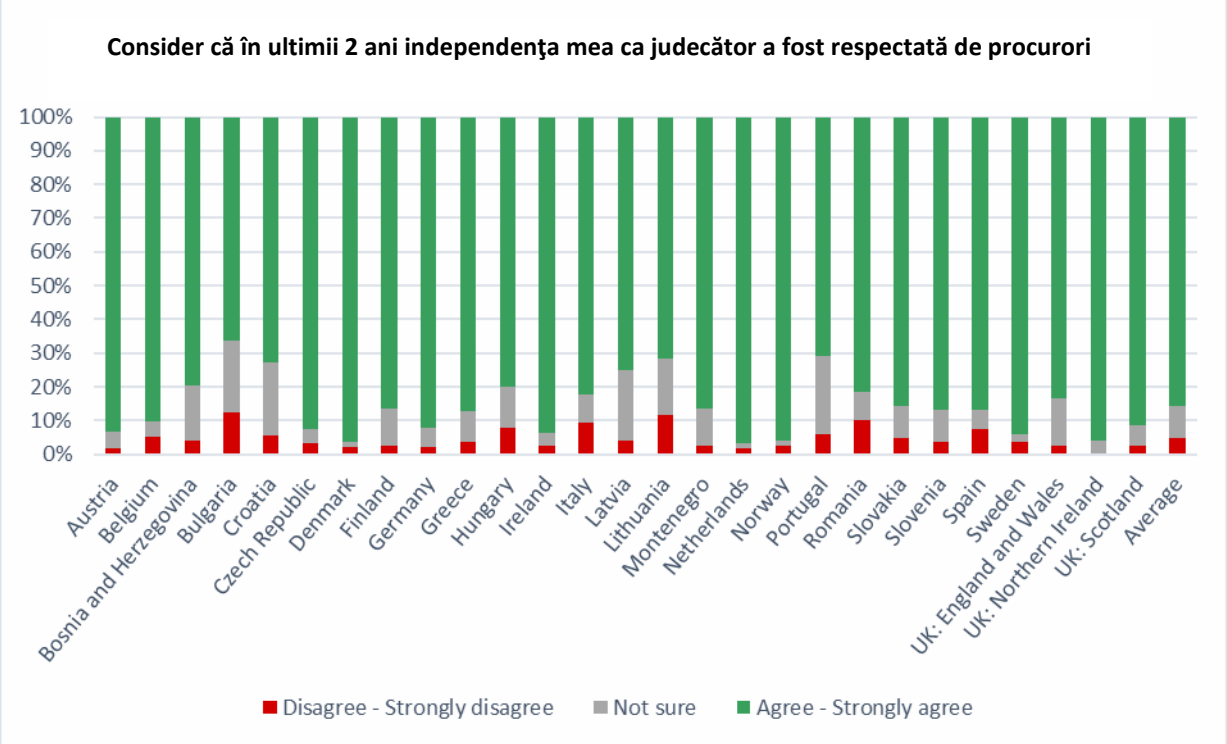

Figura 41 Respectarea independenţei judecătorilor de către procurori

Legendă:
Agree– Sunt de acord-
-Strongly agree -foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

Politica şi mass-media

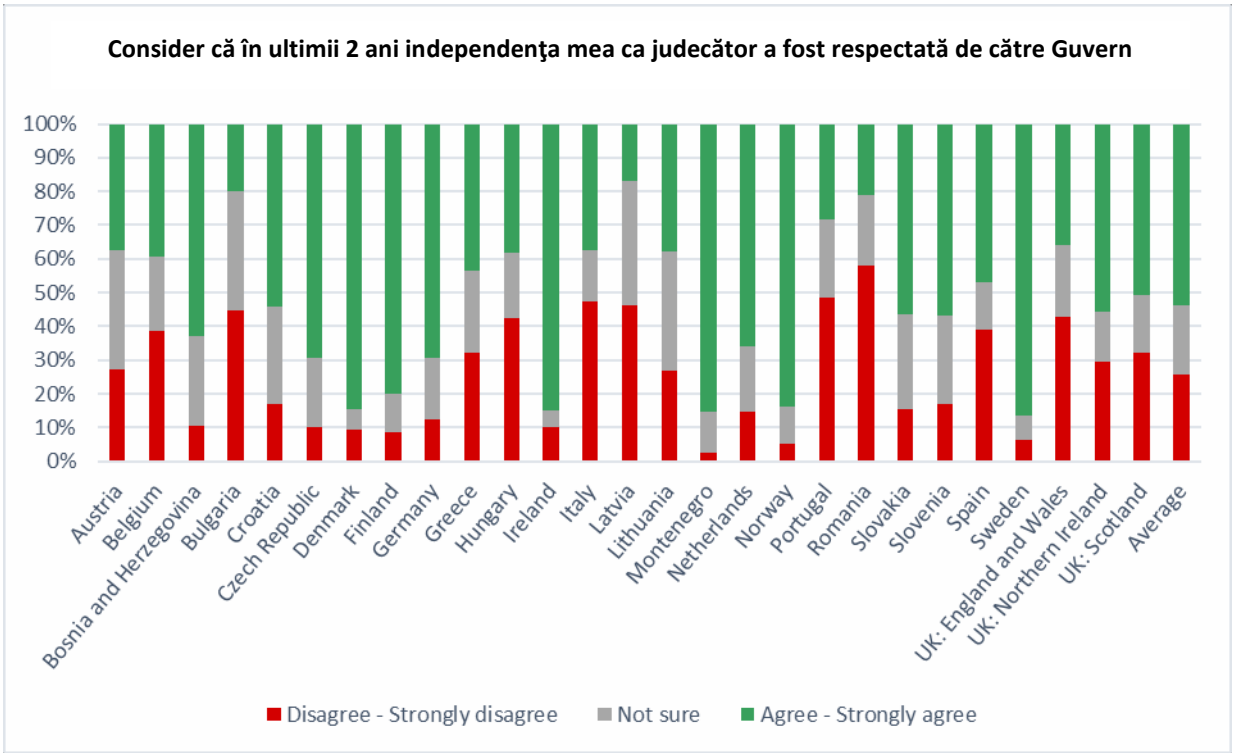

Figura 42 Respectarea independenţei judecătorilor de către guvern

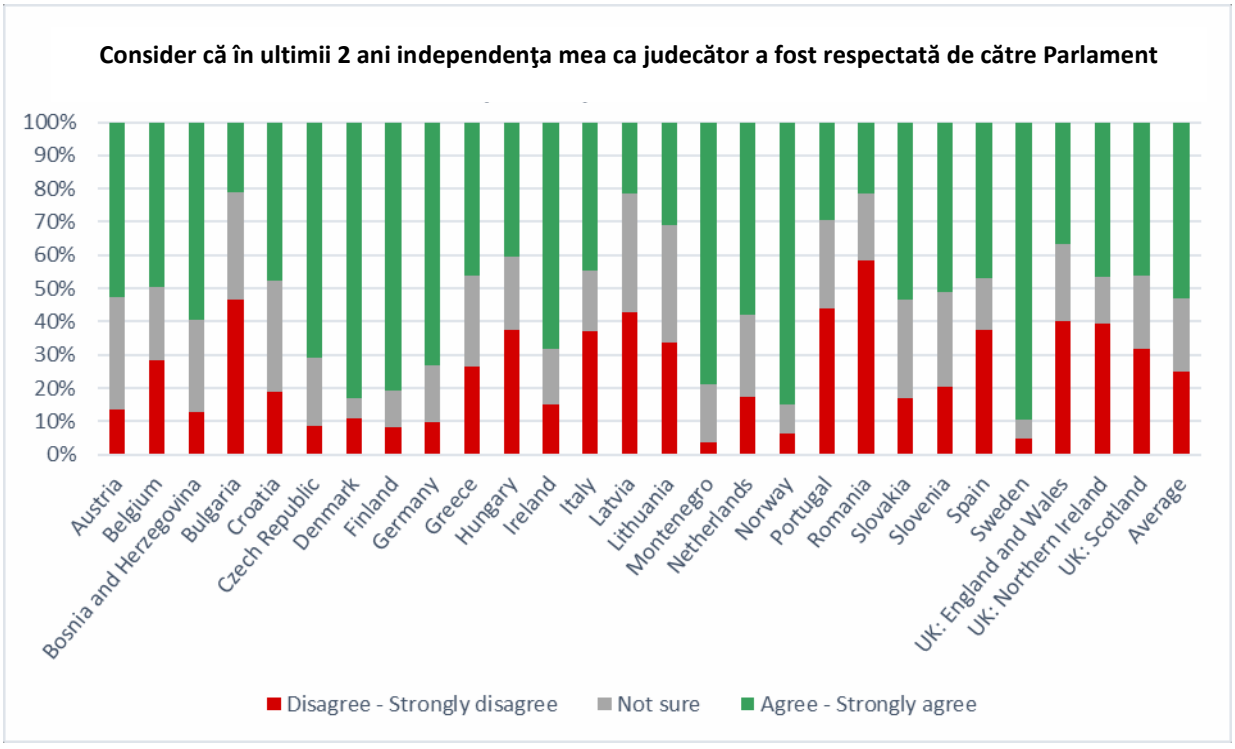

Figura 43 Respectarea independenţei judecătorilor de către parlament

Legendă:
Agree– Sunt de acord-
Strongly agree -foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

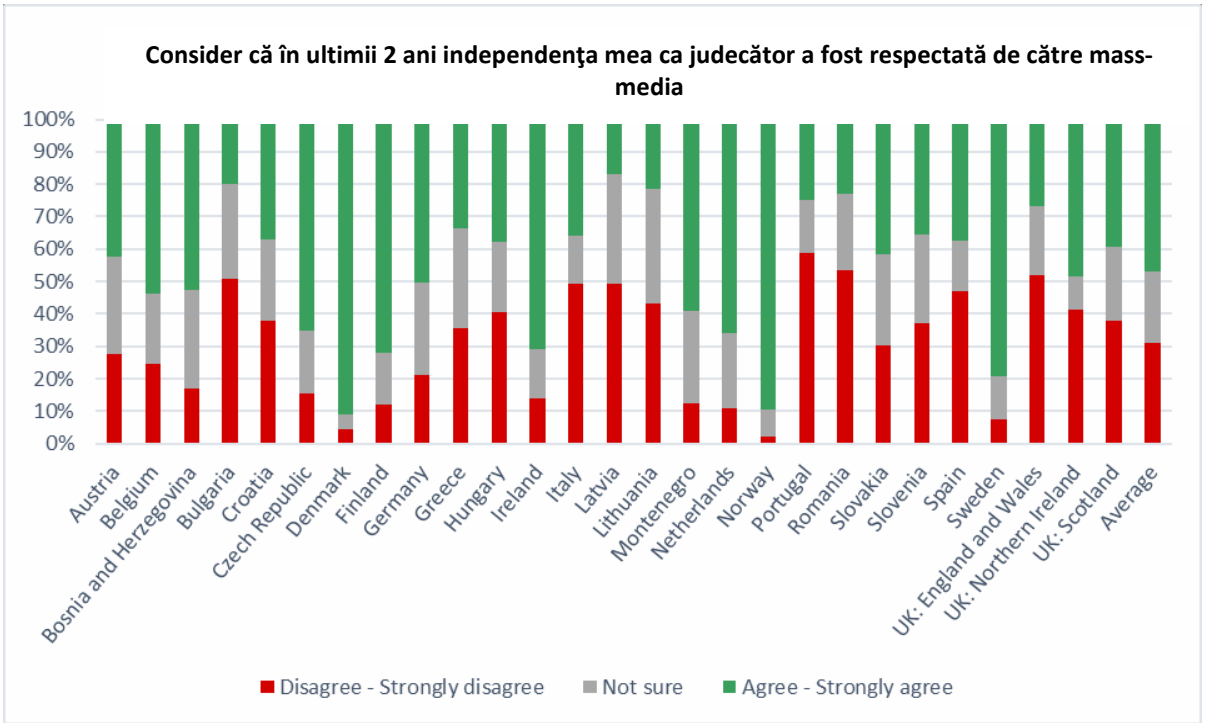

Figura 44 Respectarea independenţei judecătorilor de către mass-media

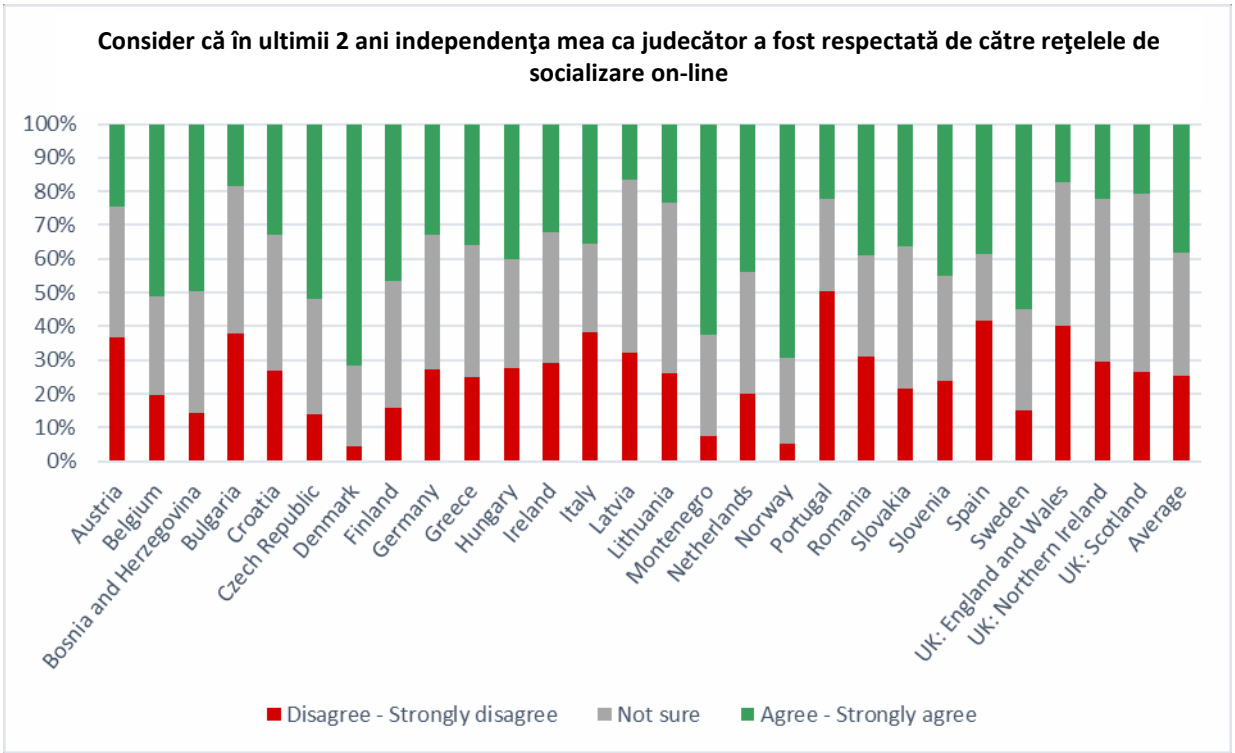

Figura 45 Respectarea independenţei judecătorilor de către reţelele de socializare online

Legendă:
Agree– Sunt de acord-
Strongly agree -foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

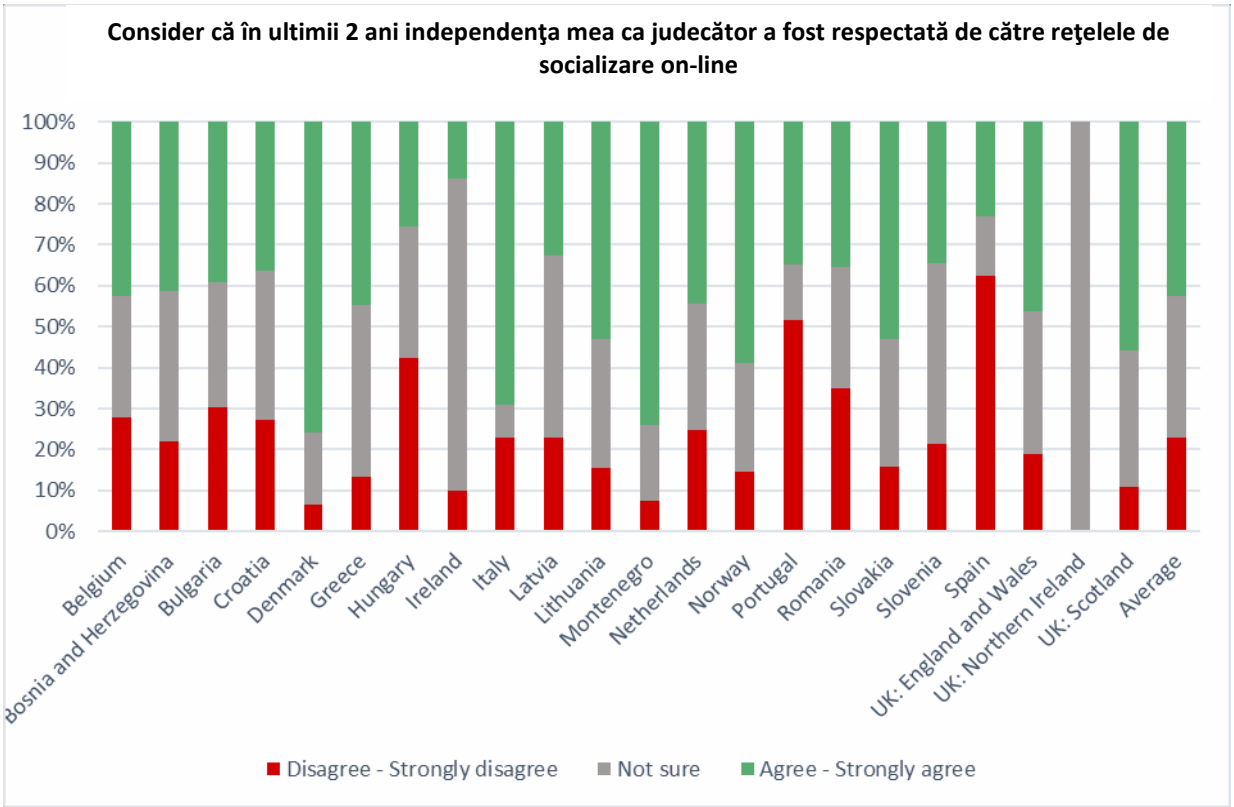

Figura 46 Mecanismele Consiliului Judiciar de apărare a independenţei judecătorilor

4.11 Concluzii

Sondajul în rândul judecătorilor s-a desfăşurat cu succes, datorită eforturilor membrilor şi observatorilor RECJ, însă mai cu seamă datorită judecătorilor care au fost dornici să participe încă o dată, într-un număr foarte mare. Rezultatele sondajului au oferit informaţii valoroase cu privire la problema independenţei în statele din Europa. Principalele concluzii sunt următoarele.

1. Pe o scară de la 0 la 10 puncte, judecătorii au punctat independenţa judecătorilor din ţara lor în medie cu 6,5-9,8 puncte.

2. Faţă de primul sondaj din 2015, în cazul a 2 ţări se observă o creştere considerabilă a punctajului pentru independenţă: Spania şi Slovacia. Alte 2 ţări înregistrează o scădere considerabilă: Portugalia şi România. Trebuie menţionat că Polonia nu a participat la sondaj, iar Ungaria a participat pentru prima dată. În cazul celorlaltor ţări, punctajele se menţin în mare aceleaşi.

3. Analizând răspunsurile la toate întrebările, se observă că în special Ungaria şi România se confruntă cu probleme diverse legate de independenţă. Însă având în vedere că în cazul României rata de răspuns a fost scăzută, rezultatele ar trebui utilizate cu precauţie.

4. În multe sisteme judiciare judecătorii critică deciziile în domeniul resurselor umane şi, în special, pe cele legate de numire şi promovare. În cadrul sondajului, s-a făcut distincţia între numirea în judecătorii şi numirea la Curtea Supremă/Curtea de Casaţie. Această distincţie s-a dovedit a fi importantă, ambele tipuri de numiri atrăgând critici din partea judecătorilor, însă scorurile diferă mult de la o ţară la alta. Numirea la Curtea Supremă/Curtea de Casaţie este considerată în multe ţări cea mai problematică.

5. Mulţi dintre judecători sunt foarte nemulţumiţi de condiţiile de lucru şi consideră că acestea le afectează independenţa. Numărul de cazuri repartizate şi resursele alocate reprezintă o problemă în multe ţări, aceasta cunoscând o creştere a importanţei faţă de sondajul anterior. De asemenea, problemele legate de salarizare, pensii şi vârsta de pensionare au devenit mai grave.

6. S-a adăugat o întrebare nouă cu privire la implementare hotărârilor contrare intereselor guvernului de către acel guvern. Aceasta s-a dovedit a fi o problemă în multe ţări din Europa.

7. Mulţi judecători experimentează – din ce în ce mai mult – o lipsă de respect faţă de independenţa lor manifestată de celelalte puteri ale statului şi de mass-media. Este posibil ca acest lucru să aibă legătură cu cele 2 puncte de mai sus. În multe sisteme judiciare diferite peste 40% dintre respondenţi consideră că independenţa lor nu este respectată de către guvern: Bulgaria, Ungaria, Italia, Letonia, Portugalia, România şi Anglia şi Ţara Galilor. În general, doar câţiva judecători consideră că independenţa lor este afectată în mod negativ de instituţiile judiciare guvernamentale sau de instanţele superioare.

8. În legătură cu responsabilitatea, s-au adăugat 3 întrebări noi. În mai multe ţări din Europa de Est şi în Spania şi Portugalia, respondenţii sunt de părere că judecătorii respectă standardele etice, însă devin foarte critici cu privire la mecanismele de combatere a comportamentelor judiciare necorespunzătoare şi a corupţiei judiciare.

5. Sondajul în rândul avocaţilor din Europa

Pentru a doua oară, RECJ, împreună cu CCBE, au derulat un sondaj cu privire la independenţa judecătorilor în rândul avocaţilor din Europa. Sondajul a solicitat avocaţilor să facă o evaluare de ordin general cu privire la independenţa judecătorilor din ţara lor. De asemenea, a solicitat acestora să evalueze aspectele care afectează independenţa, pe care considerau că le pot analiza din poziţia de avocaţi. Sondajul cuprindea de asemenea întrebări legate de aspecte privind responsabilitatea sistemului judiciar. Întrebările formulate pentru avocaţi sunt, pe cât posibil, aceleaşi cu cele incluse în sondajul adresat judecătorilor. Comparaţia între opinia judecătorilor şi cea a avocaţilor este în mod special interesantă deoarece conduce la obţinerea unei perspective mai largi cu privire la independenţa şi responsabilitatea sistemului judiciar.

La sondaj au participat avocaţi din 25 de ţări, în total aproximativ 4.250 persoane. Cu toate că numărul de ţări participante a fost acelaşi ca în cazul sondajului pentru judecători, lista ţărilor participante a fost diferită. La sondajul adresat avocaţilor au participat Cipru şi Luxemburg, dar pe de altă parte Bosnia şi Herţegovina, Bulgaria, Croaţia şi Muntenegru nu au participat. La fel ca în cazul sondajului anterior adresat avocaţilor, a fost dificilă obţinerea unei rate de răspuns ridicate în toate ţările participante. În consecinţă, rezultatele nu pot fi prezentate pentru toate ţările care au participat, iar cele prezentate ar trebui interpretate cu precauţie.

Din cauza ratei scăzute de răspuns din unele ţări, data de finalizare a sondajului a trebuit amânată. Acest lucru a însemnat faptul că rezultatele sondajului nu au putut fi disponibile la timp astfel încât să poată fi incluse în totalitate în prezentul raport. Prin urmare, raportul include doar aspectele importante. Rezultatele complete vor fi publicate ulterior, într-un raport separat dedicat sondajelor în rândul judecătorilor şi avocaţilor.

5.1 Metodologie

RECJ şi CCBE au convenit asupra conţinutului sondajului, pornind de la sondajul adresat judecătorilor. O dată parcurs acest pas, CCBE a solicitat barourilor naţionale şi societăţilor de avocaţi să traducă sondajul în limbile ţărilor din care făceau parte. Ulterior, organizaţiile naţionale au invitat avocaţii să participe la sondaj şi le-a pus la dispoziţie linkul către pagina de Internet CCBE. Având în vedere rata scăzută de răspuns din unele ţări, CCBE a făcut apel la organizaţiile naţionale să promoveze sondajul de mai multe ori, iar data de finalizare a sondajului a fost amânată.

Sondajul a fost proiectat astfel încât astfel încât să solicite avocaţilor să formuleze o evaluare generală a independenței avocaţilor, să ofere date pentru indicatorul privind independenţa relevant (I12), dar şi să exploreze mai profund diferite aspecte ale independenţei. Pe lângă acestea, li s-a solicitat să precizeze anumite detalii personale (genul și experienţa) și aspecte privind activitatea lor (tipul instanţei frecventate şi domeniul de drept). Au fost incluse în sondaj 2 întrebări privind responsabilitatea, pentru a integra noul indicator A12 privind responsabilitatea.

5.2 Rata de răspuns

Figura 47 prezintă rata de răspuns pe ţări. Numărul de răspunsuri a fost considerat prea scăzut în Austria, Danemarca, Estonia, Finlanda şi Luxemburg, prin urmare acestea nu sunt incluse în figura de mai jos. Punctul cut-off este 49, reprezentând numărul de răspunsuri din Marea Britanie. Legat de Marea Britanie, trebuie menţionat că rata de răspuns este prea scăzută pentru a se putea face o distincţie între Anglia şi Ţara Galilor, Irlanda de Nord şi Scoţia. Tiparul de răspuns în ţările participante diferă mult de cel corespunzător sondajului în rândul judecătorilor. În Polonia şi Ungaria s-a

înregistrat o participare largă în rândul avocaţilor. În afară de Suedia şi Norvegia, în mai multe ţări din Europa de Vest pare să existe o lipsă de interes în a lua parte la sondaj. Rata mare de răspuns din Polonia este relevantă, având în vedere că această ţară nu a participat la sondajul în rândul judecătorilor. Date fiind reformele juridice care au avut loc în Ungaria, rata mare de răspuns înregistrată în această ţară este de asemenea interesantă.

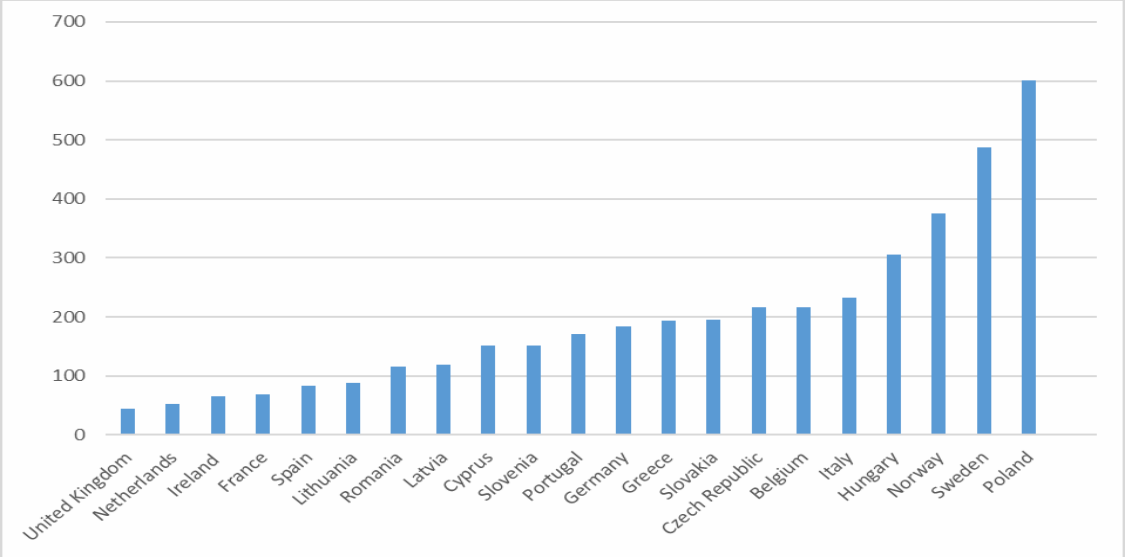

Figura 47 Numărul de respondenţi pe ţări

5.3 Percepţia generală a avocaţilor cu privire la independenţă

Pe o scară de la 0 la 10, avocaţii participanţi au evaluat independenţa judecătorilor din ţara lor în medie între 5,2 în Ungaria şi 9,0 în Marea Britanie. 5 ţări, Grecia, Ungaria, Lituania, Slovacia şi Cipru au înregistrat scoruri între 5,2 şi 6. Nu s-au înregistrat scoruri peste 9. În general, scorurile sunt (mult) mai mici decât cele înregistrate la sondajul pentru judecători (a se compara cu Figura 8). Trebuie subliniat faptul că rezultatele din Polonia, Suedia, Norvegia şi Ungaria sunt mult mai solide decât cele din alte ţări, având în vedere diferenţele dintre răspunsuri. Acest lucru este ilustrat în figura 48.

Figura 48 Independenţa judecătorilor în general, în opinia avocaţilor

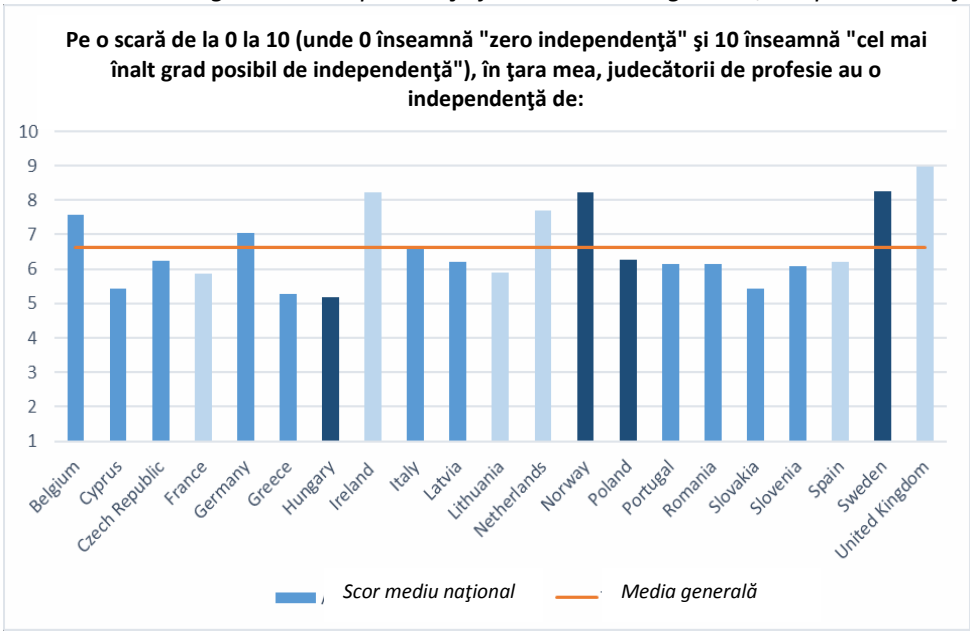

Notă: albastru închis: număr de respondenţi (n) > 300, albastru : 100 < n < 300 şi albastru deschis : 49 < n < 100

5.4 Aspecte privind independenţa, în opinia avocaţilor: cu privire la dosarele administrate

Scorurile relativ scăzute în ceea ce priveşte independenţa în general se reflectă în scoruri scăzute cu privire la diferite aspecte ale responsabilităţii. Acest lucru este ilustrat în figurile de mai jos. Deşi în ţările care au participat la ambele sondaje 6% dintre judecători au raportat faptul că presiunile inadecvate le influenţează deciziile (figura 11), 38% dintre avocaţi raportează faptul că această presiune este exercitată (figura 49). Trebuie menţionat că scorurile medii ilustrate în cele 2 figuri nu pot fi comparate, la cele 2 sondaje participând ţări diferite. Faptul că judecătorii fac obiectul unor presiuni inadecvate nu înseamnă, desigur, şi că aceştia cedează acestei presiuni. De asemenea, mai mulţi avocaţi consideră că în sistemul judiciar există corupţie, cu toate că procentul celor care au menţionat faptul că acest fenomen se produce în mod regulat este în general scăzut.

Un alt exemplu este repartizarea dosarelor (figura 51). Mai mulţi avocaţi decât judecători consideră că regulile şi procedurile privind repartizarea dosarelor sunt modificate pentru a influenţa deciziile din acele dosare, tiparul de răspuns fiind relativ acelaşi în ţările participante.

Opiniile avocaţilor cu privire la impactul mass-media asupra hotărârilor judecătoreşti sunt extrem de interesante (figura 52). De asemenea, în ţări precum Marea Britanie şi Germania, în comparaţie cu judecătorii, avocaţii consideră că mass-media are un impact mai mare asupra hotărârilor.

Figura 49 Exercitarea unor presiuni inadecvate asupra judecătorilor

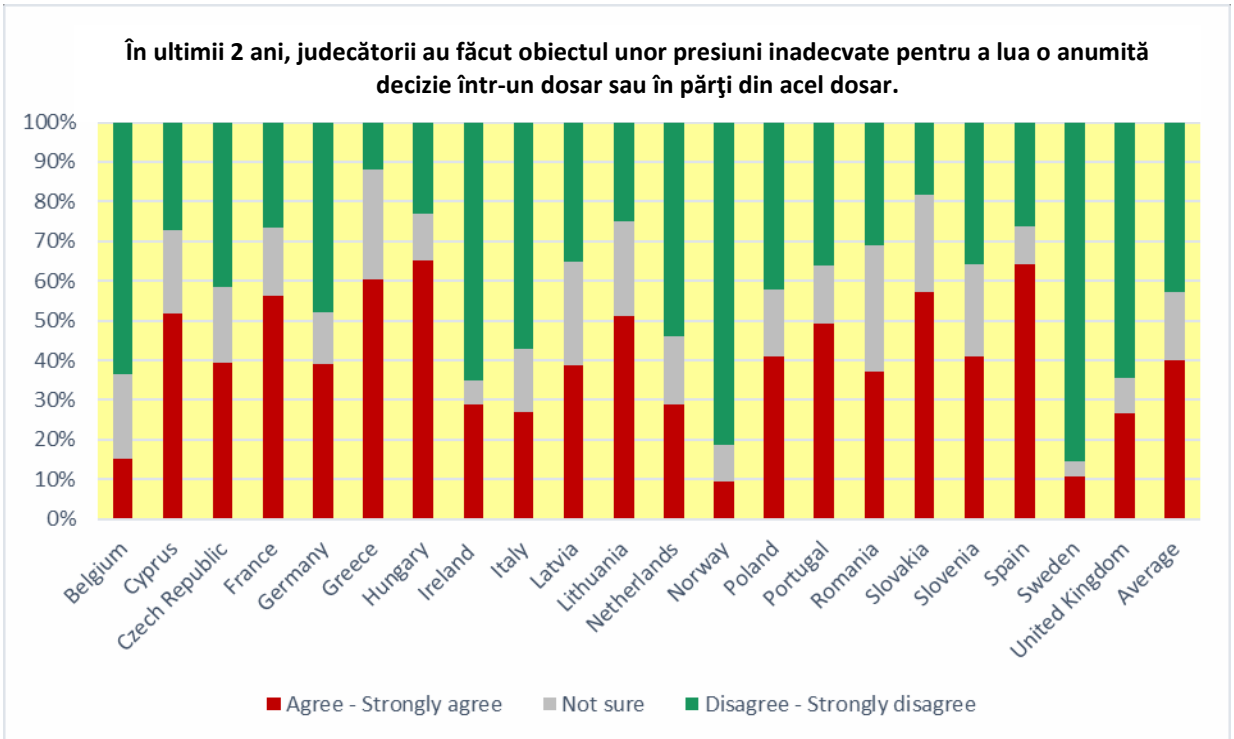

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

Figura 50 Corupţia în sistemul judiciar

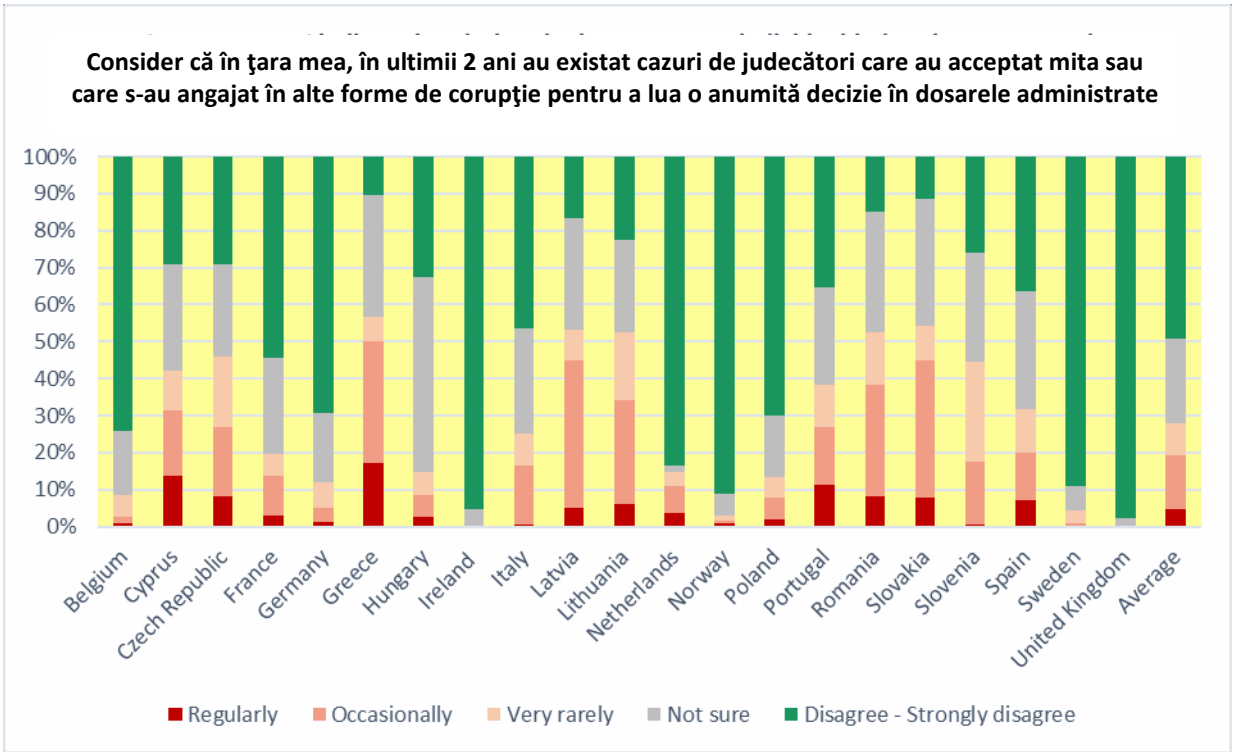

Legendă:
Regularly – În mod regulat
Occasionally – Ocazional
Very rarely – Foarte rar
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree – Nu sunt de acord cu afirmaţia
Average – Media

Figura 51 Repartizarea dosarelor

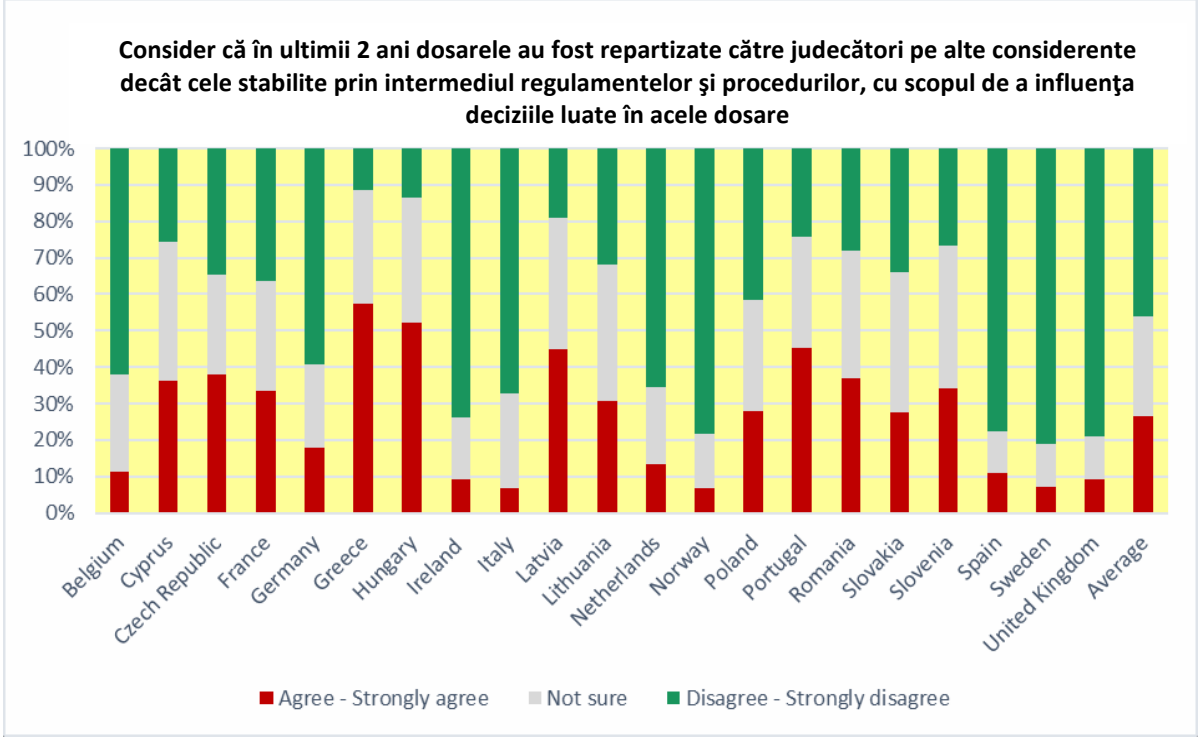

Figura 52 Influenţa mass-media

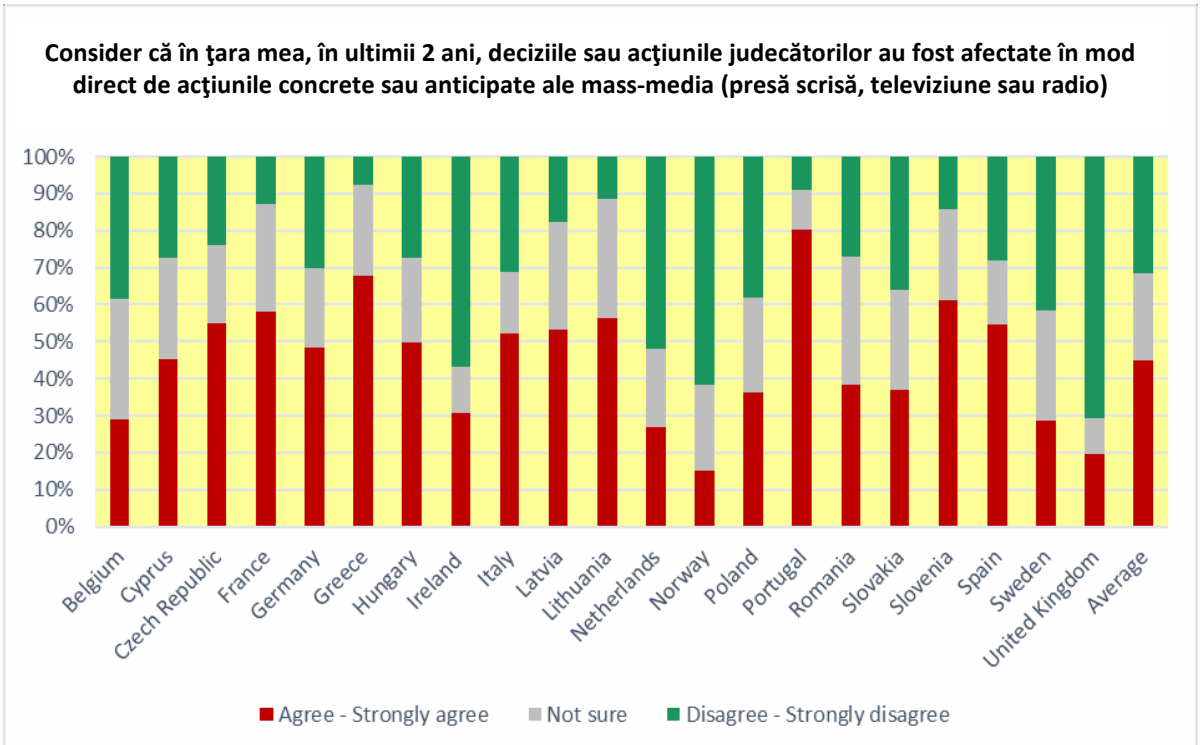

Legendă:

Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

5.5 Aspecte privind independenţa, în opinia avocaţilor: numirea şi promovarea judecătorilor

Un procent mare de avocaţi consideră că deciziile de numire şi promovare a judecătorilor nu se bazează exclusiv pe abilităţi şi experienţă. Cele 3 figuri de mai jos prezintă rezultatele în acest sens. Polonia, Ungaria, Cipru şi Slovenia înregistrează scoruri negative la toate cele 3 întrebări, în timp ce alte ţări au scoruri mici la una sau 2 dintre întrebări.

Figura 53 Prima numire a judecătorilor

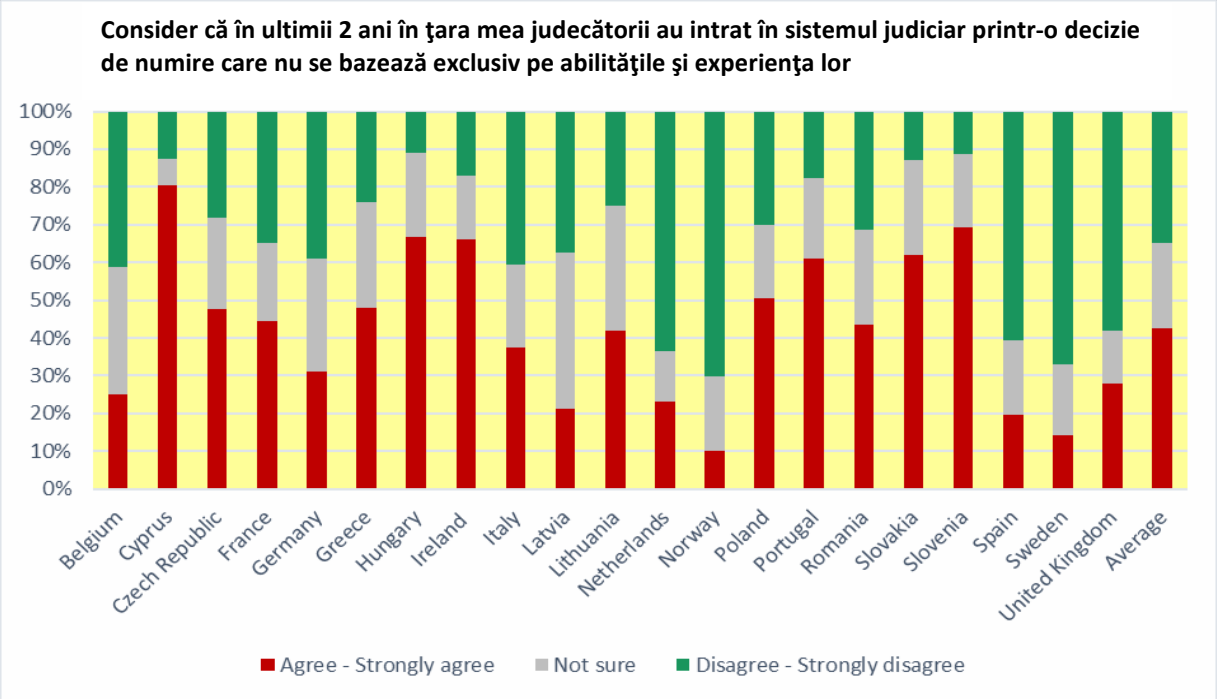

Figura 54 Numirea la Curtea Supremă/Curtea de Casaţie

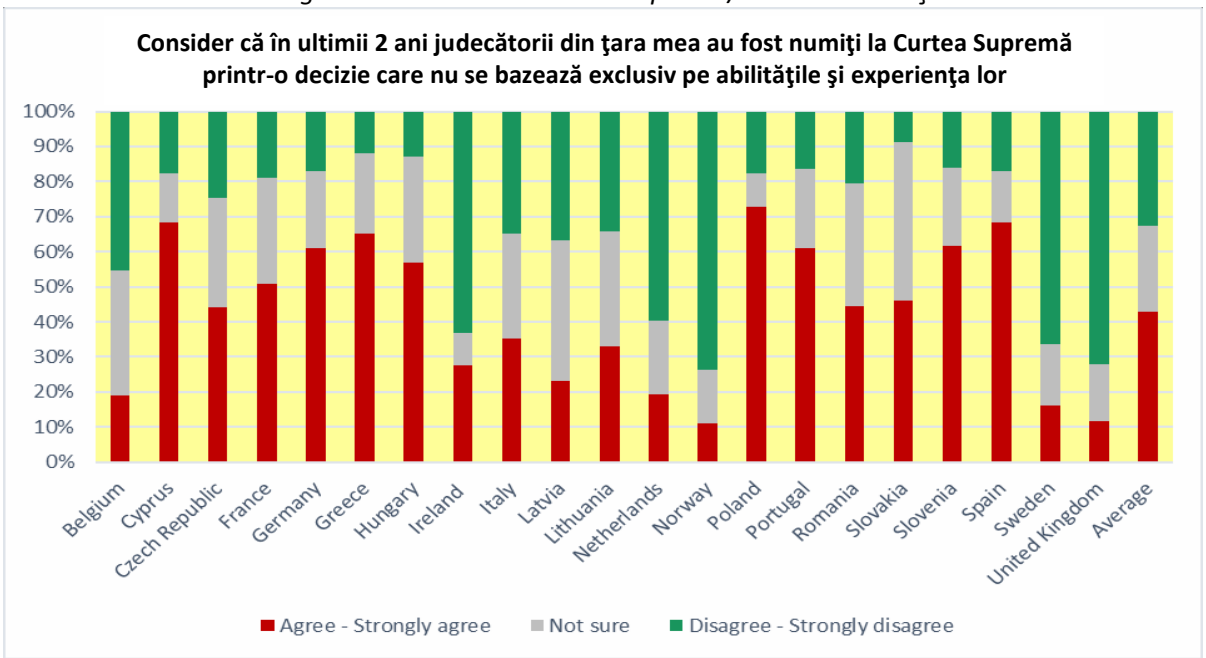

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

Figura 55 Promovarea judecătorilor

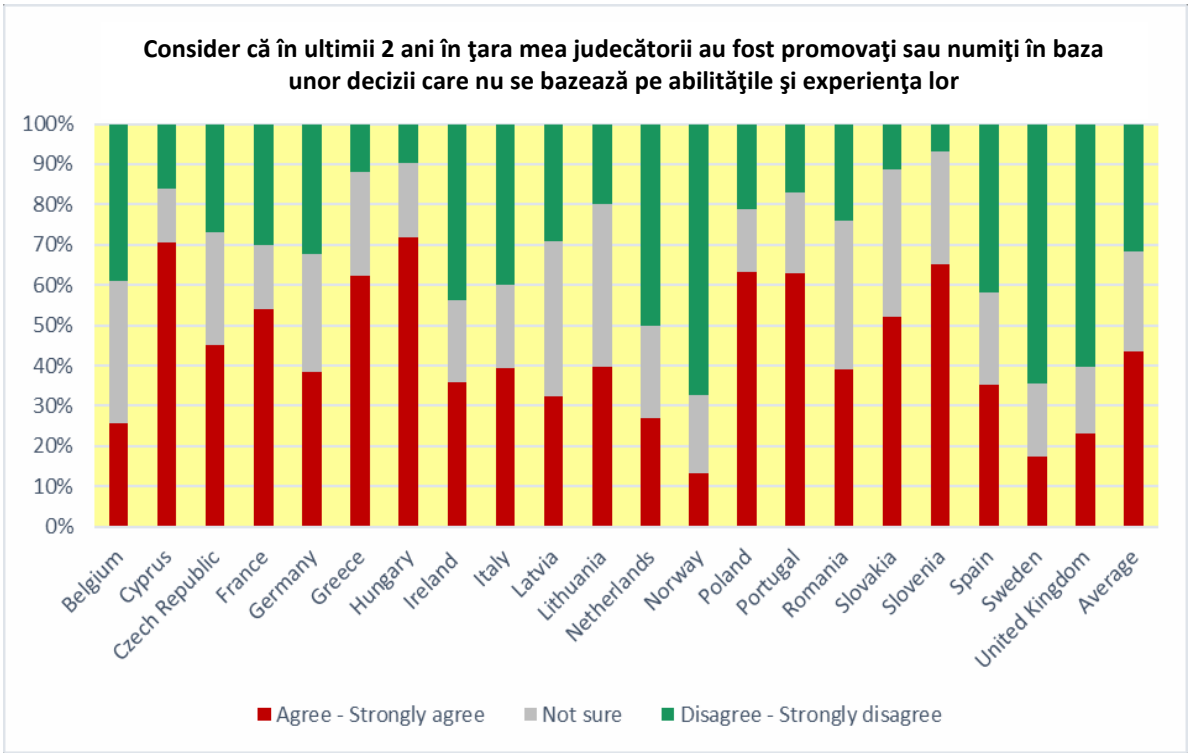

Legendă:
Agree-Strongly agree – Sunt de acord-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

5.6 Aspecte privind guvernanţa judiciară, în opinia avocaţilor

Sondajul include şi întrebarea cu privire la deţinerea de către Consiliul Judiciar a mecanismelor şi procedurilor adecvate pentru a apăra în mod eficient independenţa judiciară. Răspunsurile avocaţilor sunt foarte apropiate de cele ale judecătorilor. Având în vedere că Polonia şi Cipru au participat doar la sondajul pentru avocaţi, imaginea deja sumbră devine şi mai puţin favorabilă. Figura 56 arată faptul că mulţi avocaţi nu consideră că protecţia este eficientă, procentele acestora ajungând la 60% în Ungaria, Polonia şi Spania şi chiar la 70% în Cipru.

Figura 56 Mecanismele Consiliului Judiciar de apărare a independenţei judecătorilor

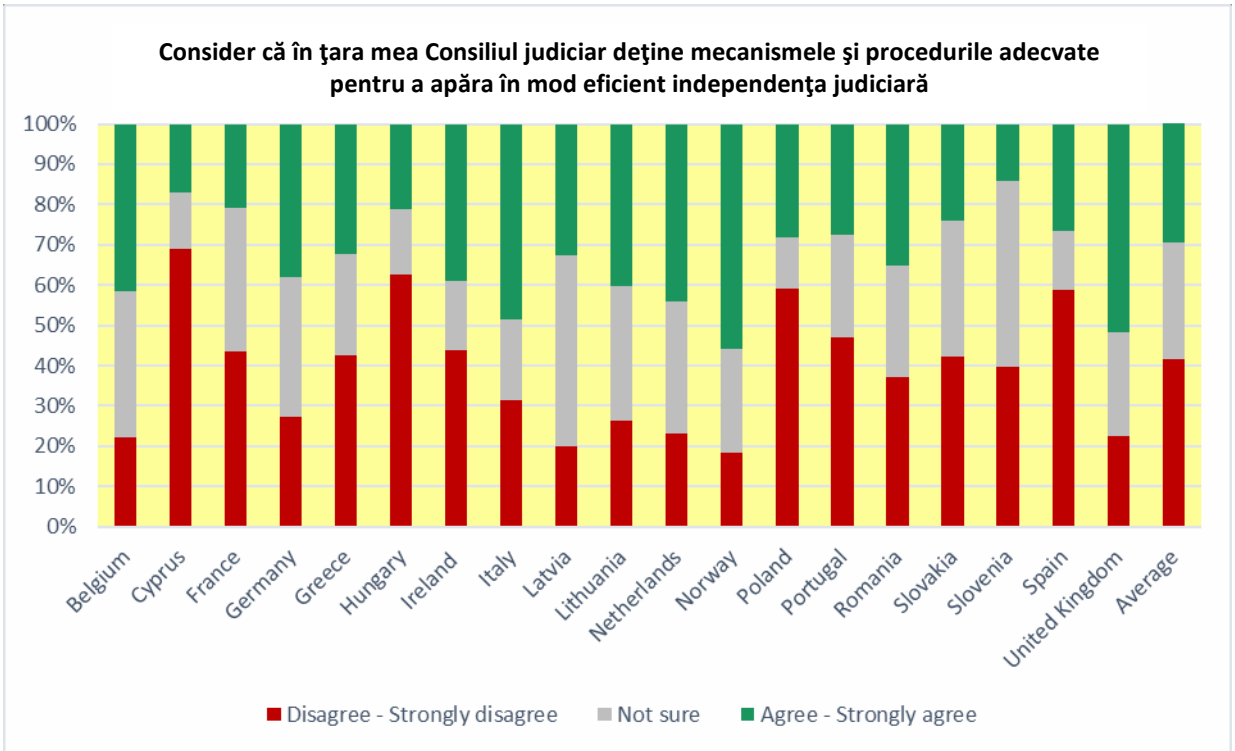

Legendă:
Agree- Sunt de acord
Strongly agree –-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

Figura 50 ilustrează opiniile avocaţilor cu privire la corupţia în sistemul judiciar. Raportat la subiectul responsabilităţii, acest aspect se traduce în eficienţa autorităţilor judiciare în gestionare cazurilor de corupţie. Un număr mare de avocaţi consideră că fenomenul corupţiei este gestionat eficient (figura 57). Procentele sunt în special ridicate în Slovacia, Grecia şi Cipru, dar şi în alte ţări, cu toate că valorile sunt mai puţin extreme.

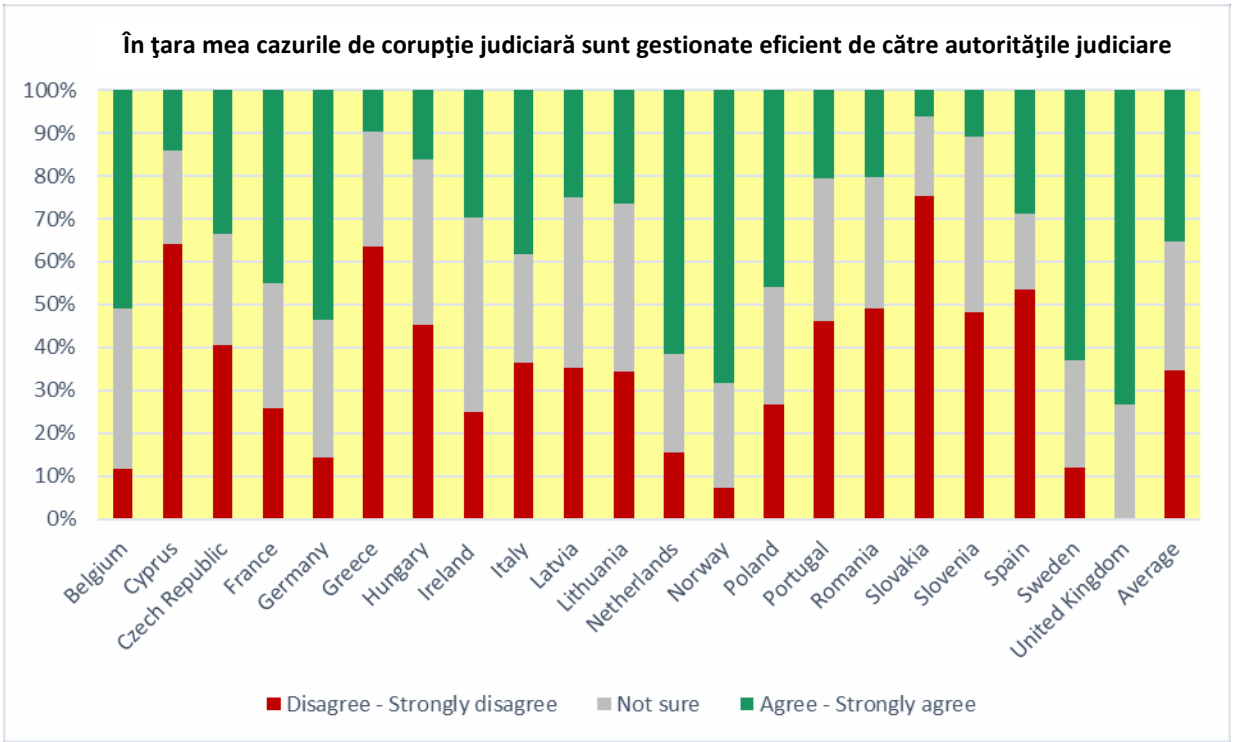

Figura 57 *Gestionarea cazurilor de corupţie judiciară de către autorităţile judiciare*

Legendă:
Agree- Sunt de acord
Strongly agree –-foarte de acord-cu afirmaţia
Not sure – Nu sunt sigur (ă)
Disagree-Strongly agree – Nu sunt de acord-nu sunt deloc de acord-cu afirmaţia
Average – Media

5.7 Concluzii

Sondajul în rândul avocaţilor a înregistrat un succes moderat, în unele ţări dovedindu-se dificilă convingerea avocaţilor să participe, în ciuda eforturilor CCBE şi a barourilor naţionale şi societăţilor de avocaţi. Cu toate acestea, rezultatele oferă informaţii cu privire la problema independenţei şi responsabilităţii sistemelor judiciare din Europa. Perspectiva avocaţilor este importantă şi se adaugă celei a judecătorilor. În plus, participarea la acest sondaj a ţărilor care nu au luat parte la sondajul adresat judecătorilor, în special Polonia dat şi Cipru, oferă informaţii importante care lipseau din primul sondaj. Din cauza constrângerilor de timp, rezultatele nu au putut fi prezentate în totalitate în prezentul raport, rezultatele complete ale celor 2 sondaje făcând subiectul unui raport separat. Principalele concluzii sunt următoarele:

1. Pe o scară de la 0 la 10 puncte, judecătorii punctează independenţa judecătorilor din ţara lor în medie cu 5,2-9,0 puncte. Majoritatea ţărilor înregistrează scoruri pozitive, însă câteva ating un scor puţin peste 6.
2. În general, avocaţii sunt mai critici decât judecătorii, în ceea ce priveşte independenţa în general şi cele mai multe aspecte privind independenţa.
3. În special cu privire la numirea şi promovarea judecătorilor mulţi avocaţi consideră că deciziile în acest sens nu se bazează exclusiv pe abilităţi şi experienţă. Polonia, Ungaria, Cipru şi Slovenia înregistrează scoruri scăzute la aspectele privind independenţa.
4. În ceea ce priveşte responsabilitatea, în multe ţări avocaţii consideră că autorităţile judiciare nu gestionează eficient fenomenul corupţiei.

6. Formatul chestionarului destinat justiţiabililor

Percepţiile cu privire la independenţa judiciară sunt extrem de importante pentru sistemul de indicatori. Sunt disponibile date privind percepţiile cetăţenilor în general şi ale companiilor, avocaţilor şi judecătorilor, însă nu există suficiente date privind percepţiile justiţiabililor, bazate pe experienţe concrete. Prin urmare, o piesă extrem de importantă lipseşte. Sondajul general în rândul avocaţilor are o rată de răspuns neuniformă şi în unele ţări extrem de scăzută, iar răspunsurile nu sunt legate în mod specific de experienţele directe în cadrul unor cazuri concrete. În cazul ambelor grupuri, ar fi extrem de valoroase mai degrabă datele privind experienţele concrete, nu neapărat percepţiile generale cu privire la independenţa judiciară. După cum se arată în Tabloul de bord privind justiţia în UE, sondajele în rândul justiţiabililor sunt extrem de rar utilizate, acoperă o varietate largă de subiecte, însă în mod surprinzător nu acordă atenţie subiectului independenţei. Mai mult, sondajele disponibile au ca obiect adesea anumite instanţe şi nu oferă o imagine reprezentativă a tuturor instanţelor din sistemul judiciar al unei ţări. De asemenea, Manualul CEPEJ privind desfăşurarea unor sondaje pentru măsurarea gradului de satisfacţie[11], care în multe privinţe este o lucrare excelentă, nu tratează aspectele legate de independenţă. Un exemplu de sondaj în rândul justiţiabililor şi avocaţilor care acoperă întregul sistem judiciar şi este aplicat un regularitate este oferit de Olanda. Acest sondaj extins conţine o întrebare legată de independenţă, prin aceasta atât clienţii cât şi avocaţii fiind întrebaţi despre gradul de imparţialitate al judecătorului în dosarul respectiv.

Acest subiect prezintă 2 provocări: (1) Este necesară o aplicarea sistematică a chestionarelor destinate justiţiabililor şi avocaţilor cu privire la experienţa lor directă în toate sistemele judiciare, pentru a obţine un feedback relevant cu privire la calitatea sistemului judiciar şi (2) astfel de sondaje ar trebui să cuprindă întrebări legate de subiectul cheie al independenţei judecătorilor, care este mai degrabă o noţiune abstractă ce necesită un grad de concretizare mai mare pentru a deveni practică, în special pentru părţile care nu au experienţă în domeniul judiciar.

Cu privire la prima provocare, în funcţie de mandat, Consiliul Judiciar poate juca un rol crucial în organizarea unor astfel de sondaje. Pentru ca RECJ să poată promova acest tip de sondaje, acesta trebuie să analizeze conţinutul lor nu numai din perspectiva independenţei, ci şi din perspectiva mai largă a calităţii justiţiei. Acest lucru necesită o bună corelare cu activitatea sa în domeniul calităţii (a se vedea partea a 2-a a acestui raport), care până acum nu s-a realizat. Având în vedere că s-a dezvoltat un set operaţional de indicatori cu privire la calitatea justiţiei, este fezabilă o analiză a implicaţiilor acestuia la nivelul sondajelor destinate justiţiabililor şi avocaţilor, care să stea la baza exemplelor din următorul ciclu. Pentru sondajul destinat justiţiabililor s-au dezvoltat câteva idei preliminare. S-a stabilit ca sondajul să fie scurt şi să se concentreze doar pe aspectele importante. Pornind de aici, s-a elaborat un format simplu din perspectiva indicatorilor privind calitatea, ca punct de plecare pentru o dezvoltare ulterioară.

Cu privire la cea de a doua provocare, s-a acordat atenţie întrebărilor care ar putea ajuta la menţinerea conceptului de independenţă într-o zonă mai puţin abstractă, menţinând în acelaşi timp corelarea cu indicatorii. Următoarele întrebări sunt proiectate astfel încât să analizeze experienţa în cadrul unei înfăţişări. Deşi nu fiecare întrebare are aceeaşi legătură directă cu independenţa, toate întrebările împreună oferă o imagine suficient de completă a eforturilor judecătorului de a trata imparţial şi a gradului în care reuşeşte să facă acest lucru.

[11] CEPEJ (2016). Manual privind desfăşurarea unor sondaje pentru măsurarea gradului de satisfacţie destinate justiţiabililor din Statele membre ale Consiliului Europei

1. Lucrările s-au desfăşurat într-un mod adecvat (înfăţişarea a început la ora programată, nu au existat înfăţişări amânate fără un motiv rezonabil, documentele au fost puse la dispoziţie la timp).

2. Judecătorul a explicat pe înţelesul tuturor procedura şi aspectele legate de dosar.

3. Mi s-au explicat clar drepturile şi obligaţiile pe care le am în timpul procesului.

4. Judecătorul a ascultat atent explicaţiile mele.

5. Judecătorul a tratat toate părţile şi pe reprezentanţii acestora cu acelaşi respect.

6. Judecătorul a avut o atitudine neutră (nu a avut idei preconcepute, nu a arătat nicio preferinţă vădită pentru punctul de vedere al uneia dintre părţi sau al reprezentanţilor acestora).

7. Consider că dosarul s-a judecat sau se va judeca într-un mod corect.

8. În cazul în care nu eşti de acord sau nu eşti deloc de acord cu afirmaţia de la punctul 7 sau nu eşti sigur de afirmaţia de la punctul 7, care sunt motivele pentru care ai această părere (răspunsurile multiple sunt admise):
   - ☐ consideri că judecătorul nu a fost pregătit corespunzător pentru acest caz (nu cunoştea subiectul cazului, nu a adresat întrebări ţintite)
   - ☐ consideri că judecătorul nu este competent din punct de vedere profesional;
   - ☐ consideri că judecătorul nu a avut abilitatea şi experienţa de a conduce procedura şi de a judeca în mod adecvat cazul;
   - ☐ consideri că procedurile nu sunt transparente (unele părţi sau reprezentanţii acestora au avut un impact nepotrivit asupra deciziei);
   - ☐ consideră că întregul sistem judiciar este corupt.

9. Pe o scară de la 0 la 10 (unde 0 înseamnă „deloc independent” şi 10 înseamnă „cel mai înalt grad posibil de independenţă”), acord următoarea notă independenţei judecătorului din dosarul meu:

10. Încrederea mea în sistemul judiciar s-a schimbat atunci când a trebuit să mă prezint în faţa instanţei.

11. În cazul în care eşti de acord sau foarte de acord cu afirmaţia de la punctul 10:

    - ☐ experienţa ta a fost mai bună decât te aşteptai sau;
    - ☐ ai fost dezamăgit.

12. Care este rezultatul procesului (aceasta este o întrebare obişnuită în sondajele destinate justiţiabililor, însă extrem de relevantă în special în acest context).

Înainte ca RECJ să sugereze membrilor şi observatorilor să includă aceste întrebări într-un sondaj destinat justiţiabililor, întrebările trebuie să fie testate în cadrul unui sondaj pilot. De asemenea, trebuie proiectate întrebări similare pentru sondajul destinat avocaţilor. Acestea ar putea fi combinate în mod util cu dezvoltarea unui sondaj destinat avocaţilor şi justiţiabililor din perspectiva indicatorilor privind calitatea..

7. Următorii pași în domeniul independență și responsabilitate

Pentru întărirea mecanismului privind independența și responsabilitatea elaborate de către RECJ, se propun următoarele măsuri:

1. Reconfirmarea necesității continue de protejare și întărire a independenței și responsabilității sistemelor judiciare din Europa prin intermediul unui ciclu structurat de îmbunătățire.
2. Adoptarea indicatorilor îmbunătățiți privind independența și responsabilitatea și acordul asupra organizării la nivel național a unui grup de experți care să valideze măsurarea indicatorilor. Așa numitele date fizice cu privire la funcționarea sistemelor judiciare vor fi extinse în mod treptat.

Următoarele măsuri pentru 2019/2020

1. Aplicarea (măsurarea) indicatorilor îmbunătățiți de către toate statele membre și cu statut de observatori, începând cu startul următorului ciclu de îmbunătățire a calității, din septembrie 2019. Grupurile de experți la nivel național vor fi utilizate pentru validarea rezultatelor.
2. Dezvoltarea în continuare a unui sondaj în rândul justițiabililor care să facă referire la aspectele privind independența și responsabilitatea, precum și calitatea.
3. Analiza de către toate sistemele judiciare a rezultatelor sondajelor realizate cu judecători și avocați în propriile țări și comunicarea către judecători a răspunsurilor și învățămintelor de desprins de pe urma acestora.
4. Creșterea percepută în ceea ce privește lipsa respectului cu privire la independența judiciară din partea celorlalte ramuri ale statului sporește stringența Planului Strategic prin care RECJ și-a asumat inițierea dialogului cu aceste ramuri ale puterii în stat la nivelul UE. Comitetul Executiv este însărcinat cu punerea în aplicare a acestor acțiuni.

Partea a II-a. Calitatea în justiție

1. Context

Extinderea indicatorilor în domeniul calității în justiție a demarat în cadrul Adunării Generale din anul 2015. Urmarea logică a stabilirii unor indicatori privind independența și responsabilitatea judiciară ar fi să ia în considerare stabilirea unor indicatori pentru calitatea justiției, deoarece obiectivul unui sistem judiciar independent și responsabil este de a produce justiție de calitate pentru societate. În consecință, s-a decis că ar trebui să se lucreze la crearea unei metodologii de elaborare a unor indicatori pentru calitatea justiției.

În perioada 2016/2017, s-a elaborat un set de indicatori care a fost implementat într-un exercițiu pilot pentru trei sisteme judiciare. Exercițiul pilot a arătat că acel set de indicatori ar oferi o bază bună pentru un sistem destinat tuturor membrilor și observatorilor, și s-a stabilit în cadrul Adunării Generale din anul 2017 că, după rafinarea indicatorilor, indicatorii ar fi aplicați de toți membrii și, acolo unde este posibil, de observatori. Rafinarea indicatorilor se va baza pe o analiză critică a indicatorilor și pe modul în care aceștia sunt măsurați și evaluați. De asemenea, acest proces urma să conducă la concepte, definiții și explicații mai precise pentru a îmbunătăți uniformitatea interpretării indicatorilor. În plus, a trebuit discutat modul în care ar trebui să se răspundă cel mai bine la chestionar, permițând contribuția judecătorilor.

Toate aceste procese erau programate a avea loc în a doua jumătate a anului 2017. Odată ce se realiza acest proces, toți membrii și observatorii urmau să răspundă la chestionarul bazat pe indicatori. Se preconiza ca acest proces să se deruleze în prima jumătate a anului 2018.

Activitatea s-a realizat, însă au survenit o serie de probleme în timpul implementării sistemului de indicatori. Aceste probleme au fost abordate în mare măsură în cadrul raportului precedent și nu sunt reluate aici.

În consecință, în cadrul Adunării Generale de la Lisabona din iunie 2018, s-a decis realizarea următoarelor activități:

1. Toate Consiliile judiciare urmează să adopte un cadru care să le definească posibilitatea de implicare în garantarea și promovarea calității în justiție și abordarea pe care o urmează în acest sens, precum și îmbunătățirea calității în justiție prin analizarea propriilor profiluri de țară, luând în considerare recomandările de ordin general.
2. Îmbunătățirea indicatorilor privind calitatea prin intermediul unei analize aprofundate și reflecției pe marginea rezultatelor înregistrate și a problemelor întâmpinate până în acest moment.
3. Încorporarea temei calității în elaborarea formatului pentru un sondaj adresat justițiabililor.
4. Analiza datelor externe existente cu privire la calitatea justiției pentru a fi utilizate în sistemul de indicatori.

A devenit repede evident faptul că prioritatea o reprezenta activitatea descrisă la punctul 2 (deoarece, într-adevăr, activitățile descrise la punctele 1 și 4 nu puteau fi realist îndeplinite până nu se finaliza activitatea de la punctul 2) și că, cu atîât mai mult, punctul 2 va necesita o cantitatea substanțială de eforturi și timp - ceea ce făcea puțin probabilă realizarea punctelor 1 și 4 în intervalul 2018/2019. În ceea ce privește punctul 3, aceasta a fost activitatea desfășurată de un sub-grup diferit, prezidat de Consiliul Judiciar din Lituania.

În cadrul reuniunii subgrupului de Roma, a fost convenit conținutul unui chestionar revizuit privind calitatea, inclusiv modalitatea de punctare a răspunsurilor. Chestionarul revizuit a fost ulterior „pilotat", fiind completate de către membrii sub-grupului pentru fiecare dintre sistemele judiciare pe care le reprezentau. Rezultatele respectivului exercițiu pilot au fost ulterior discutat în cadrul reuniunii finale a sub-grupului de la Vilnius și împărtășite celorlalți membrii ai grupului de proiect. În cadrul respectivei întâlniri a fost discutată și agreată o versiune preliminară a prezentului raport (inclusiv chestionarul).

2. Viziunea asupra calității

2.1 Principii

„La determinarea drepturilor și obligațiilor sale civile sau a oricărei acuzații penale împotriva sa, fiecare are dreptul la o audiere corectă și publică într-un termen rezonabil de către un tribunal independent și imparțial stabilit prin lege" (art. 6 CEDO) Articolul 6, precum și articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene prevăd centralizarea persoanei în procedurile judiciare și că fiecare are dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil. Consiliile judiciare trebuie să țină seama de perspectiva persoanei care caută dreptate în toate atribuțiile sale și, din această perspectivă, trebuie să se concentreze pe calitatea justiției. La Adunarea Generală din 2017, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare a convenit ca Consiliile judiciare să-și indice responsabilitatea pentru stabilirea standardelor privind calitatea justiției - definirea și evaluarea lor - din motive de calitate, dar și din cauza legăturilor și, uneori, a suprapunerilor dintre calitate, independență și responsabilitate.[12] În timp ce unele consilii au responsabilități clare în ceea ce privește calitatea justiției, altele trebuie să-și asume încă aceste responsabilități. În Secțiunea 2 sunt detaliate responsabilitățile Consiliilor.

În ultimii ani, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare a subliniat importanța primordială a independenței sistemului judiciar în combinație cu responsabilitatea. Independența este o condiție prealabilă a calității justiției și, în același timp, componenta cheie a calității. Alte aspecte legate de calitate își pierd înțelesul în cazul în care independența este compromisă. Independența este necesară, dar, evident, nu este suficientă pentru calitatea justiției. Scopul final al sistemului judiciar este de a distribui justiția de calitate într-un interval de timp compatibil cu cerințele societății de către judecătorii care sunt și sunt considerați independenți și imparțiali într-o manieră complet transparentă. În general, independența, responsabilitatea și calitatea se consolidează reciproc. În unele cazuri, pot apărea tensiuni între aceste aspecte, iar acestea trebuie reconciliate.

Alegerea metodologiei Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare în domeniul calității a fost aceea de a extinde indicatorii privind independența și responsabilitatea spre domeniul calității în justiție. Așa cum s-a explicat în raportul deja citat, această etapă este importantă din două motive principale:

- În primul rând, deoarece independența, responsabilitatea și calitatea sunt legate și trebuie luate în considerare împreună.

- În al doilea rând, în vreme ce independența și responsabilitatea nu sunt obiective în sine, calitatea justiției este.

[12] ENCJ (2017). Independența, responsabilitatea și calitatea sistemelor judiciare:Indicatori de performanță 2017, Raportul RECJ 2016-2017.

Pentru ca sistemul judiciar să-și joace rolul în societate, calitatea și evoluția acestuia în raport cu cerințele în schimbare ale societății necesită o atenție permanentă.

Este esențial ca Rețeaua Europeană a Consiliilor judiciare să abordeze aceste aspecte, pe baza rapoartelor anterioare pe care le-a redactat anterior înainte de cele referitoare la reforma judiciară.

2.2 Rolul Consiliilor judiciare în asigurarea unei justiții de calitate

Consiliile judiciare și alte organe de conducere trebuie să mențină, să explice și, atunci când este necesar, să apere independența judecătorului și a sistemului judiciar, în ansamblul său, față de celelalte ramuri ale statului și ale actorilor privați. Cea mai bună apărare a independenței este un sistem judiciar care asigură o justiție de calitate. Calitatea depinde de multe aspecte pentru care sunt responsabile consiliile judiciare și organele de conducere echivalente. În funcție de sfera responsabilităților lor, selectarea și promovarea judecătorilor și a personalului de sprijin, asigurarea bugetelor și inovarea/digitalizarea instanțelor sunt câteva exemple. În consecință, chiar dacă responsabilitățile lor în domeniul calității nu au fost explicate în lege, consiliile afectează calitatea justiției în multe feluri și, prin urmare, trebuie să definească și să mențină standarde de calitate, împreună cu judecătorii și respectând rolul profesional al judecătorilor și în consultare cu utilizatorii instanțelor.[13] Este de datoria consiliilor să asigure o finanțare adecvată a instanțelor pentru a le permite instanțelor să implementeze standarde, din nou dacă aceasta este sau nu o obligație legală a consiliilor. Standardele care nu pot fi implementate în practică creează așteptări în rândul utilizatorilor instanțelor, care nu pot fi îndeplinite. Finanțarea sistemului judiciar este, în practică, o sursă importantă de blocaje[14] Consiliile trebuie să se implice în procedurile bugetare și cele financiare.

Standardele de calitate pot face parte din abordări, cum ar fi:

Sisteme integrate:

- Sisteme de calitate care includ standarde de calitate, procese (cicluri PDCA) și instrumente de măsurare.
- Sisteme de finanțare care includ aspecte ale calității și sisteme de raportare asociate, cum ar fi rapoartele anuale ale sistemului judiciar, care includ indicatori de calitate.

Standarde pentru judecători:

- Selectarea, promovarea și evaluarea judecătorilor: toate aceste acțiuni necesită criterii. Aceste criterii ar trebui să se bazeze pe un cadru de calitate care să includă standarde de calitate.
- Principiile etice: aceste principii, sub formă de coduri de etică sau orientări etice, încorporează multe aspecte de calitate legate de buna funcționare a judecătorilor. Din nou, aceste coduri susțin un cadru de calitate implicit sau explicit. Este recomandabil ca acest cadru să devină unul explicit.

În funcție de responsabilitățile formale, fiecare consiliu ar trebui să adopte o abordare care să se potrivească mandatului său, dar toate ar trebui să dezvolte standarde de calitate. În opinia RECJ, toate Consiliile judiciare, dacă nu au făcut încă acest lucru, trebuie să depună eforturi pentru a defini un cadru de calitate pentru sistemul judiciar care să includă cel puțin următoarele elemente:

1. Standarde pentru instanțe care definesc calitatea justiției.

[13] A se vedea și CCJE: „este foarte important ca, în fiecare stat membru, Consiliul juridic să dețină un rol esențial în stabilirea criteriilor și standardelor de calitate ale serviciului judiciar, pe de o parte, și în implementarea și monitorizarea datelor calitative furnizate de diferitele jurisdicții, pe de altă parte." (Avizul 10 al CCJE, alineatul 53).

[14] A se vedea RECJ (2017). Independența, responsabilitatea și calitatea justiției, p. 20 și RECJ (2016). Finanțarea sistemului judiciar

2. Indicatori pentru măsurarea performanțelor în raport cu standardele.
3. Standarde pentru instanțe care definesc calitatea justiției.
4. Indicatori pentru măsurarea performanțelor în raport cu standardele.
5. Ghiduri de bună practică pentru instanțele judecătorești referitoare la modul de implementare a standardelor, care vor fi elaborate cu ajutorul instituțiilor relevante, cum ar fi instituția de formare profesională a judecătorilor.
6. Raportarea periodică privind calitatea justiției prin intermediul indicatorilor pentru sporirea încrederii publicului în sistemul judiciar.
7. Crearea condițiilor pentru a evita orice interferență cu independența judecătorilor și a sistemului judiciar prin mecanisme de evaluare a calității justiției.

Trebuie subliniat faptul că justiția de calitate nu este creată doar de judecători, ci și de contribuțiile tuturor angajaților instanțelor. De exemplu, modul în care părțile sunt primite, asistate și, dacă este necesar, protejate este foarte important pentru experiența lor.

2.3 Calitatea în raport cu independența și responsabilitatea

Standarde de calitate

Independența are o dimensiune externă majoră, dar și o dimensiune internă. Judecătorii trebuie să-și judece cauzele în mod independent de colegii lor judecători și de conducerea instanțelor, cu excepția sistemului bazat pe apelul judiciar. Acest lucru duce la o tensiune între independență și anumite aspecte ale calității, în special aplicarea uniformă a legii și, în consecință, coerența și predictibilitatea hotărârilor judecătorești care beneficiază de o abordare comună a judecătorilor. O problemă conexă este celeritatea: în timp ce un judecător este autonom atunci când gestionează anumite dosare, utilizatorii instanțelor au dreptul să știe ce procedură respectă în mod normal instanțele în categoriile de dosare și cât timp va dura aceasta. În acest sens, independența internă nu este absolută și trebuie realizat un echilibru între autonomia judiciară și procedurile previzibile. În general, discuția despre acest echilibru este o chestiune de guvernare și, astfel, consiliile judiciare sunt situate în frunte, în timp ce judecătorii sunt autonomi în dosarele lor.

În opinia RECJ, standardele de calitate (inclusiv celeritatea) care se referă la aspecte pentru care judecătorii sunt responsabili și care le pot afecta independența nu pot fi obligatorii. Aceste standarde oferă niveluri de aspirație. Cu toate acestea, este de așteptat ca judecătorii să le explice părților motivele atunci când se abat de la standarde.

Pentru a garanta acceptarea unor astfel de standarde de către judecători, standardele trebuie dezvoltate într-un proces care implică judecătorii unei jurisdicții și ține seama de nevoile societății. Sprijinul larg al judecătorilor este esențial pentru ca standardele să fie eficiente.

Evaluarea calității hotărârilor judecătorești

Un domeniu complex este calitatea hotărârilor judecătorești. Hotărârile judecătorești se află în centrul independenței. În același timp, calitatea hotărârilor judecătorești este cel mai important aspect al calității justiției și al sistemului judiciar. Promovarea și păstrarea calității hotărârilor judecătorești, în primul rând, de către judecători, dar și de către celelalte părți implicate, este, prin urmare, esențială. Formarea profesională, în special, a noilor judecători, dar și formarea continuă pentru a păstra cunoștințele și abilitățile de ultimă oră, reprezintă un instrument important și ar trebui să fie folosit de judecători pentru a învăța unul de la celălalt. Evaluarea metodică a calității hotărârilor judecătorești actuale, în afara apelului, poate fi utilă, dacă este efectuată în mod corespunzător. Evaluarea nu trebuie să fie axată niciodată pe fondul hotărârilor judecătorești (dacă hotărârile judecătorești sunt „corecte” sau nu), deoarece aceasta ar interfera în mod fundamental cu independența judiciară. Ar trebui să se limiteze la calitatea profesională (denumită uneori „măiestrie”). Evaluarea calității

hotărârilor judecătorești poate lua forma unei evaluări reciproce, care să fie limitată la discursul dintre profesioniști. În această abordare, rezultatele nu sunt utilizate în evaluările individuale de performanță. Această abordare creează cea mai mică tensiune în ceea ce privește independența, dar este folosită rar într-un mod sistematic.

De asemenea, evaluarea calității hotărârilor judecătorești poate fi inclusă în analiza sau evaluarea performanțelor judecătorilor individuali, așa cum se întâmplă deseori în Europa Sud-Est, în mod regulat sau în scopul deciziilor legate de carieră. Se ia un eșantion de hotărâri judecătorești și se evaluează de către persoanele responsabile, adesea de judecătorii înșiși. Când au loc estimările de performanță, Consiliile judiciare ar trebui să joace rolul esențial, și nu Ministerele Justiției sau alte organizații, cum ar fi inspecțiile care fac parte din alte puteri ale statului decât sistemul judiciar.[15] De asemenea, estimările de performanță se pot concentra fie pe recompensarea/pedepsirea performanței, fie pe dezvoltarea abilităților. Această din urmă abordare poate fi reconciliată mai ușor cu independența judiciară decât cea dintâi. În deciziile referitoare la carieră este imposibil să ignorăm istoricul hotărârilor judecătorești[16], dar și în aceste decizii este esențial să ne concentrăm pe calitatea profesională și nu pe pretinsa „corectitudine" a deciziilor.

CCJE susține în Avizul 17 că este necesară „o anumită formă de evaluare" pentru a asigura actul de justiție de cea mai bună calitate și pentru ca sistemul judiciar să fie responsabil. Evaluarea poate fi formală sau informală, iar CCJE îndeamnă statele membre să ia în considerare ceea ce este necesar.[17] În acest context, RECJ aprobă evaluarea hotărârilor judecătorești, dar numai în condițiile menționate mai sus.

În multe state, procentul apelurilor este folosit ca o reprezentare a calității hotărârilor judecătorești. Multe organisme internaționale, precum CEPEJ, fac același lucru. RECJ nu apreciază utilizarea procentelor apelurilor în acest scop, deoarece casările au adesea la bază alte aspecte decât calitatea, precum introducerea de noi probe.[18]

2.4 Calitate în raport cu celeritate și eficiența procedurilor

Celeritatea și eficiența procedurilor sunt, de asemenea, dimensiuni importante ale calității justiției. Hotărârile judecătorești excelente își pierd adesea multă relevanță dacă durează mult timp pentru a fi pronunțate, în raport cu procesele sociale la care se referă hotărârile judecătorești. În multe cazuri, nu există o contradicție reală între celeritatea/eficiență și alte aspecte ale calității, cum ar fi calitatea hotărârii, deoarece durata cazurilor este în general determinată de timpii de așteptare și mai deloc de perioada în care judecătorul lucrează asupra cazului.

Rezolvarea definitivă a litigiilor este întârziată atunci când sunt atacate cazurile, în special, dacă acestea sunt ulterior retrimise primei instanțe. Finalitatea hotărârilor judecătorești este o problemă majoră,

[15] Această cerere este inclusă în indicatorul 5, punctul 5d (evaluarea, promovarea și formarea profesională a judecătorilor) din indicatorii RECJ privind independența și responsabilitatea.

[16] Acest lucru rezultă și din indicatorii privind independența și responsabilitatea: numirea și promovarea ar trebui să se bazeze numai pe merit (cunoștințe și experiență). Vezi CCJE, avizul 17, punctul 27 referitor la argumentul inițial

[17] CCJE (2014). Avizul 17, punctul 23.

[18] În avizul nr. 17 (2014) privind evaluarea activității judecătorilor, CCJE menționează că este „problematic să se bazeze rezultatele evaluării pe numărul sau procentul de decizii casate în apel, dacă numărul și modalitatea de casare nu demonstrează clar că judecătorul nu deține cunoștințele necesare de drept și procedură" (alineatul 35). Dacă se folosesc procentele apelurilor, procentul hotărârilor judecătorești rămase reprezintă probabil cel mai relevant criteriu. Aceasta combină procentul apelurilor cu procentul casărilor. În avizul nr. 17 (2014) privind evaluarea activității judecătorilor, CCJE menționează că este „problematic să se bazeze rezultatele evaluării pe numărul sau procentul de decizii casate în apel, dacă numărul și modalitatea de casare nu demonstrează clar că judecătorul nu deține cunoștințele necesare de drept și procedură" (alineatul 35).

iar curțile de apel trebuie să decidă asupra cazurilor rapid și, în final, ori de câte ori este posibil. Deși apelul este un drept fundamental care se aplică atât în chestiuni de drept, cât și în de fapt, acesta trebuie utilizat în cazuri adecvate și nu trebuie să întârzie sau să frustreze procedurile sau să fie folosit la ațâțarea furiei. Acesta implică faptul că mecanismele de selectare aferente apelului sunt acceptabile și chiar necesare. Aceste mecanisme ar trebui să țină seama de interesele tuturor părților și ale societății, care, în cele din urmă, plătește toate aceste costuri.

2.5 Măsurarea calității: indicatori de calitate

În timp ce unii cred că măsurarea cantitativă a calității contravine esenței calității, multe aspecte ale calității devin observabile, dacă nu în date obiective, atunci de către profesioniști și de celelalte părți implicate. În acest domeniu, indicatorii pot avea următoarele forme:

1. Punctajul cantitativ al caracteristicilor formale ale sistemelor judiciare. Acest lucru necesită un cadru normativ pentru ce înseamnă bune și rele practici.

2. Date cantitative privind calitatea livrată, cum ar fi durata procedurilor. Din nou, acest lucru necesită un cadru normativ pentru ce înseamnă bune și rele practic: mai repede este adesea, dar nu întotdeauna, mai bine.

3. Datele cantitative ale sondajului referitoare la opiniile și experiențele judecătorilor, părților, avocaților lor, cetățenilor în general etc. Conform celor de mai sus, este necesar un cadru normativ.

Alegerea indicatorilor trebuie să se bazeze pe concepte împărtășite de Consilii și alte organisme de conducere, care să reflecte opiniile judecătorilor din Europa. Aceste concepte comune pot fi dezvoltate doar printr-o dezbatere intensă. Trebuie să se accepte că indicatorii de calitate rămân deschiși pentru dezbatere, deoarece culturile juridice sunt diferite, iar condițiile se pot schimba în timp. Având în vedere natura subiectivă a conceptelor, este important procesul prin care sunt dezvoltați indicatorii.

În cuvintele CCJE:

„Deoarece este imposibil să ne bazăm în prezent pe criterii bine acceptate, indicatorii de calitate ar trebui cel puțin să fie aleși printr-un larg consens între profesioniștii din domeniul juridic, fiind de dorit ca organismul independent pentru autonomia sistemului judiciar să joace un rol central în alegerea și colectarea datelor „de calitate", în elaborarea procedurii de colectare a datelor, în evaluarea rezultatelor, în difuzarea acestora ca feedback actorilor individuali în mod confidențial, precum și în rândul publicului larg; această implicare poate reconcilia necesitatea realizării unei evaluări a calității cu necesitatea ca indicatorii și evaluatorii să respecte independența judiciară." (Avizul 6, alineatul 43)

Deși aceasta este, evident, o sarcină dificilă, consiliile judiciare ar trebui să-și asume responsabilitatea pentru elaborarea unor indicatori pentru calitatea justiției, oferiți de instanțele judecătorești, așa cum procedează RECJ la nivel internațional.

3. Domeniile asociate calității care urmează să fie acoperite prin indicatori

Așa cum s-a explicat și în raportul precedent, pornind de la o perspectivă largă asupra calității, această noțiune este corelată cu sarcinile esențiale pe care sistemul judiciar trebuie să le îndeplinească în statul de drept.

Aceste sarcini variază de la menținerea drepturilor fundamentale la probleme practice, precum serviciul oferit publicului. Se disting aici o serie de domenii. Aspectele cheie ale acestor domenii sunt enumerate și explicate pe scurt. În mod evident, fiecare aspect al unui domeniu ar necesita o discuție separată pentru a epuiza subiectul. Însă, acest demers nu își găsește locul aici, deoarece dorim să concentrăm pe dezvoltarea indicatorilor.

Păstrarea statului de drept

Aspecte esențiale: constrângeri ale sistemului judiciar asupra guvernului, susținerea drepturilor omului, susținerea constituției și împărțirea puterii în stat.
Explicație: Sistemul judiciar este una dintre cele trei puteri în stat și trebuie să joace un rol în susținerea constituției, acordurilor internaționale și legilor naționale în cazuri individuale în care sunt în joc interesele altor puteri de stat sau alte interese majore.

Asigurarea accesului public la lege pentru îndrumarea societății

Aspecte esențiale: puterea precedentului, proiecția forței legii (impactul unei hotărâri judecătorești asupra comportamentului dincolo de cauza în discuție), cunoașterea legii, accesul la informații juridice și legate de instanțe, inclusiv în limbile minorităților
Explicație: Sistemul judiciar nu se referă doar la soluționarea conflictelor în cazuri individuale. Acesta asigură îndrumări societății cu privire la aplicarea legii, clarificând astfel regulile de interacțiune economică și socială. Cu cât reușește mai bine în această funcție, cu atât mai puțin există vreun motiv de conflict. Totodată, legea trebuie să fie reinterpretată pentru a permite ca în societate să aibă loc schimbări. Această funcție și cea menționată anterior fac diferența dintre sistemul judiciar și mecanismele alternative de soluționare a litigiilor.[19] Furnizarea informațiilor devine tot mai importantă datorită poziției predominante pe care începe să o capete conceptul de „big data" (date pe scară largă), în timp ce informațiile cu privire la procedurile derulate în instanță, în general, și cele adresate diverselor grupuri din societate rămân importante.

Garantarea procesului echitabil din perspectiva accesibilității

Aspecte esențiale: audierea părților, exprimarea opiniilor, justiție pentru grupurile vulnerabile, egalitate de arme, proporționalitate, posibilitate de apel efectiv și eficient
Explicație: Acest aspect include măsura în care instanțele de judecată pot asigura un proces echitabil (articolul 6 CEDO, art. 47 Carta drepturilor fundamentale a EU și art. 13 din Convenția ONU privind drepturile fundamentale ale persoanelor cu dizabilități), și împreună cu decizia efectivă constituie baza legală pentru desfășurarea activității instanțelor de judecată. Accesibilitatea reprezintă o preocupare majoră, deoarece cetățenii nu pot profita de serviciile unei instanțe excelente dacă accesul nu le este asigurat. Accesibilitatea poate fi garantată doar parțial de instanțele de judecată, ca de exemplu cheltuielile de judecată, însă modul de distribuire a resurselor judiciare pe hartă este stabilit, în general, de către guvern și parlament, nu de sistemul judiciar. Există, însă, și alte aspecte care sunt

[19] A se vedea: John Thomas (2015). The Centrality of Justice: its contribution to society, and its delivery. The Lord Williams of Mostyn Memorial Lecture

incluse în mandatul ce revine sistemului judiciar.

Judecarea cazurilor cu celeritate și într-un mod eficient

Aspecte esențiale: fără întârzieri inutile, durata procedurilor proporțională cu importanța/ complexitatea cazului, monitorizarea activă și controlul procesului, conferințe premergătoare procesului, tactici de tergiversare, limite de dimensiune impuse prezentărilor realizate de avocați / părți.
Explicație: „O justiție întârziată este o justiție refuzată". RECJ lasă măsurarea duratei cazurilor, în special, în seama CEPEJ. RECJ se axează pe metodele de control al duratei procedurilor. În acest scop, gestiunea cazurilor se poate distinge de asigurarea unui proces echitabil. Problema cheie care se pune este dacă judecătorul conduce desfășurarea procesului și prin ce mijloace.

Pronunțarea hotărârilor judecătorești

Aspecte esențiale: corectitudine, cunoștințe, uniformitate, predictibilitate, capacitate bună de argumentare, rezolvarea conflictului, hotărârile reflectă punctele de vedere ale societății, sentințe adecvate.
Explicație: Decizia este elementul esențial al oricărei cauze. Modalitatea în care este adoptată o decizie este crucială: argumentarea, claritatea, lungimea și caracterul executoriu sunt toate subiecte importante în această privință.

Furnizarea serviciilor către justițiabili

Aspecte esențiale: săli de judecată, proceduri administrative, săli de așteptare, timp de așteptare.
Explicație: Experiența persoanelor care merg în instanță este, de asemenea, determinată de aspecte practice, cum ar fi modul în care sunt primite la intrarea în instanță, timpul de așteptare și caracterul adecvat al sălilor de așteptare (victimele și inculpații trebuie să aștepte în aceeași sală?)

Executarea hotărârilor judecătorești

Aspecte esențiale: hotărâri judecătorești cu caracter executoriu
Explicație: În mod evident, pentru părțile în litigiu, este esențial ca hotărârile judecătorești să poată fi puse în practică. Nu are sens ca acestea să se adreseze instanței dacă o hotărâre favorabilă nu are un efect practic. Cu toate acestea, executarea nu este, în general, subordonată sistemului judiciar, iar sistemul judiciar este dependent de alte părți pentru a le pune în executare. Instanțele joacă un rol prin pronunțarea unor decizii clare și cu caracter executoriu.

RECJ intenționează să elaboreze indicatori pentru toate aceste domenii. În unele cazuri acest demers este mai ușor decât în cazul altora, deoarece domeniile se deosebesc în funcție de complexitatea conceptuală și de activitatea deja realizată. Alegerea a fost făcută pentru a se concentra pe patru dintre aceste domenii în această primă versiune a indicatorilor. Aceste domenii au fost considerate ca fiind cele mai presante, deoarece fie au întâietate (de exemplu, fără decizii de înaltă calitate, celelalte domenii își pierd considerabil semnificația), fie pentru că performanța înregistrată nu este, în mod evident, la nivelul corespunzător. Majoritatea participanților din echipa de proiect consideră în continuare celeritatea ca fiind cel mai vulnerabil aspect al performanței sistemelor lor judiciare. Celelalte domenii de calitate pot fi abordate mai târziu. Următorul tabel pregătește cadrul de acțiune.

Tabelul 4. Domeniile de calitate și planificarea proiectării indicatorilor

	Descrierea caracteristicilor obiective	**Evaluarea subiectivă a performanței**
Menținerea statului de drept	Următoarea etapă	Următoarea etapă
Asigurarea accesului public la lege pentru îndrumarea societății	Inclusă	Următoarea etapă
Garantarea procesului echitabil din perspectiva accesibilității	Inclusă	Unele aspecte
Judecarea cazurilor cu celeritate și într-un mod eficient	Inclusă	Unele aspecte
Pronunțarea unor hotărâri judecătorești de calitate	Inclusă	Unele aspecte
Executarea hotărârilor	Următoarea etapă	Următoarea etapă
Furnizarea de servicii	Următoarea etapă	Următoarea etapă

În acest tabel, se face o distincție între descrierea caracteristicilor obiective și evaluarea subiectivă a performanței. Calitatea este în parte determinată direct de acordurile stipulate de lege. În plus, unele aspecte de calitate, cum ar fi durata cazurilor, sunt măsurate în mod obiectiv. Cu toate acestea, există de asemenea multe aspecte care pot fi evaluate doar subiectiv, cel puțin în această etapă. Evaluările subiective pot fi efectuate de către consilii/instanțe de judecată/judecători și de justițiabili/avocați/observatori. În această etapă, se cunosc puține lucruri cu privire la opiniile justițiabililor, așa cum este menționata cest lucru în contextul independenței și responsabilității. Prin urmare, evaluarea subiectivă este limitată la opiniile incluse în aceasta.

4. Explorarea pe fond a domeniilor selectate asociate calității

În această secțiune, se elaborează zonele de calitate care au fost selectate. Se acordă o atenție specială calității hotărârilor judecătorești.

4.1 Judecarea cazurilor cu celeritate și într-un mod eficient

Atât celeritatea cât și administrarea cazurilor sunt subiecte care au fost discutate pe larg în cadrul RECJ. Echilibrul dintre celeritatea și alte aspecte de calitate este o problemă importantă, așa cum este indicată în prima recomandare a Raportului privind celeritatea pentru perioada 2010-2011: *„O justiție întârziată este o justiție refuzată" este o declarație adevărată care subliniază importanța asigurării justiției fără întârziere nejustificată. Cu toate acestea, în încercarea de a asigura celeritatea, trebuie să ne amintim că tendința de urgență ar trebui să fie echilibrată cu alte aspecte ale calității, din care calitatea deciziei ar trebui să aibă cea mai mare prioritate. Cererile societății necesită prelucrarea, fără întârziere nejustificată, dar tendința de eficacitate nu trebuie să conducă la decizii de calitate*

inferioară."

După publicarea raportului, s-au organizat seminare regionale privind celeritatea pentru a crește gradul de conștientizare al problemei gestiunii timpului, pentru a aprofunda înțelegerea cauzelor și căilor de atac, și a discuta despre recomandările și cooperarea dintre părțile interesante și, prin urmare, pentru a continua implementarea recomandărilor. Seminarele au fost organizate cu participanți din țările dintr-o regiune cu o cultură comparabilă și tradiții legale.

RECJ a dezvoltat linii directoare de administrare a cazurilor, așa cum au fost acestea prezentate în raportul 2012-2013 „Reforma judiciară în Europa - Partea II". Liniile directoare sunt:

- Fiecare sistem judiciar ar trebui să stabilească o structură cu privire la modul de stabilire a metodologiilor de administrare a cazurilor, inclusiv standarde asociate pentru durata (medie) a cazurilor, pentru categoriile specifice de cazuri/jurisdicții. Aceste structuri ar trebui direcționate de judecători și ar trebui să permită o discuție cu părțile interesate, cum ar fi avocații.
- Metodologiile de administrare a cazurilor trebuie să stabilească un echilibru între importanța unui caz și atenția pe care o acordă cazul în ceea ce privește etapele procedurale permise.
- În cadrul metodologiilor, un loc important ar trebui acordat conferințelor premergătoare procesului pentru a stabili metoda adecvată de soluționare a cazului și pentru a rezolva diferențele de opinie cu privire la procedură.
- Numărul dosarelor judecate de judecători și personalul de asistență ar trebui să ofere suficient timp pentru administrarea corectă a cazurilor. Ar trebui să se analizeze cu atenție dacă judecătorii pot delega anumite aspecte administrative ale administrării cazurilor pentru a sprijini personalul.
- Administrarea cazurilor necesită o schimbare de atitudine și cultură a multor judecători, care trebuie să fie promovată prin instructaj și/sau alte unelte de distribuire a informațiilor.

Aceste linii directoare asigură cadrul normativ de evaluare a bunelor practici din acest domeniu. Facem distincția între ceea ce instanțele întreprind și ce așteaptă din partea judecătorilor să întreprindă, pe de o parte, și care este conduita așteptată de către instanțe de la părți, pe de altă parte, pentru a procedurile judiciare să se deruleze în timp util.

Pronunțarea în timp util a hotărârilor judecătorești este afectată nu numai de modul de gestiune a cauzelor, dar și de chestiuni de ordin juridic și organizatoric, cum ar fi disponibilitatea și utilizarea procedurilor accelerate, gradul de digitalizare a procedurilor și gradul de specializare a judecătorilor. Aceste probleme sunt abordate aici, în ciuda faptului că astfel de fenomene au o serie de consecințe mai profunde.

4.2 Garantarea procesului echitabil din perspectiva accesibilității

Măsura în care instanțele de judecată pot asigura un proces echitabil, așa cum se stipulează în articolul 6 CEDO și articolul 47 al Cartei Drepturilor Fundamentale a UE, depinde de o varietate de factori, în practică. Aici accentul cade pe factorii care au legătură cu accesul la justiție într-un sens larg. La un nivel de bază, procesul echitabil și accesibilitatea impun ca părțile să poată înțelege ce este scris și menționat pe cale orală. Acest lucru implică faptul că procedurile sunt disponibile în limbile oficiale ale unei țări, că sunt implementate acorduri pentru limbile neoficiale folosite pe scară largă și că pentru celelalte limbi sunt disponibile servicii de traducere. Persoanele cu dizabilități necesită o atenție specifică. În afară de aranjamentele de natură tehnică, participarea lor poate impune aranjamente procedurale specifice. De asemenea, informațiile cu privire la instanțele de judecată și sistemul de justiție trebuie să fie disponibile pentru persoanele cu dizabilități (de exemplu, pentru persoanele cu deficiențe de vedere).

Presupunând că sunt îndeplinite aceste condiții de bază, din caracterul advers al procedurilor judiciare pot rezulta unele probleme. Din această perspectivă, o problemă cheie este egalitatea de arme. Atunci când există un decalaj mare între părți în ceea ce privește cunoașterea legii și a procedurii și experiența în litigii, una dintre părți nu are nicio șansă dacă dezavantajul este compensat într-un fel sau altul. Apoi, problema va fi dacă părțile au o reprezentare juridică adecvată. Dacă nu își permit o reprezentare juridică adecvată, iar finanțarea publică este insuficientă, sau dacă nu doresc o reprezentare juridică, pot judecătorii să dispună sau să ofere reprezentare juridică? Dacă nu există această posibilitate, au judecătorii obligația de a compensa diferența de cunoștințe și experiență atunci când judecă cazul? Și, mai practic, au timp să facă acest lucru? Un alt aspect este comportamentul abuziv. Dacă părțile sau avocații acestora abuzează de proceduri pentru a întârzia închiderea cazurilor sau altfel a crește costurile pentru celelalte părți, un proces echitabil poate deveni iluzoriu dacă judecătorii nu au autoritatea sau nu o pun în practică pentru a bloca acest comportament.

Un alt aspect este legat de chestiunea dacă judecătorii pot și petrec suficient timp asupra tuturor cazurilor. Deoarece cazurile sunt diferite în funcție de efortul pe care îl impun judecătorilor sau completelor de judecată, judecătorii trebuie să poată fi capabili să gestioneze timpul care este necesar în fiecare caz în parte, indiferent de părțile sau de problema care este în joc.

Disponibilitatea apelului este un aspect important al accesului la justiție. Părților trebuie să li se permită să atace nu numai pe motive de drept, dar și de fapt. În același timp apelul necesită timp și resurse și, fără perspectiva câștigării procesului, doar întârzie justiția și crește costurile pentru părți și pentru sistemul judiciar. Concluzia este că trebuie găsit un echilibru permanent între accesul la o cale de atac și limitarea acestuia. O situație similară avem și cu privire la impactul pe care îl are apelul la adresa punerii în executare a hotărârii contestate.

RECJ a dezvoltat linii directoare privind apelul în raportul referitor la reforma judiciară menționată mai sus („Reforma judiciară în Europa - Partea II"). Liniile directoare sunt:

- Legea ar trebui să precizeze că decizia privind cazurile substanțiale[20] reprezintă o hotărâre judecătorească care are la bază doar fondul cauzei.
- Ar trebui să fie definite filtre pentru a reduce utilizarea inutilă a timpului instanței asupra cazurilor lipsite de substanţă, asigurând un acces mai rapid la justiție pentru acele persoane care introduc o cale de atac pe fond.
- Ar trebui să fie definite filtrele pentru a asigura criteriile prin care sistemul judiciar poate evalua fondul apelului în fiecare caz în parte și exercita marja de apreciere judiciară în decizia finală.
- Procedurile ar trebui să fie implementate pentru a evita repetiția și re-audierea procesului aşa cum s-a desfăşurat acesta pe fond și a impune ca solicitările de introducere a unei căi de atac să se concentreze pe problemele rămase nerezolvate.
- Nu se recomandă limitarea numărului de judecători în căile de atac [21], deoarece sunt disponibile măsuri mai eficiente pentru a reduce sarcina apelului și timpul petrecut în instanță.
- Deciziile cu privire la cazurile pe fond ar trebui pronunțate în mod normal și în principal pe baza unui exerciţiu teoretic mai degrabă decât prin organizarea unui termen de judecată.
- Procedura de apel ar putea fi simplificată prin stabilirea limitelor cantitative în ceea ce priveşte susţinerile scrise și orale ale părților.

  În această zonă a calității, identificarea bunelor practici este mai ambiguă, deoarece liniile directoare lipsesc sau, acolo unde există, nu sunt foarte specifice. Lucrarea este în desfășurare, iar indicatorii prezentați mai jos sunt preliminari.

[20] Prin care se stabileşte dacă o cauză are sau nu substanţă.

[21] De exemplu, prin dezbaterile proceselor de către un singur judecător în loc de un complet de judecată.

4.3 Pronunțarea unor hotărâri judecătorești de calitate

Așa cum s-a specificat în avizul nr. 11 al CCJE „Pentru a fi de bună calitate, o hotărâre judecătorească trebuie să fie percepută de către părți și de către societate în general ca fiind rezultatul unei aplicări corecte a normelor legale, a unei proceduri echitabile și a unei evaluări adecvate a faptelor, și de a fi executabilă în mod eficient." Pentru a realiza aceste obiective, trebuie să se întrunească un număr de cerințe*.*

Motivarea hotărârii judecătorești

Hotărârile judecătorești trebuie să fie în principiu motivate. Conform jurisprudenței CEDO, instanțele de judecată ar trebui să prezinte suficiente motive pentru hotărârile lor, atât în sentințele civile cât și cele penale. Astfel se ridică problema dacă toate deciziile pronunțate de instanțele de judecată ar trebui să fie motivate. Acest lucru depinde de prevederile fiecărei sistem naţional de drept dar, ca îndrumare generală, se poate considera că, dacă nu se menționează explicit contrariul, deciziile care implică administrarea cazului (de exemplu: o decizie prin care se amână pronunțarea) nu au nevoie de o motivație specifică. În principiu, obligația de a menționa motivele ar trebui să fie rezervată pentru decizia finală din cadrul procesului*.*

Deciziile juraților ridică considerente specifice. Conform Recomandării nr. R(95)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei pentru Statele Membre cu privire la procesul de apel (cazuri civile și comerciale), „în principiu, motivele nu trebuie prezentate... pentru deciziile pronunțate de juraţi". Această abordare duce la probleme, precum tipul de cauze civile sau comerciale care pot fi judecate de un juriu și ce fel de măsuri pot fi folosite pentru ca motivele verdictului să fie înțelese de părțile în litigiu și, dacă este necesar, de instanţa de apel.

O altă problemă este dacă motivele ar trebui scrise sau un judecător poate pronunța o hotărâre în mod verbal. Recomandarea nr. R(87)18 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre cu privire la simplificarea justiției penale specifică (III, c, 3) că, în cazuri mai puțin grave sau în cazul în care părțile sunt de acord, tribunalul ar trebui să aibă dreptul să nu pronunțe o decizie scrisă, ci o decizie verbală „care ar trebui să se limiteze la o mențiune în stenograma şedinţei".

Dacă se va face o recomandare, pare necesar ca părțile să fie puse în situația de a cunoaște, prin orice mijloace, motivele unei hotărâri judecătorești pronunțate de un judecător, chiar dacă este pronunțată verbal. De asemenea, se ridică problema dacă este acceptabilă practica care constă în prezentarea motivelor hotărârii judecătorești doar dacă o parte face apel împotriva acestei hotărâri. Această practică a fost condamnată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului deoarece părțile în litigiu trebuie să poată fi capabile să înțeleagă, imediat ce se pronunță hotărârea, motivele pentru care au câștigat sau pierdut procesul. Cu toate acestea, această practică încă există.

Argumentarea are o altă formă dacă este făcută de un singur judecător sau de un complet de judecată. Această alegere depinde de cultura și sistemul fiecărei țări. Dacă acest sistem există chiar și în țări a căror tradiție favorizează hotărârea judecătorească pronunțată de un singur judecător, discuțiile informale în rândul judecătorilor care se pronunță în cazuri similare ar trebui încurajate pentru a asigura caracterul previzibil al hotărârilor judecătoreşti și securitatea juridică.

RECJ recomandă ca, ori de câte ori este posibil, judecătorii să asigure această argumentare cel puțin în mod verbal.

Claritatea hotărârii judecătorești

Hotărârea judecătorească ar trebui, nu numai să fie motivată, ci și să fie inteligibilă, elaborată într-un limba clar şi simplu. Acest aspect depinde de publicul căruia i se adresează hotărârea. Se adresează aceasta părților în litigiu, avocaților, profesorilor de drept, mass-media sau publicului, în general? În opinia sub-grupului, poziția optimă este cea în care hotărârea judecătorească este formulată într-un

limbaj care este accesibil nu numai unui tip de public, ci tuturor.

Autoritățile judiciare ale fiecărei țări ar trebui să elaboreze un ghid de bune practici pentru a facilita elaborarea hotărârilor judecătoreşti (a se vedea opinia nr. 11 a CCJE).

Dimensiunea hotărârii judecătorești

Este de dorit ca o hotărâre judecătorească să fie cât mai succintă posibil. Pentru ca o hotărâre să poată fi citită, înțeleasă sau să aibă impact, aceasta trebuie să fie exactă și concentrată și să se abțină de la detalii inutile și incursiuni academice***.***

Posibilitatea hotărârii judecătorești de a fi pusă în executare

O hotărâre judecătorească trebuie scrisă într-un limbaj clar și precis pentru a putea fi pusă uşor în aplicare. Hotărârea trebuie să fie efectiv executorie în beneficiul părții care câștigă procesul, aspect ce reprezintă o componentă a dreptului la un proces echitabil. Așa cum a argumentat Curtea Europeană de Justiţie, Convenția și Carta nu stabilesc o protecție teoretică a drepturilor omului, ci au scopul de a se asigura că protecția pe care o oferă poate fi pusă în practică***.***

Evaluarea calității hotărârilor judecătorești

Dată fiind dificultatea evaluării calității hotărârilor judecătorești, aici este urmată o abordare complementară: aceea de a cartografia ce fac sistemele judiciare pentru a garanta și/sau îmbunătăți calitatea hotărârilor judecătorești. Formarea profesională face parte din acest proces, însă, în egală măsură face și evaluarea calității hotărârilor. Decurgând din respectiva discuție, aspectele majore care urmează a fi abordate includ existența unui mecanism de eșantionare a hotărârilor și de evaluare a respectivelor decizii judecătorești, contextul (evaluare colegială sau evaluarea performanțelor), sfera de cuprindere a evaluării și părțile responsabile. În ceea privește sfera de cuprindere, trebuie făcută o distincție clară dacă avem de-a face cu o evaluare cu privire la calitatea profesională a unei decizii sau cu privire la fondul hotărârii judecătorești luate. În vederea respectării independenței magistratului, nu este adecvată o evaluare a fondului („corectitudinii") hotărârii judecătorești, și, în opinia RECJ, acest lucru transformă întregul mecanism într-unul inadecvat scopurilor sale. Așa stau lucrurile în cazul în care o parte din afara puterii judecătorești este responsabilă de acest mecanism, ceea ce este o situație oricum de nedorit, însă la fel stau lucrurile și în cazul în care o astfel de responsabilitate este asumată în cadrul sistemului judiciar.

În ceea ce privește responsabilitatea pentru acest mecanism, conform legii, unele consilii nu au competențe în domeniul asigurării calității în justiție. Cu toate acestea, deoarece este de datoria Consiliilor să se asigure că se respectă principiul independenței judecătorilor, CCJE a menționat în avizul său cu nr. 11: „Consiliului ar trebui să i se încredințeze evaluarea calității deciziilor". CCJE a adăugat că „acolo unde nu există un Consiliu pentru sistemul judiciar, evaluarea calității deciziilor ar trebui să fie întreprinsă de un organism specific care să aibă aceleași garanții pentru independența judecătorilor ca și cele deținute de un astfel de Consiliu al magistraturii". RECJ împărtășește această opinie.

În concluzie, RECJ consideră că evaluarea calității hotărârilor judecătorești, poate cel mai important aspect al calității justiției, este importantă, atât timp cât se ia în serios chestiunea îmbunătățirii calității. Cu toate acestea, orice sistem de evaluare trebuie să respecte independența judecătorilor. O condiție necesară în acest sens este ca evaluarea să nu se preocupe de fondul cauzelor iar puterea judecătorească să fie ea însăși responsabilă de organizarea unui astfel de sistem.

Formarea judecătorilor

O altă metodă de îmbunătățire a calității hotărârilor judecătorești o reprezintă instruirea, în special formarea profesională inițială a judecătorilor nou-numiți în funcție, precum și „formarea continuă", care pot fi de ajutor la menținerea și îmbunătățirea competențelor acestora.

4.4 Asigurarea accesului public la lege pentru îndrumarea societății

Hotărârile judecătorești oferă - într-o oarecare măsură - îndrumare pentru comportamentul membrilor societății („proiecția forței legii"). O condiție prealabilă este ca hotărârile judecătorești ale instanțelor să fie publicate. Pe lângă publicarea de o manieră pasivă, gradul de influenţă a hotărârilor poate fi extins prin eforturile instanțelor pentru a atrage atenția publicului asupra deciziilor care au un impact ridicat și/sau au stabilit un precedent. Acest lucru poate fi făcut direct prin intermediul site-urilor de Internet ale sistemului judiciar și utilizarea platformelor de socializare on-line precum și indirect prin mass-media oficială. De asemenea, având în vedere amploarea pe care au luat-o la nivel mondial a „datelor pe scară largă", poate deveni din ce în ce mai important sau chiar necesar ca instanțele de judecată să facă disponibile informațiile statistice cu privire la rezultatul cazurilor.
La un nivel mai general, autoritatea morală a instanțelor - și, prin urmare, impactul hotărârilor judecătorești - ar putea fi promovată prin informarea publicului cu privire la valorile judiciare fundamentale, cum ar fi independența, imparțialitatea și aplicarea legii. Acest proces poate fi facilitat și prin invitarea publicului să viziteze instanțele și să vadă judecătorii la lucru.

În cele din urmă, noile tehnologii de îmbunătățire a accesului la justiție, precum mecanismele de soluționare alternativă la distanţă a litigiilor, sunt importante pentru a menţine sau extinde raza de acţiune a sistemului judiciar, dar și de a păstra legătura cu o societate care este supusă unei schimbări tehnologice rapide. Acest aspect a fost recunoscut şi în trecut ca atare de către RECJ. Raportul menționat anterior cu privire la reforma judiciară conține recomandarea ca:

- Sistemele judiciare să învețe din mecanismele de soluționare alternativă la distanţă a litigiilor și din aplicațiile care sunt deja disponibile pe internet.

Activitatea în acest domeniu al calității se află încă la început. Indicatorii prezentați mai jos sunt, prin urmare, unii preliminari.

5. Formularea de indicatori privind calitatea – 2017/ 2018

În 2017-2018, a fost pregătit un chestionar în cadrul căruia s-au adresat întrebări referitoare la patru domenii:

- Indicatori privind celeritatea și eficiența procedurilor;
- Indicatori privind un proces echitabil din perspectiva accesibilității;
- Indicatori privind calitatea hotărârilor judecătorești și
- Indicatori privind accesul public la lege pentru îndrumarea societății.

În total, 23 de membri și observatori au completat chestionarul pentru anii 2017/2018.

Chestionarul s-a dovedit a fi mult mai dificil de completat față de chestionarul despre independență și responsabilitate.

Aceste dificultăți s-au datorat în special:

1) Subiectivității inerente a unor întrebări. Deși datele cantitative ar putea rezolva unele dintre ambiguități, aceste date nu sunt încă disponibile în general.

2) Apariției non-linearităților: de exemplu, accesul la apel este important, însă foarte multe apeluri nefondate sunt dăunătoare.

3) Unele întrebări permit doar răspunsuri binare, în timp ce răspunsurile sunt adesea mai nuanțate.

4) Interpretării întrebărilor în diferite sisteme judiciare/juridice: ceea ce este clar în cadrul unui sistem, poate fi ambiguu în altul.

5) Diferențelor dintre instanțe și domenii de drept. Distincția aplicată în general între primă instanță și curțile de apel și între dreptul civil și cel penal este utilă, dar nu rezolvă toate diferențele.

6) În cazul în care există diferențe în sistemele juridice dintr-un stat, iar acest lucru nu este reflectat în participarea RECJ, aceste probleme devin evidente, de exemplu în Germania.

În raportul său adresat echipei de proiect, grupul de experți evidențiază unele ambiguități cu privire la punctajul răspunsurilor.

Regulile de punctare reflectă bunele și proastele practici și, în unele cazuri, există încă diferențe de opinie. Cu toate acestea, aproape toți membrii și observatorii au reușit să completeze chestionarul referitor la nivelul de implicare dorit din partea judecătorilor, lăsând puține spații libere. Un singur sistem judiciar (Germania) a trebuit să lase atât de multe răspunsuri deschise încât nu s-a putut realiza un profil de țară semnificativ. Cu toate acestea, din cauza dificultăților menționate anterior, diverși membrii și observatori au considerat că rezultatele nu reflectă cu acuratețe realitatea sistemului lor național și au sugerat ca indicatorii să treacă mai întâi printr-o altă etapă a dezvoltării înainte ca

rezultatele (provizorii) să poată fi publicate în sistemul judiciar. Atunci când se compară profilurile de țară (care nu este scopul principal al indicatorilor), apar diferențe, care sunt greu de explicat. Unii membri și observatori au crezut că se descurcă destul de bine în ceea ce privește calitatea justiției, dar rezultatele obținute au fost unele negative. Totuși, astfel de rezultate neașteptate nu au putut fi ignorate fără a se efectua o analiză aprofundată.

Ținând cont de aceste observații, s-a decis că nu este momentul potrivit în această etapă să se publice profilurile de țară.

Dat fiind faptul că exercițiul a fost considerat informativ și util, s-a convenit, în general, ca activitatea să fie continuată.

Ca primă etapă, s-a convenit ca fiecare participant să-și examineze profilul, să raporteze problemele/ambiguitățile pe care le-a întâmpinat înainte de această vară și, în același timp, să-și definească problemele legate de calitatea justiției care trebuie abordate. Activitatea urmează să continue pe cele patru domenii de activitate prezentate în introducerea din prezentul raport.

6. Analiza și revizuirea indicatorilor privind calitatea – 2017/ 2018

În cadrul reuniunilor din 2018-2019, au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- Reducerea, și în multe cazuri, scoaterea întrebărilor în cazul cărora era necesară o apreciere subiectivă pentru a putea oferi un răspuns;
- Identificarea și îndepărtarea ambiguităților și incertitudinilor din cadrul unor întrebări;
- Simplificarea chestionarului pentru a-l face mai ușor de înțeles și mai ușor de completat pentru o gamă largă de sisteme judicare care funcționează în cadrul statelor membre și cu statut de observatori în RECJ;
- revizuirea modalității de punctare a răspunsurilor.

Activitatea a fost împărțită în doua etape: modificarea formulării întrebărilor a fost discutată și convenită înainte ca sub-grupul să treacă la punctarea răspunsurilor. Cu toate acestea, revizuirea modului de punctare a dus la nevoia de revizuire suplimentară a unora dintre întrebări, precum și a ponderii relative a acestora.

Trebuie menționat faptul că sub-grupul nu a realizat niciun fel de modificaări la adresa indicatorilor înșiși. Activitatea grupului a vizat nivelul de detaliu al chestionarului mai degrabă decât principiile care fuseseră deja agreate din perspectiva activității desfășurate de acest sub-grup pe parcursul anilor anteriori. Deoarece multe dintre modificări reprezentau chestiuni minore de detaliu, nu ar prezenta o valoare adăugată încercarea de a le prezenta pe toate acestea în cadrul prezentului raport. Exemplele de mai jos pot da o idee asupra modului în care s-a desfășurat activitatea:

(i) Pentru multe dintre întrebări, numărul opțiunilor a fost redus. De exemplu, cele cinci opțiuni disponibile, „*toate tipurile de cauze, majoritatea cauzelor, jumătate dintre cauze, unele cauze și NU*” s-au redus la trei opțiuni - „*majoritatea cauzelor, unele cauze și NU*”. (Sub-grupul a fost de opinia că termenul „*majoritatea*” era de preferat termenului „*toate*” în acest context, deoarece termenul „*toate*” ar putea sugera un sistem perfect imposibil de pus în practică.) Cele patru opțiuni, „*toate instanțele, majoritatea instanțelor, jumătate dintre instanțe și unele instanțe*” au fost, de asemenea, reduse, în acest caz la două opțiuni - „*toate instanțele și unele instanțe*”. Aceste modificări au dus la o simplificare semnificativă a chestionarului.

(ii) Matricile intitulate „Evaluarea impactului” Au fost omise, deoarece acestea presupuneau o evaluare subiectivă și ar fi fost influențate în mod necorespunzător de perspectiva persoanei care avea sarcina de completare a chestionarului pentru anul respectiv.

(iii) A fost oferită o definiție a „standardelor” pentru a clarifica faptul că acest concept face referire la țintele și liniile directoare care pot fi implementate în diverse moduri care variază de la aplicarea legii până la cutume.

(iv) Anumite întrebări au fost scoase din chestionar deoarece nu reieșea faptul că erau de natură a identifica o problemă de calitate, sau pentru că răspunsul putea fi controversat. Un exemplu în acest sens îl reprezintă întrebarea cu privire la chestiunea reprezentării

obligatorii prin apărător a părților în cadrul cauzelor civile sau penale. Unele sisteme de drept naționale, deși nu încurajează părțile aflate în litigiu să se prezinte personal în instanță, consideră important faptul ca părțile nereprezentate să poată obține un acces efectiv în instanță, ceea ce nu îl califică, prin urmare, ca fiind un indicator universal de calitate care să indice faptul că părțile nereprezentate sunt excluse.

(v) Versiunea inițială a chestionarului includea o întrebare fomulată astfel: „Este necesară obținerea unei permisiuni pentru introducerea unei căi de atac?" Pot exista dezacorduri în legătură cu faptul că un sistem care impune cerința obținerii unei permisiuni pentru pentru introducerea unei căi de atac este de o calitate superioară sau inferioară față de un sistem care nu face acest lucru. Prin urmare sfera de acțiune a întrebării a fpst lărgită și clarificată, iar aceasta este acum formulată astfel: „Există un sistem de filtrare care să împiedice apelurile nefondate să ajungă în faza de judecată?". Sub-grupul a căzut de acord asupra faptului că un răspuns afirmativ la această întrebare este de natură să indice un nivel mai ridicat de calitate, prin raportare la un răspuns negativ.

(vi) Regulile de punctare au fost revizuite pentru a evita dubla penalizare în cazul în care un răspuns negativ la o întrebare ar conduce la situația în care țara vizată nu ar mai putea obține puncte de pe urma unei întrebări suplimentare.

(vii) În unele părți ale sale, chestionarul prevede posibilitatea oferirii de răspunsuri multiple. Un exemplu îl constituie Întrebarea 15.2, prin raportare la care , așa cum s-a menționat anterior, sub-grupul consideră că este util ca o hotărâre judecătorească să fie exprimată într-un limbaj care să fie accesibil mai multor tipuri de public.

Așa cum s-a menționat anterior, chestionarul în forma sa revizuită finală a fost pilotat în rândul unora din membrii sub-grupului și s-a demonstrat faptul că produce rezultate care, la prima vedere și chiar dacă acest lucru reprezintă rezultatul unei analize provizorii, par a fi realiste, în linii mari.

În mod specific, cu toate că rezultatele nu ar trebui tratate ca fiind definitive, din moment ce exercițiul pilot a fost aplicat în baza faptului că participanții nu vor fi obligați să ia în considerare rezultatele, exercițiul pilot demonstrează faptul că indicatorii reușesc să facă distincția într-o manieră semnificativă în sensul că punctajele țărilor diferă unele între altele de o manieră ușor de înțeles. Prin urmare, metodologia pare că funcționează.

Concluzia care se desprinde de aici este că, odată ce se dau răspunsurile la chestionar pe parcursul următorului an de către toate statele membre și cu statut de observator, rezultatele ar trebui să se dovedească a fi utile consiliilor judiciare, instanțelor și/sau judecătorilor în procesul de îmbunătățire a calității justiției.

7. Lista revizuită a indicatorilor privind calitatea

INDICATORII PRIVIND CELERITATEA ŞI EFICIENŢA PROCEDURILOR

1. Standardele pentru judecători cu privire la durata cauzelor:

- Existența standardelor de timp pentru instanţele de fond şi de apel;
- Sfera de aplicare a standardelor (procedura în ansamblu sau anumite etape ale procedurii);
- Transpunerea standardelor în practică în instanţele de fond şi de apel;
- Accesul publicului la informaţii cu privire la gradul de îndeplinire a standardelor

2. Standardele pentru părți cu privire la durata cauzelor

- Existența standardelor de timp care privesc părțile pentru instanţele de fond şi de apel, de exemplu, pentru depunerea documentelor;
- Autoritatea judecătorilor de a stabili sancțiuni împotriva părților care nu se încadrează în standardele de timp;
- Autoritatea judecătorilor de a emite indicații cu privire la gestiunea cauzei (pentru a adecva procedura la cauză) pentru instanţele de fond şi de apel;
- Autoritatea judecătorilor de a pune în executare procedura stabilită dacă o parte nu se conformează;

3. Procedurile accelerate:

- Existența procedurilor accelerate pentru instanţele de fond şi de apel, în cazurile relevante;

4. Depunerea electronică a dosarelor și procedurile în format electronic:

- Posibilitatea depunerii electronice a dosarelor;
- Posibilitatea desfăşurării procedurii în format electronic, în sensul că toate comunicările sunt electronice, cu excepția şedinţei de judecată;
- Posibilitatea părților aflate în litigiu de a se informa prin mijloace electronice cu privire la progresul înregistrat în dosarele lor;
- Disponibilitatea mecanismelor de soluționare alternativă a litigiilor on-line sau dezvoltarea unor astfel de mecanisme;
- Disponibilitatea unor sisteme de urmărire și trasabilitate pentru ca părțile care utilizează mecanisme de soluționare alternativă a litigiilor on-line.

5. Specializarea judecătorilor

Existența judecătorilor specializați în instanţele de fond şi de apel

INDICATORI PRIVIND UN PROCES ECHITABIL DIN PERSPECTIVA ACCESIBILITĂȚII

6. Egalitatea de arme (finanțare și costuri)

- Existența unui sistem în care finanțarea publică este asigurată părților în litigiu care nu dispun de mijloace proprii de finanțare
- - Existența unui sistem de transfer al cheltuielilor de judecată ale părții care a câștigat procesul către partea care a pierdut procesul

7. Proporționalitatea eforturilor depuse de judecători:

- Existența regulilor sau regulamentelor care stabilesc dacă un caz este judecat de către un singur judecător sau un complet format din mai mulţi judecători la nivel de instanţe de fond şi de apel
-

8. Modalitatea de gestionare a comportamentului abuziv

- Autoritatea judecătorului de a lua măsuri pentru a preveni abuzul de procedură din partea părților și/sau avocaților acestora
- Instrumente aflate la dispoziția judecătorului pentru a interveni: o Sistarea sau amânarea procedurilor
  - o Dispunerea urgentării procedurii
  - o Impunerea de amenzi
  - o Impunerea acoperirii cheltuielilor de judecată de către partea care se opune
  - o Inițierea măsurilor disciplinare

9. Disponibilitatea căii de atac

- Existența posibilității pentru o parte aflată în litigiu care pierde procesul de a introduce o cale de atac
- Existența un sistem de filtrare care să împiedice apelurile nefondate să ajungă în faza de judecată;
- Impactul căii de atac asupra executării hotărârii atacate.

10. Comunicarea

- Disponibilitatea procedurilor în toate limbile oficiale ale țării;
- Existența de facilități în instanță pentru oferirea de servicii de traducere când acest lucru devine necesar.

11. Accesul persoanelor cu dizabilități

- Existența unor aranjamente procedurale și tehnice speciale pentru persoanele cu dizabilități;

12. Aranjamente rezervate pentru persoanele din grupurile vulnerabile

- Existența unor aranjamente procedurale și tehnice speciale pentru persoanele din grupurile vulnerabile.

INDICATORII DE CALITATE PRIVIND HOTĂRÂRILE JUDECĂTOREȘTI

13. Formatul hotărârilor judecătorești

- Existența modelelor de hotărâri judecătorești pentru fiecare tip de litigiu.

14. Motivarea hotărârilor judecătorești

- Existența cerinței de motivare a hotărârilor judecătorești care tratează aspecte de fond în dosare civile și a verdictelor în dosare penale;
- Posibilitatea ca judecătorul să ofere doar o motivare sumară acolo unde este cazul (de exemplu, pentru accelerarea procedurilor);
- Cerința înregistrării hotărârilor judecătorești orale (dacă este posibil) pentru a fi puse la dispoziția părților.
- Cerința transcrierii hotărârilor judecătorești verbale în dosare civile și verdictelor verbale în dosare penale.

15. Claritatea hotărârilor judecătorești

- Existența unei obligații de a utiliza un limbaj clar și simplu
- Principalii beneficiari pentru care sunt
  redactate motivările: o
  Justițiabili
  o Publicul larg
  o Alți judecători (instanțe de rang superior sau Curtea Supremă)
  o Autorități de evaluare

16. EVALUAREA CALITĂȚII HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI

- Existența unui instrument de evaluare a calității hotărârilor judecătorești în mod regulat
- Organismul însărcinat cu această evaluare
- Corelarea cu sondajul privind gradul de satisfacție înregistrat în rândul justițiabililor

17. Formarea profesională a judecătorilor

- Existența formării profesionale inițiale pentru judecători cu privire la redactarea hotărârilor judecătorești
- Existența cerinței pentru judecători să participe anual la cursuri de formare profesională

INDICATORI PRIVIND ACCESULUI PUBLIC LA LEGE PENTRU ÎNDRUMAREA SOCIETĂȚII

18. Accesul la jurisprudență

- Gradul în care hotărârile judecătorești în materie de drept civil, penal și dreptul familiei sunt publicate la nivel de instanță de fond și de apel
- Eforturile instanțelor de a indica hotărârile care au un impact ridicat și/sau stabilesc un precedent pentru public
- Eforturile instanțelor de a furniza informații statistice cu privire la rezultatul în cauzele deduse judecății

19. Deschiderea către public

- Gradul în care instanțele furnizează informații publicului prin intermediul unor surse oficiale (de exemplu, publicații, site-uri web) cu privire la valorile de bază ale sistemului judiciar, cum ar fi independența, imparțialitatea și domnia legii
- Gradul în care publicul are posibilitatea de a vizita instanțele și de a vedea judecătorii la lucru

În Anexa 2 la prezentul raport sunt prezentate sub formă de grafice rezultatele exercițiului pilot întreprins în rândurile membrilor grupului de lucru.

În Anexa 5 la prezentul raport, indicatorii sunt prezentați în detaliu sub forma chestionarului revizuit pilotat înaintea reuniunii finale a sub-grupului de la Vilnius din luna aprilie a anului 2019.

În Anexa 6 sunt stabilite regulile aplicabile pentru punctare care fac trimitere la chestionarul revizuit.

8. Următoarele etape cu privire la domeniul calitatea justiţiei

Se recomandă să se urmeze următoarele etape:

Definitivarea şi analizarea chestionarului revizuit

- Anul viitor (2019/2020), chestionarul revizuit ar trebui să fie completat de către toți membrii şi observatorii ţinând cont de perspectiva analizării şi raportării rezultatelor în cadrul Adunării Generale care are loc în perioada mai/iunie 2020.

- Rezultatele chestionarului ar trebui să fie analizate în raport cu datele externe existente cu privire la calitatea actului de justiție spre a fi utilizate în sistemul de indicatori.

- Toate Consiliile Judiciare ar trebui să adopte un cadru care să stabilească gradul lor de implicare în garantarea şi promovarea actului de justiție şi modul lor de acțiune în această direcție, dar şi să îmbunătățească actul de justiție prin examinarea profilurilor de țară, luând în considerare recomandările generale.

- Indicatorii pot fi supuși în continuare unei revizuiri din partea Grupului de proiect – precum şi, probabil, de către surse externe, eventual în luna martie 2020, ca parte a procesului de validare – având în vedere rezultatele chestionarului şi orice alte observații primite de la membri şi de la observatori atunci când transmit chestionarele proprii completate.

- Deși nu constituie o muncă care să fie în mod necesar realizată pe parcursul anului următor, ar trebui să se acorde atenție subgrupului care îşi concentrează activitatea asupra aspectului calității în contextul unui sondaj de opinie privind justițiabilii.

RECJ a înregistrat progrese importante în direcția dezvoltării unei viziuni referitoare la calitatea actului de justiție. Ca urmare a analizei rezultatelor chestionarului revizuit care va fi cuprins în raportul din anul următor, revine fiecărui Consiliu Judiciar în parte sarcina să identifice domeniile în care există potențial pentru îmbunătățirea calității şi pentru adoptarea pașilor care se impun pentru a obţine o astfel de îmbunătățire.

Anexa 1 Datele privind modificările în domeniul independenței survenite în cadrul fiecărei țări

Figurile de mai jos prezintă procentajele de judecători împărțiți în funcție de grupe de ani de experiență în sistemul judiciar (a se vedea Figura 4) care consideră că, de la momentul începerii carierei lor ca judecători, independența lor s-a deteriorat (roșu spre stânga) considerabil sau s-a îmbunătățit (albastru, spre dreapta) considerabil.

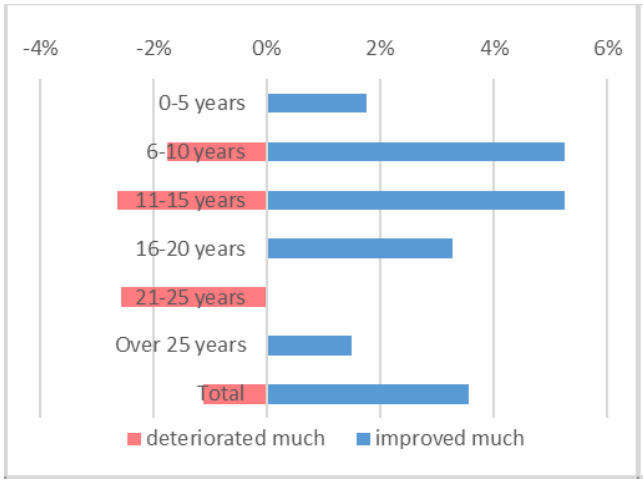

Țara 1 Austria

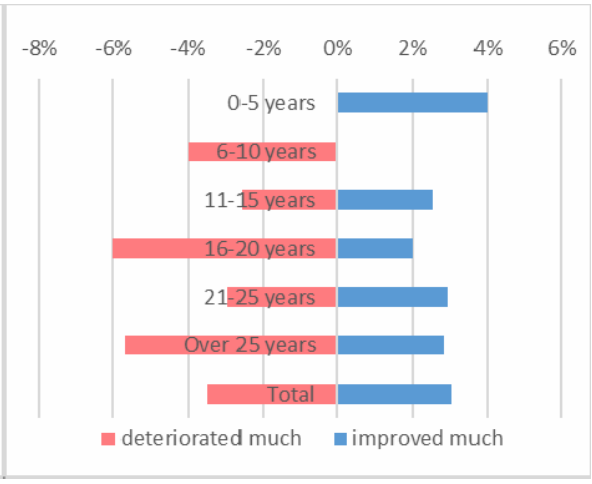

Țara 2 Belgia

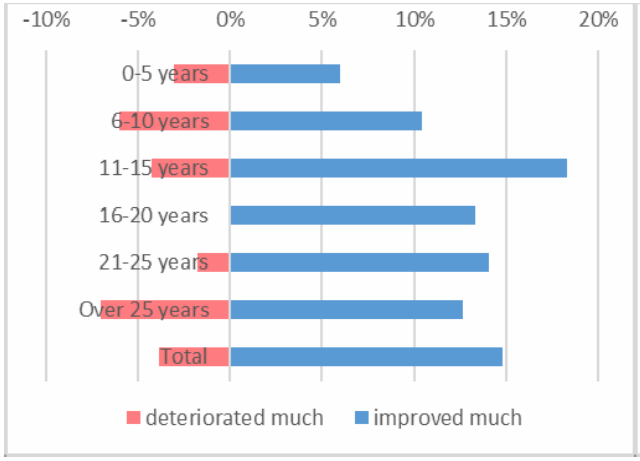

Țara 3 Bosnia și Herțegovina

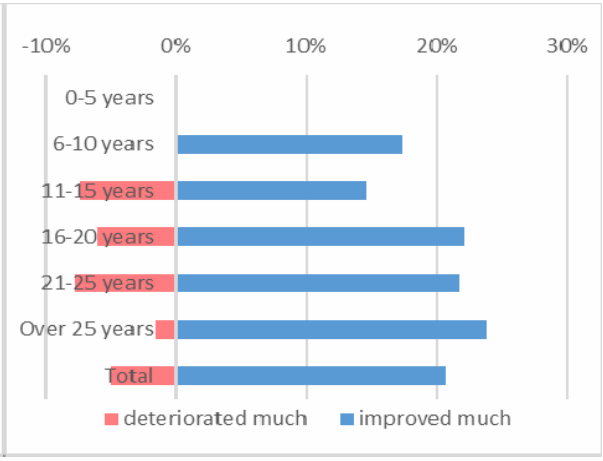

Țara 4 Bulgaria

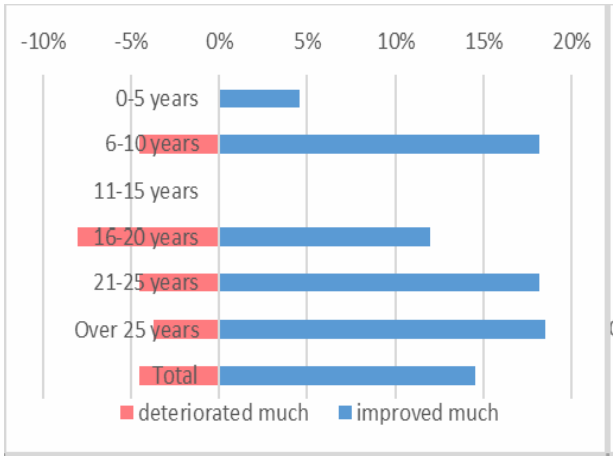

Țara 5 Croația

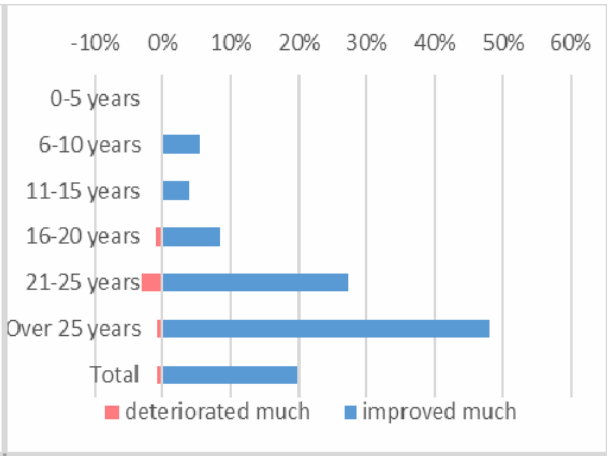

Țara 6 Republica Cehă

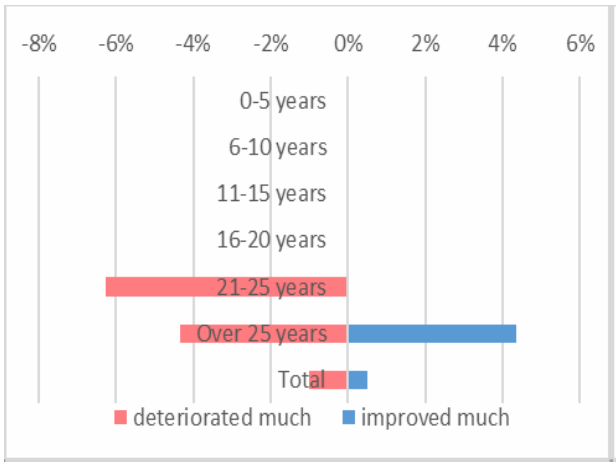

Țara 7 Danemarca

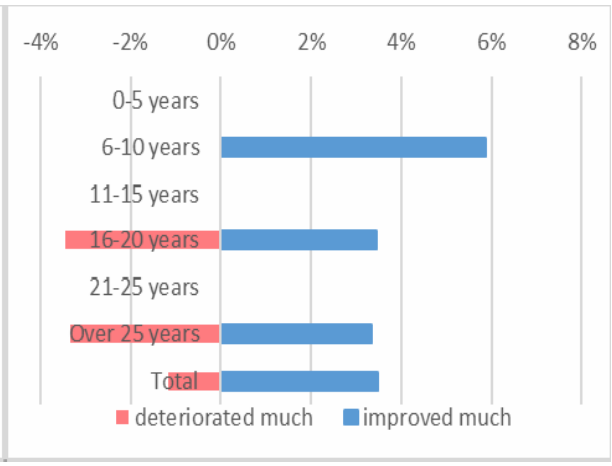

Țara 8 Finlanda

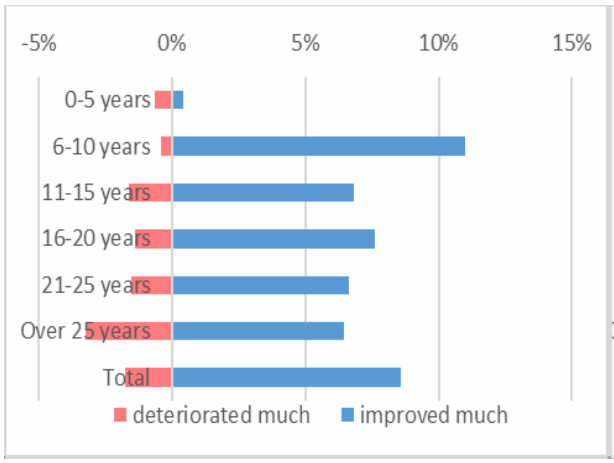

Țara 9 Germania

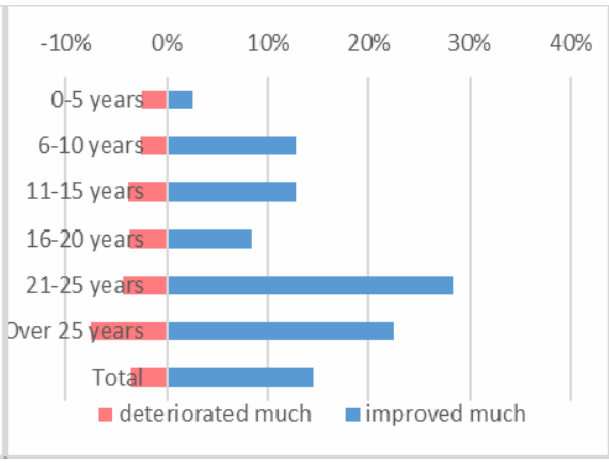

Țara 10 Grecia

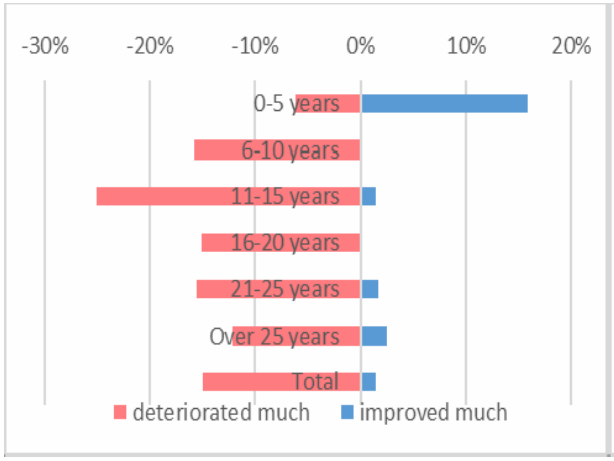

Țara 11 Ungaria

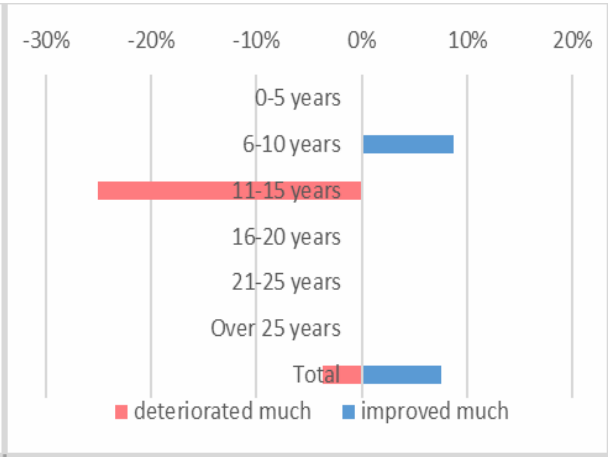

Țara 12 Irlanda

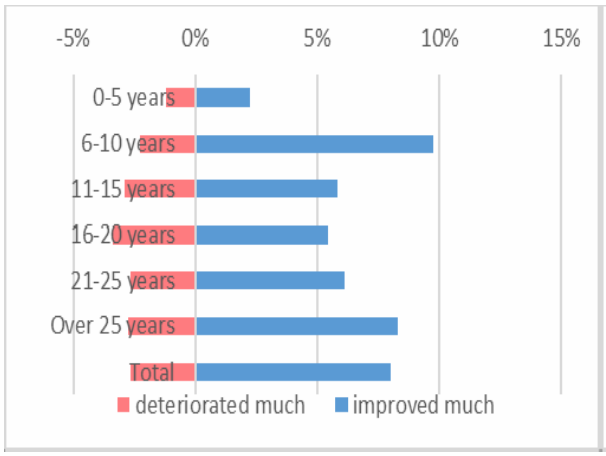

Țara 13 Italia

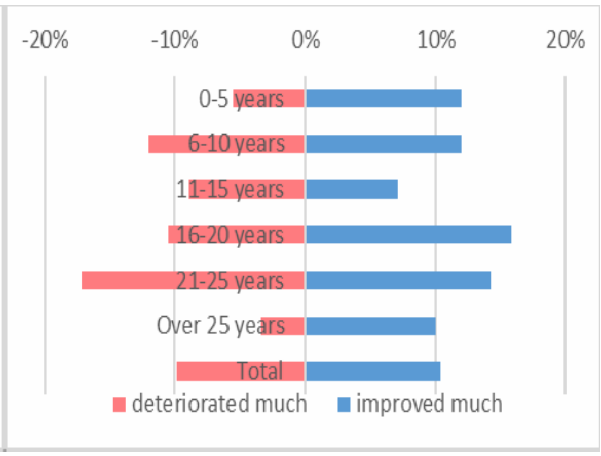

Țara 14 Letonia

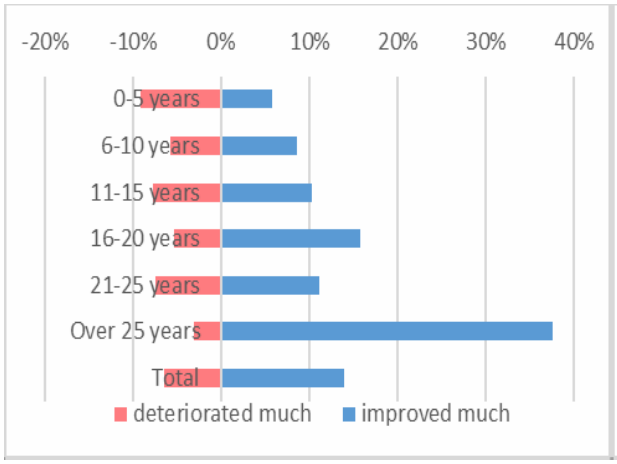

Țara 15 Lituania

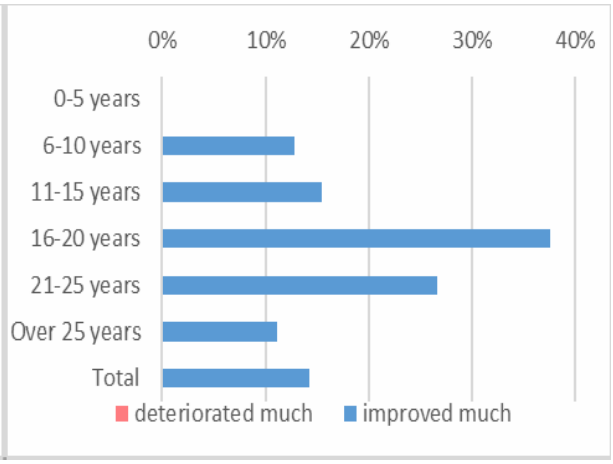

Țara 16 Muntenegru

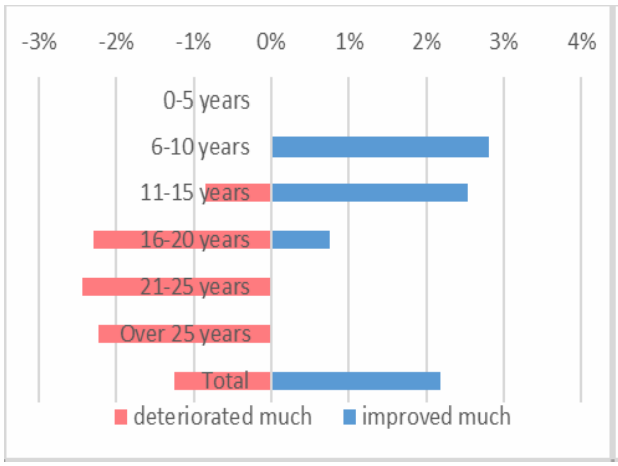

Țara 17 Olanda

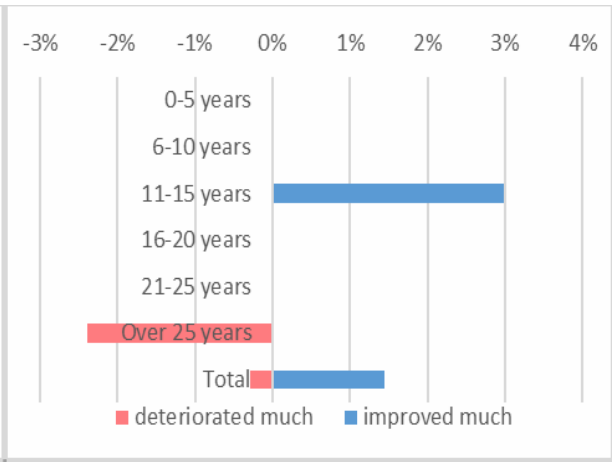

Țara 18 Norvegia

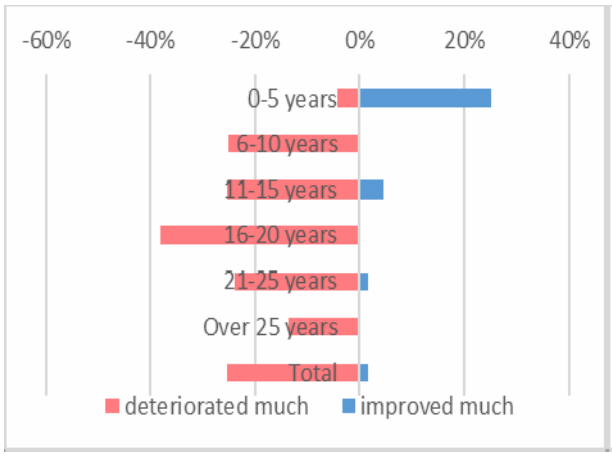

Țara 19 Portugalia

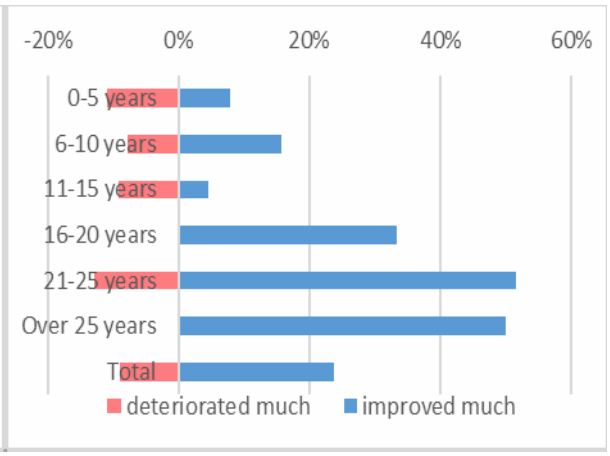

Țara 20 România

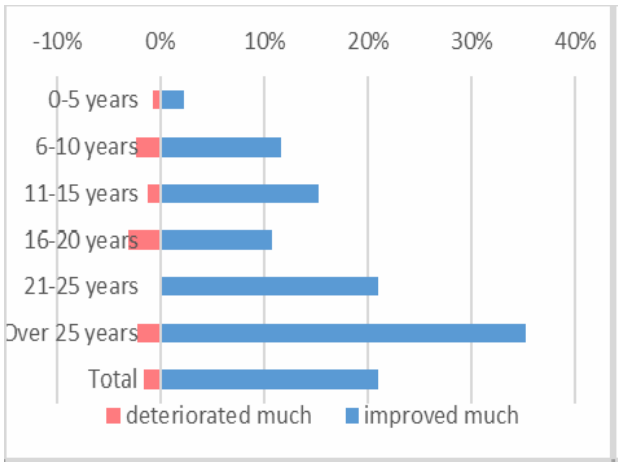

Țara 21 Slovacia

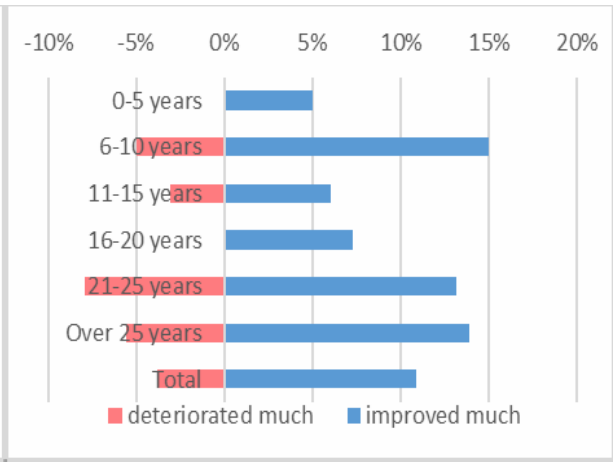

Țara 22 Slovenia

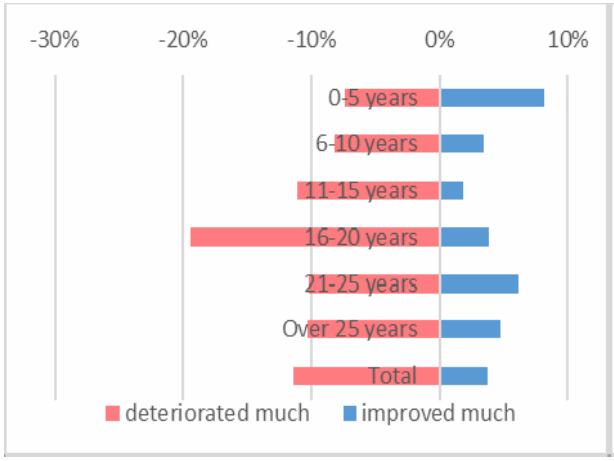

Țara 23 Spania

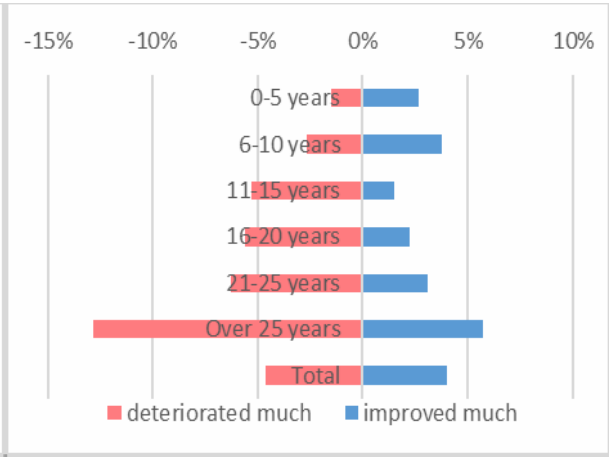

Țara 24 Suedia

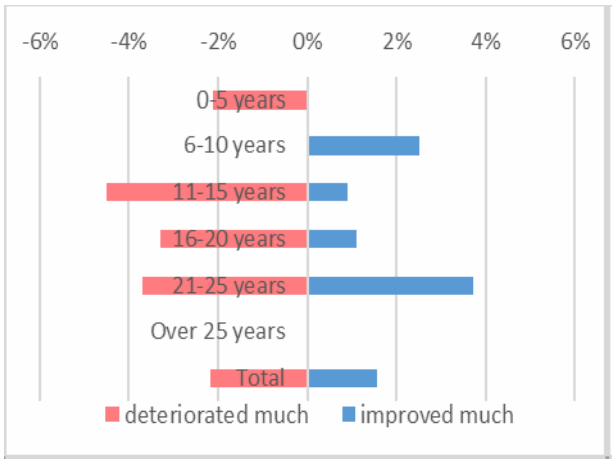

Țara 25 Regatul Unit: Anglia și Țara Galilor

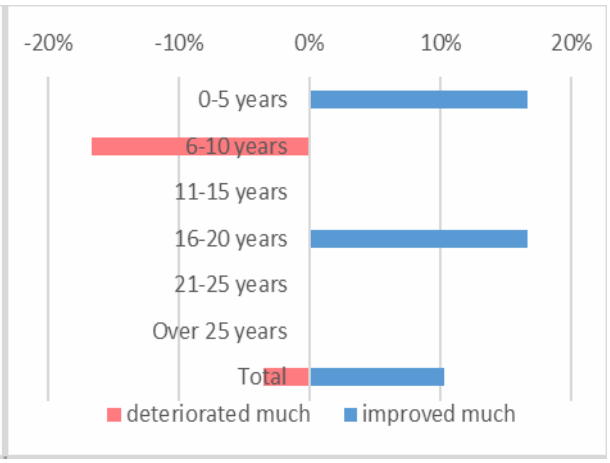

Țara 26 Regatul Unit: Irlanda de Nord

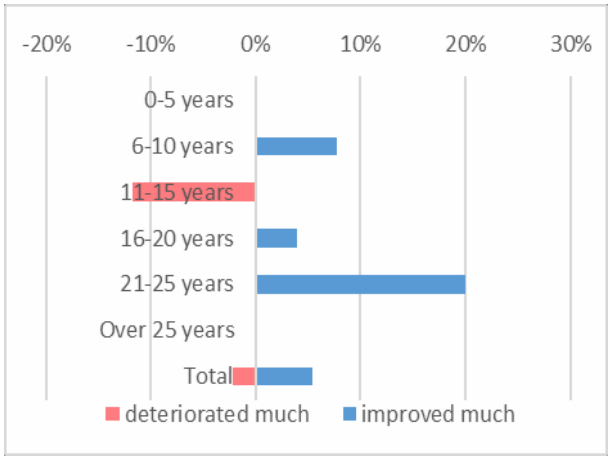

Țara 27 Regatul Unit: Scoția

***Legendă**:*

Deteriorated much – s-a deteriorat masiv

Improved much - s-a îmbunătățit masiv

Anexa 2 Datele privind indicatorii de calitate pilotați 2018-2019

Celeritatea și eficiența procedurilor	Un proces echitabil din perspectiva accesibilității	Calitatea Hotărârilor judecătorești și îmbunătățirea acestora	Asigurarea accesului public la lege pentru îndrumarea societății

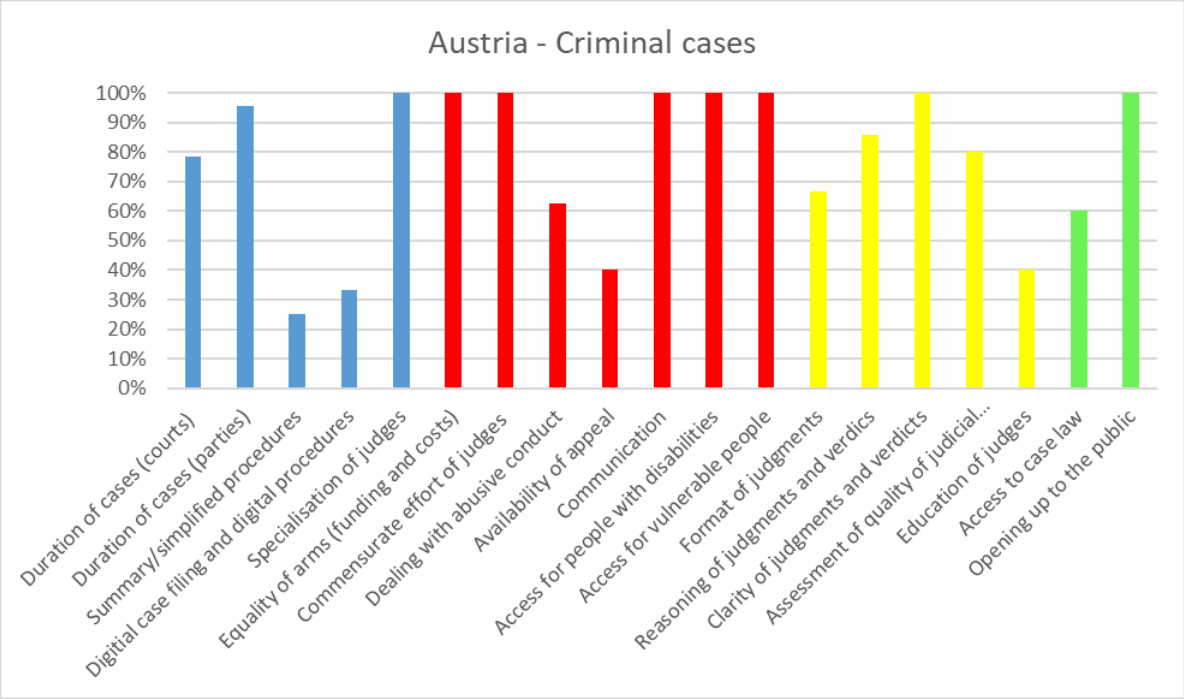

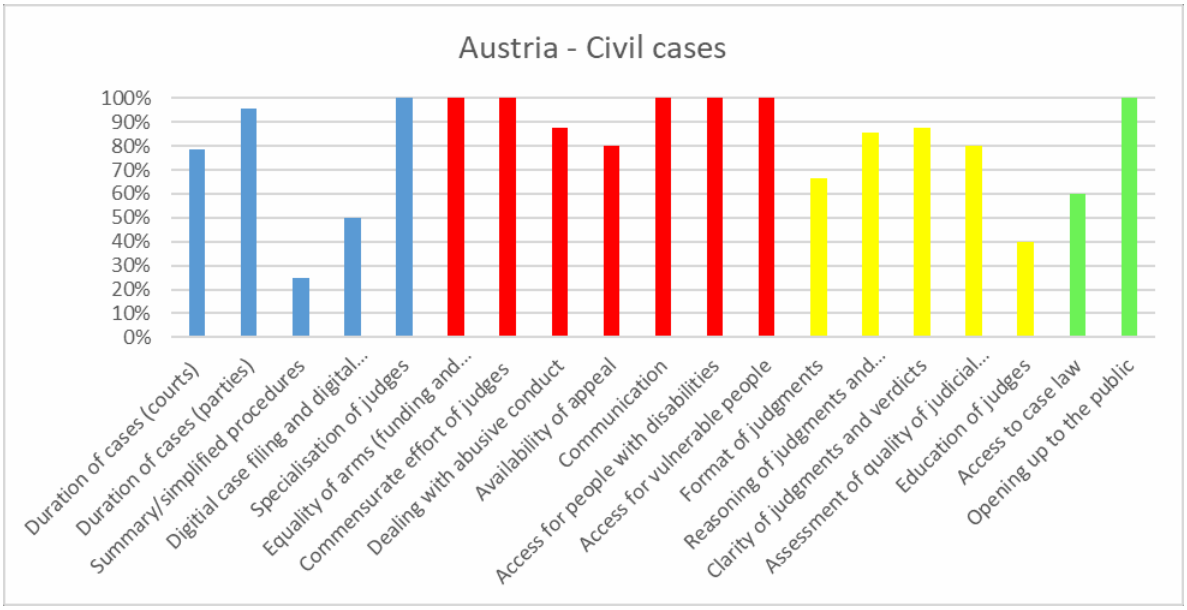

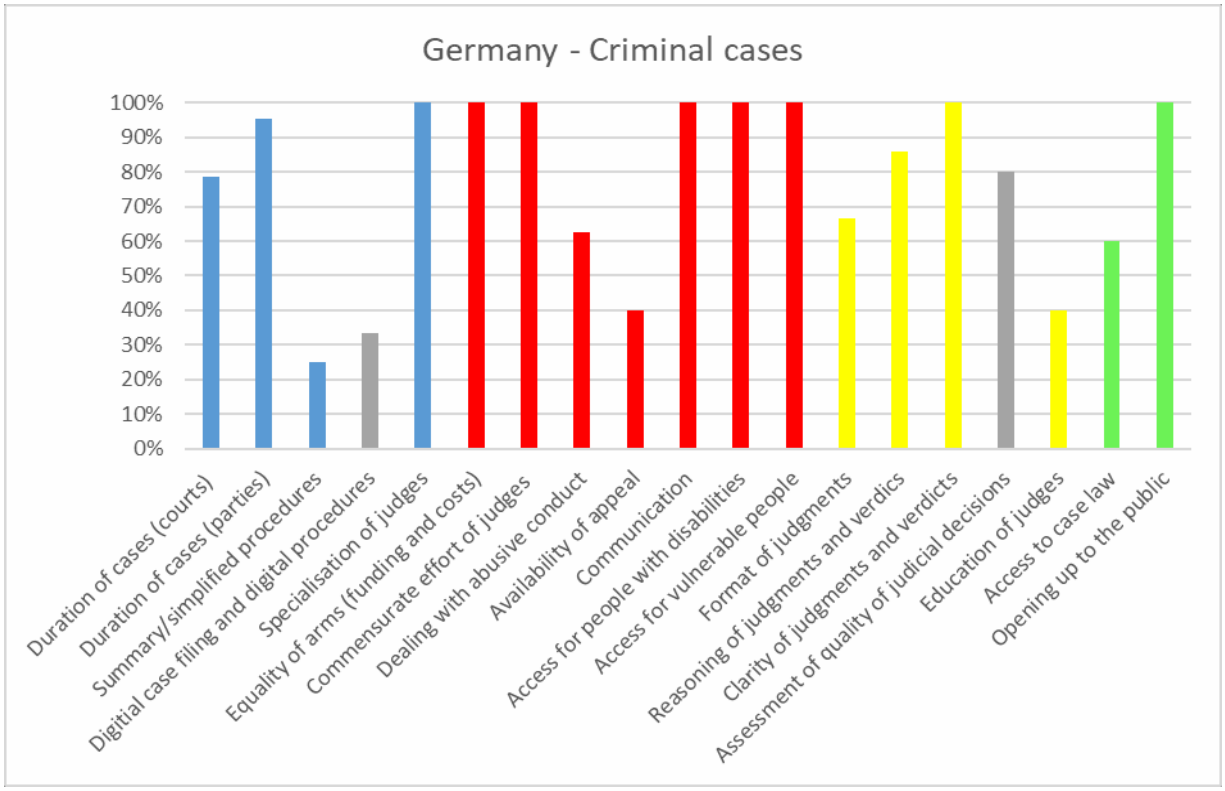
Germany - Criminal cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital procedures
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial decisions
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

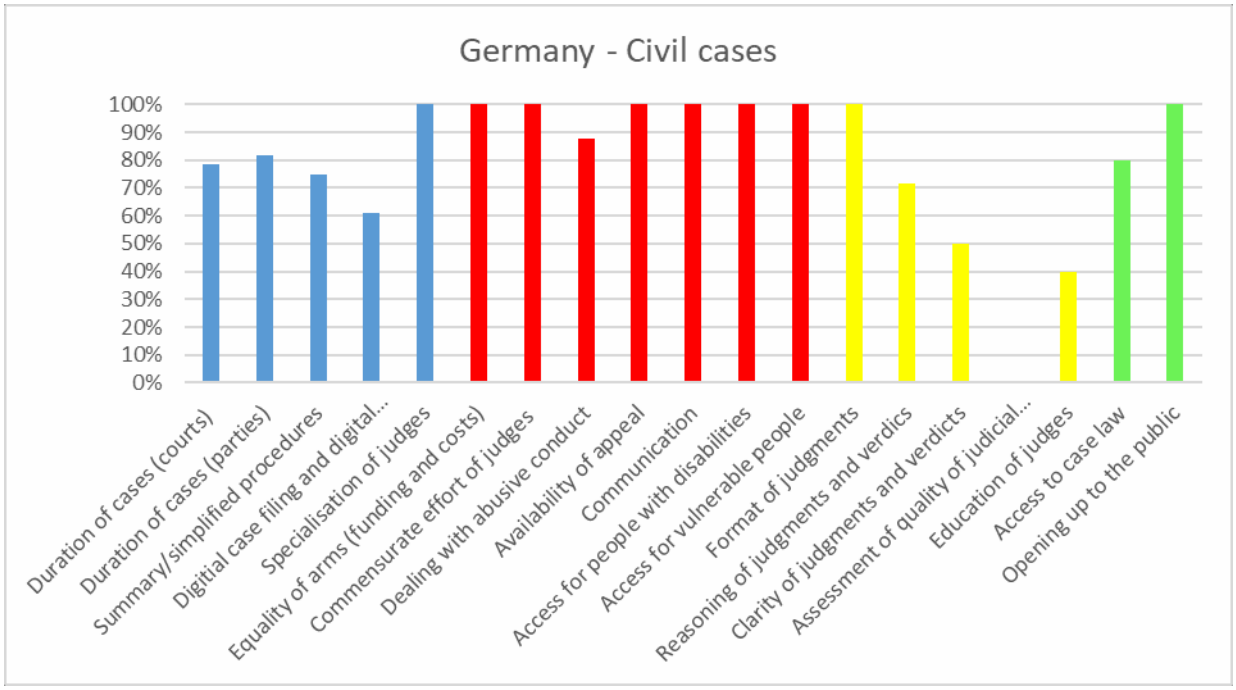
Germany - Civil cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital...
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

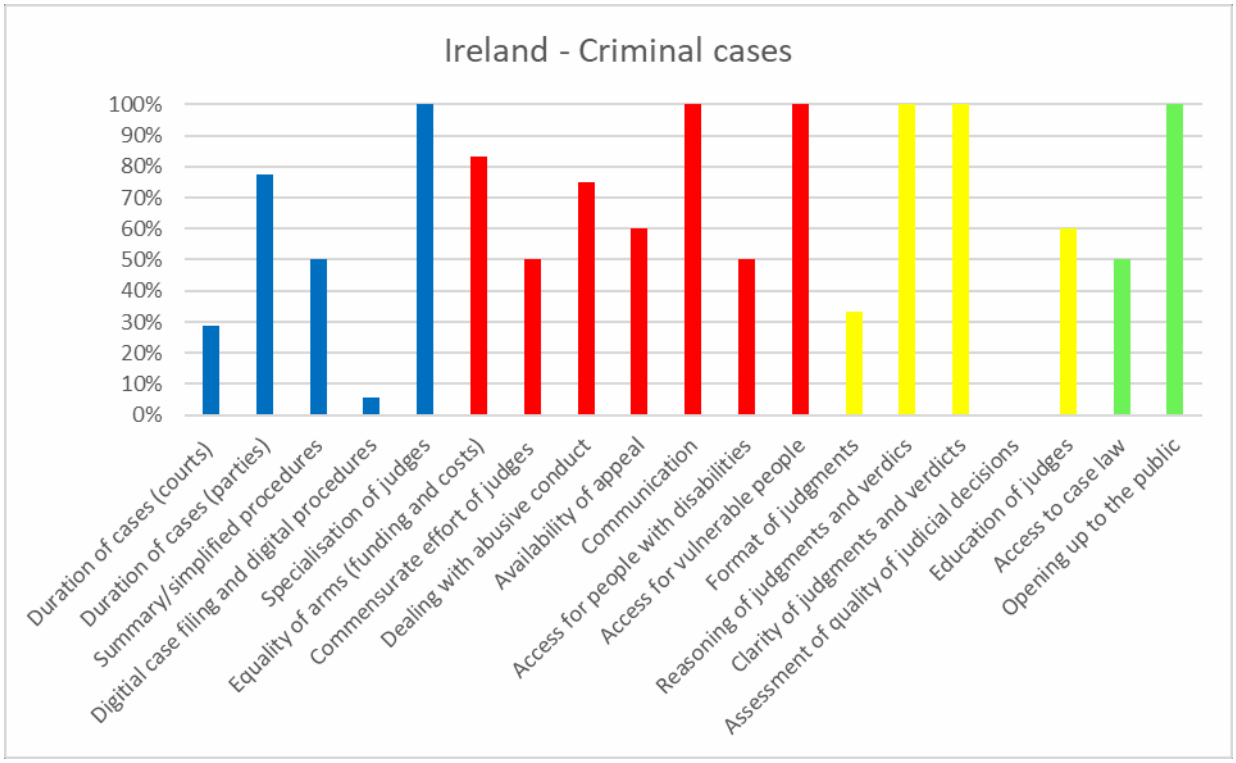
Ireland - Criminal cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital procedures
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial decisions
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

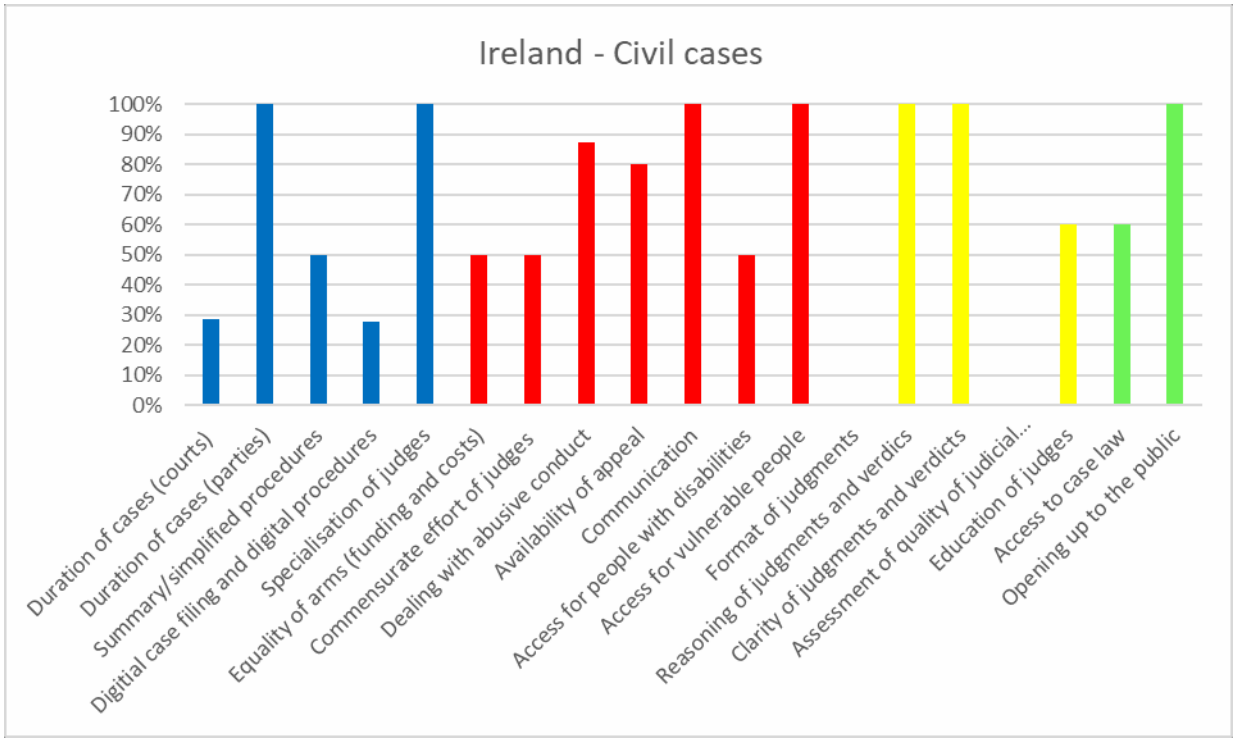
Ireland - Civil cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital procedures
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

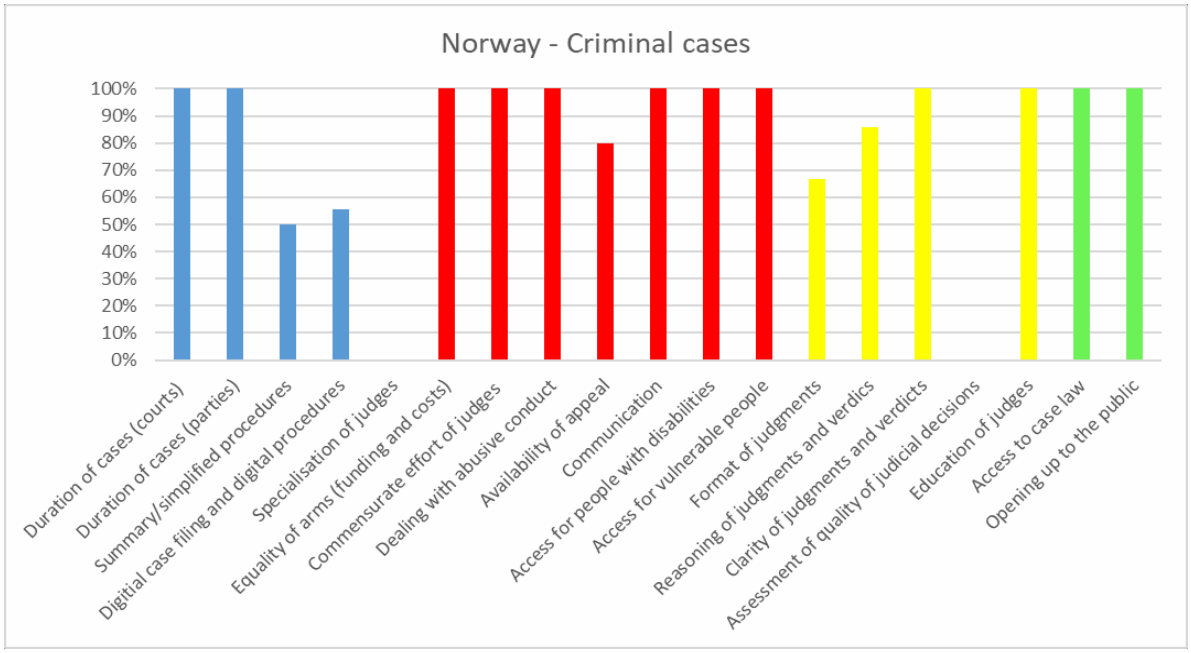
Norway - Criminal cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital procedures
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial decisions
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

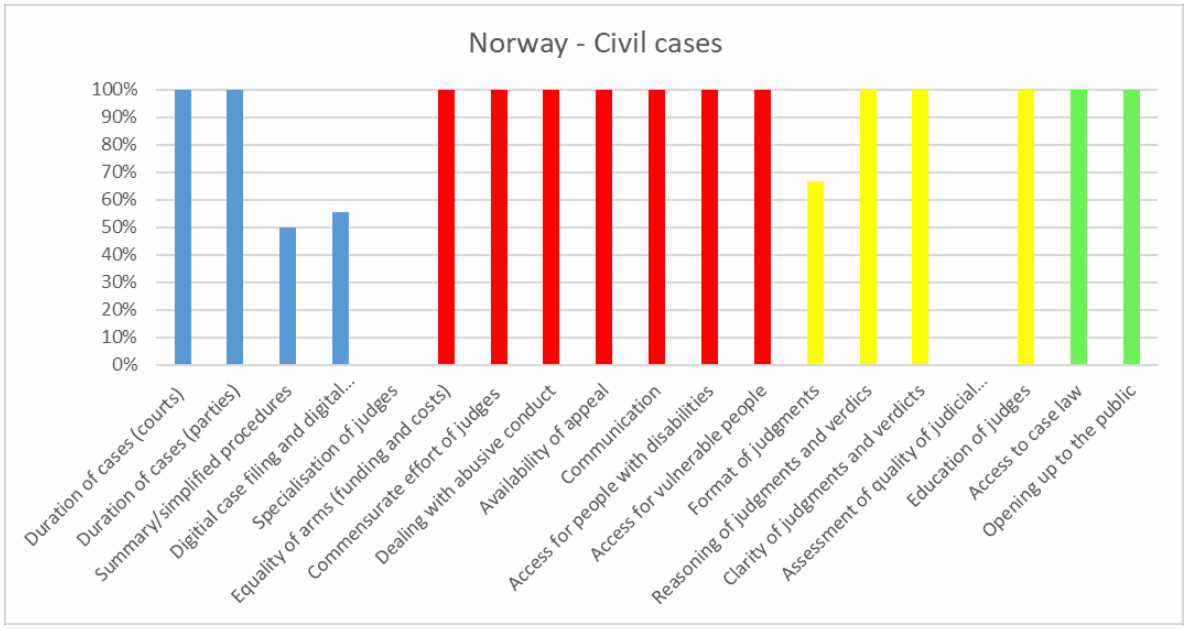
Norway - Civil cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital...
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

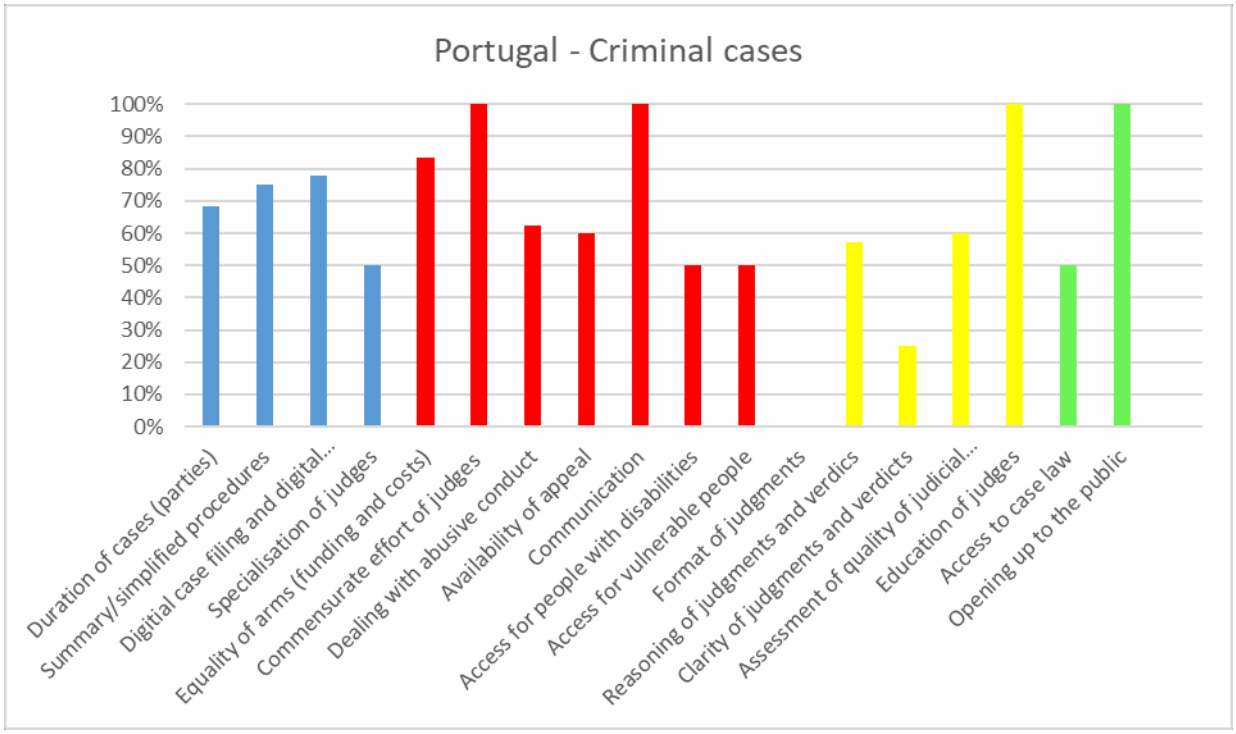
Portugal - Criminal cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital...
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

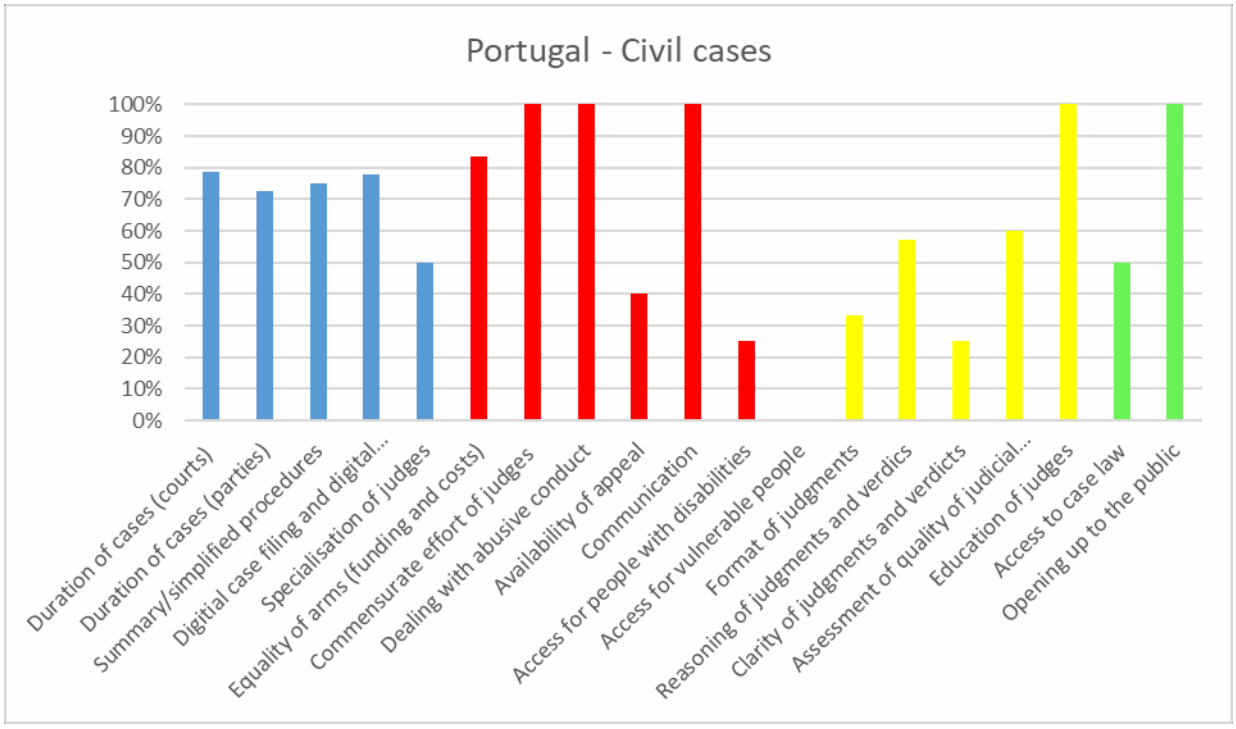
Portugal - Civil cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital...
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

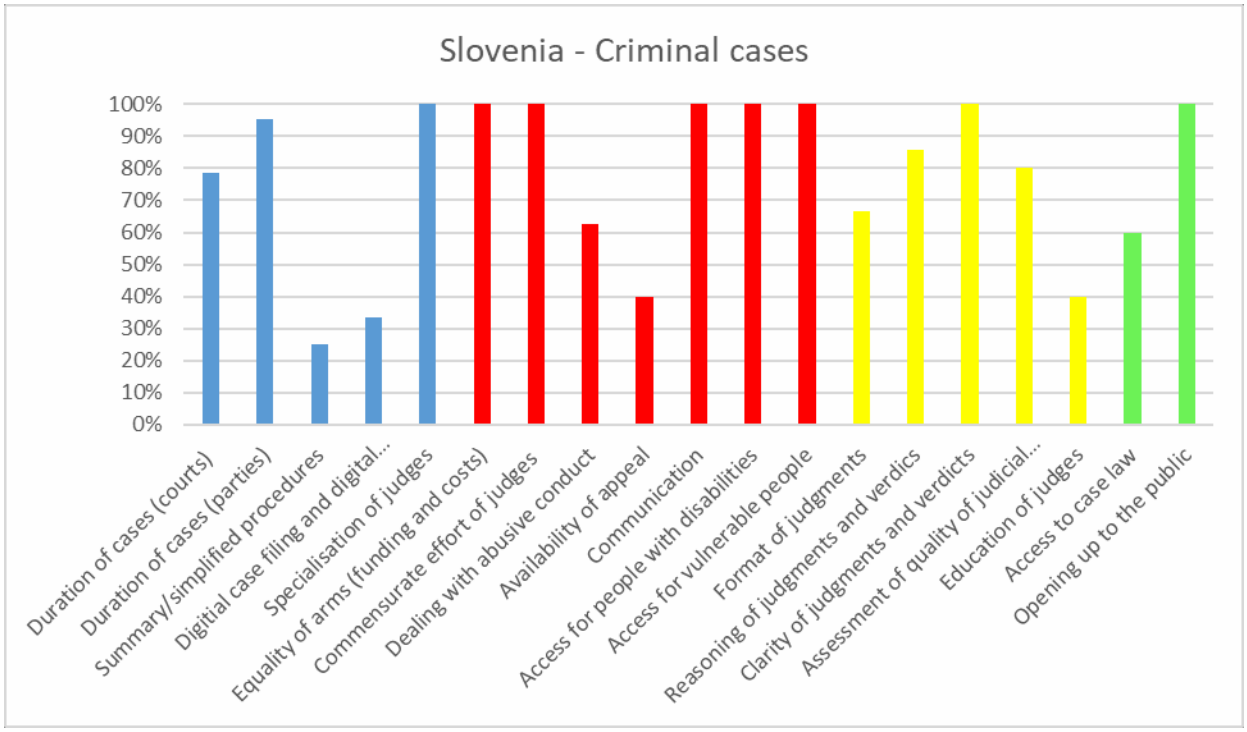
Slovenia - Criminal cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital...
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

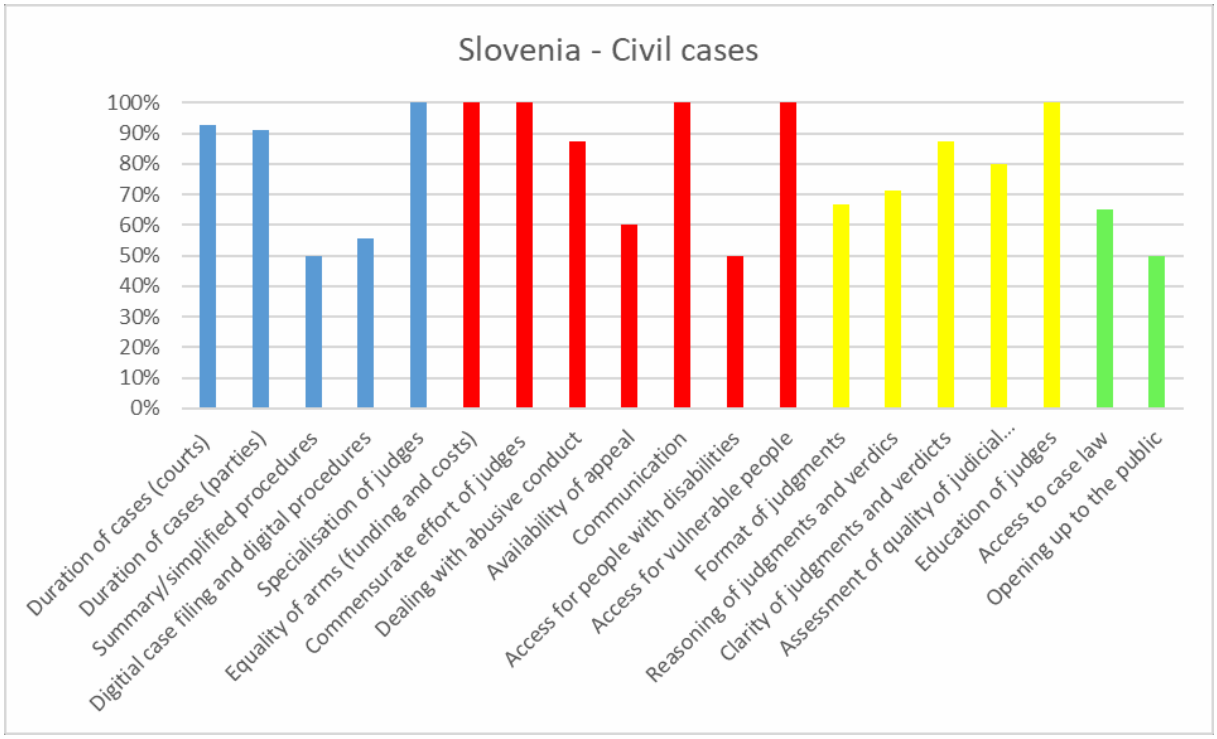
Slovenia - Civil cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital procedures
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

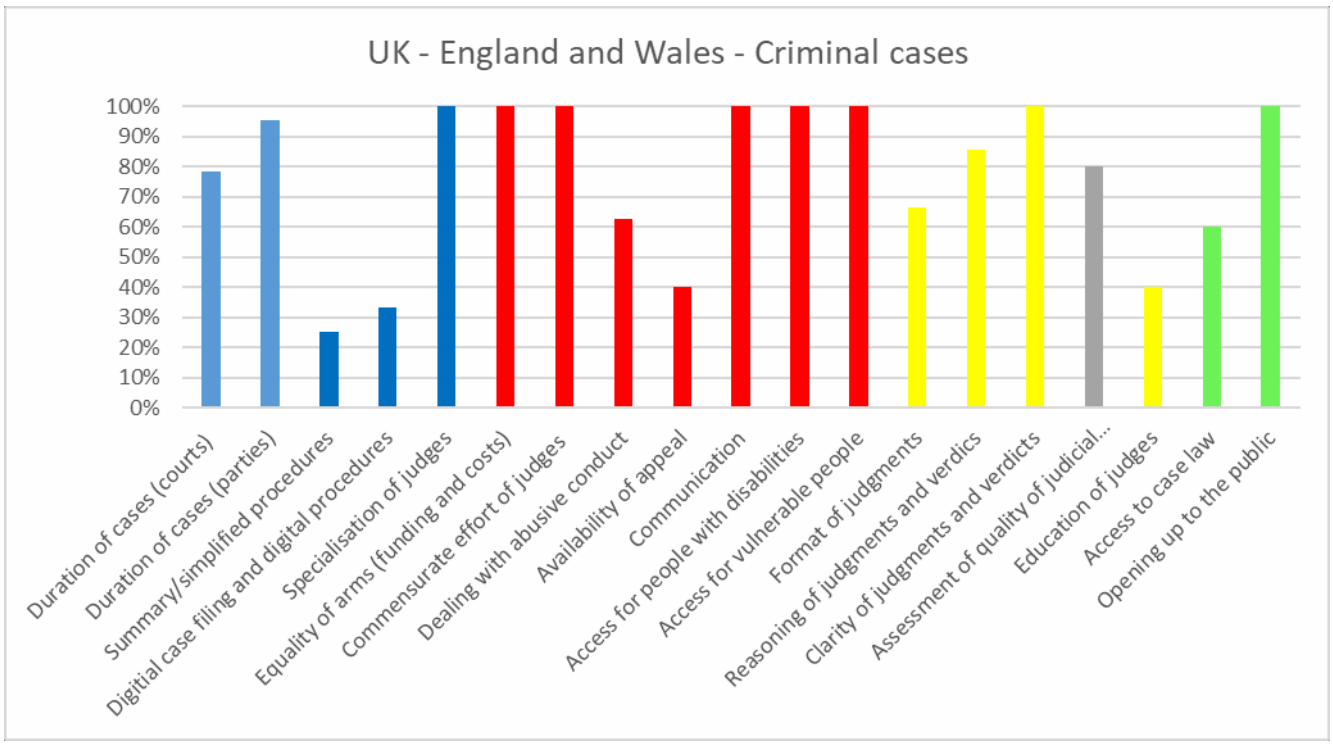
UK - England and Wales - Criminal cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital procedures
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

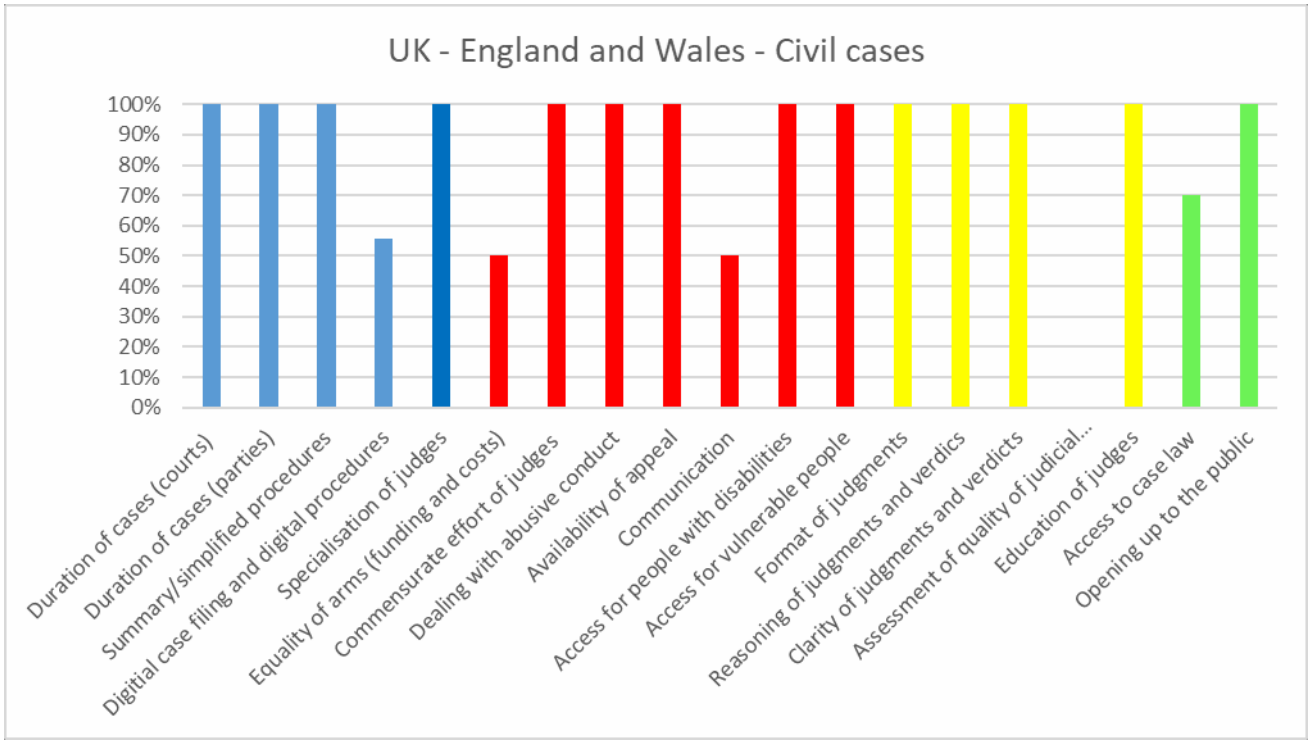
UK - England and Wales - Civil cases
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
Duration of cases (courts)
Duration of cases (parties)
Summary/simplified procedures
Digitial case filing and digital procedures
Specialisation of judges
Equality of arms (funding and costs)
Commensurate effort of judges
Dealing with abusive conduct
Availability of appeal
Communication
Access for people with disabilities
Access for vulnerable people
Format of judgments
Reasoning of judgments and verdics
Clarity of judgments and verdicts
Assessment of quality of judicial...
Education of judges
Access to case law
Opening up to the public

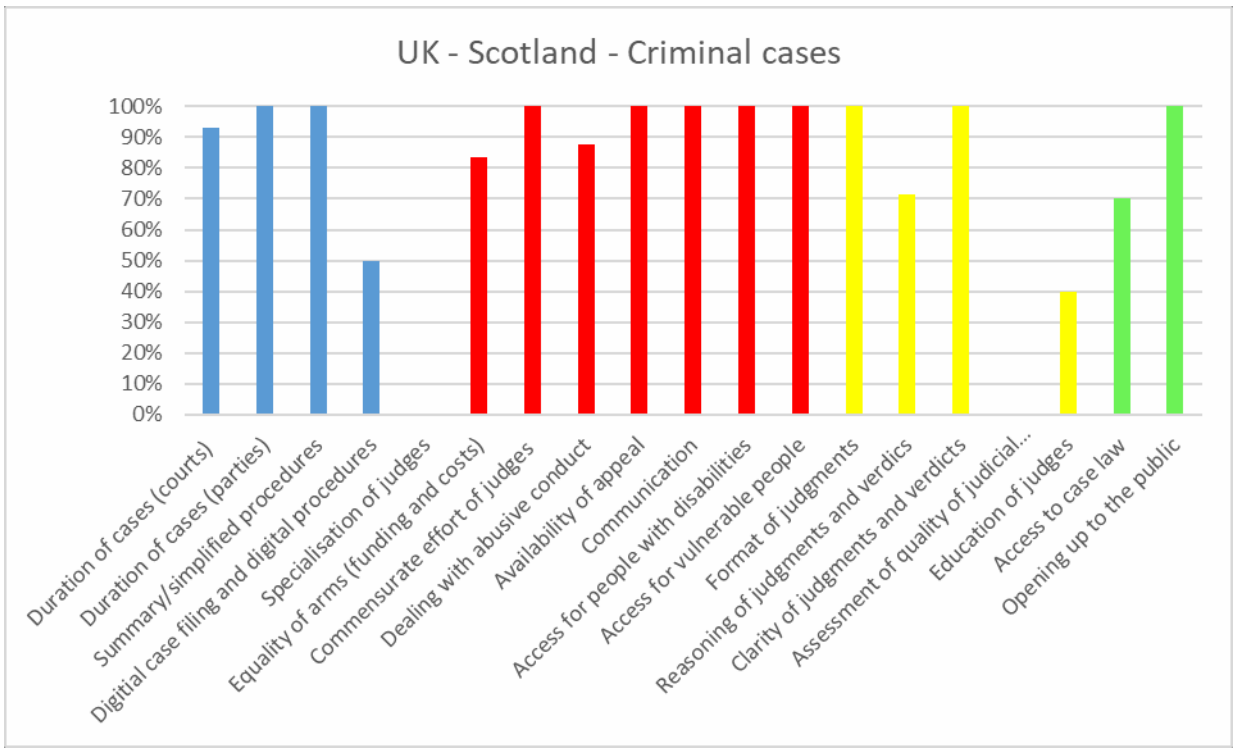

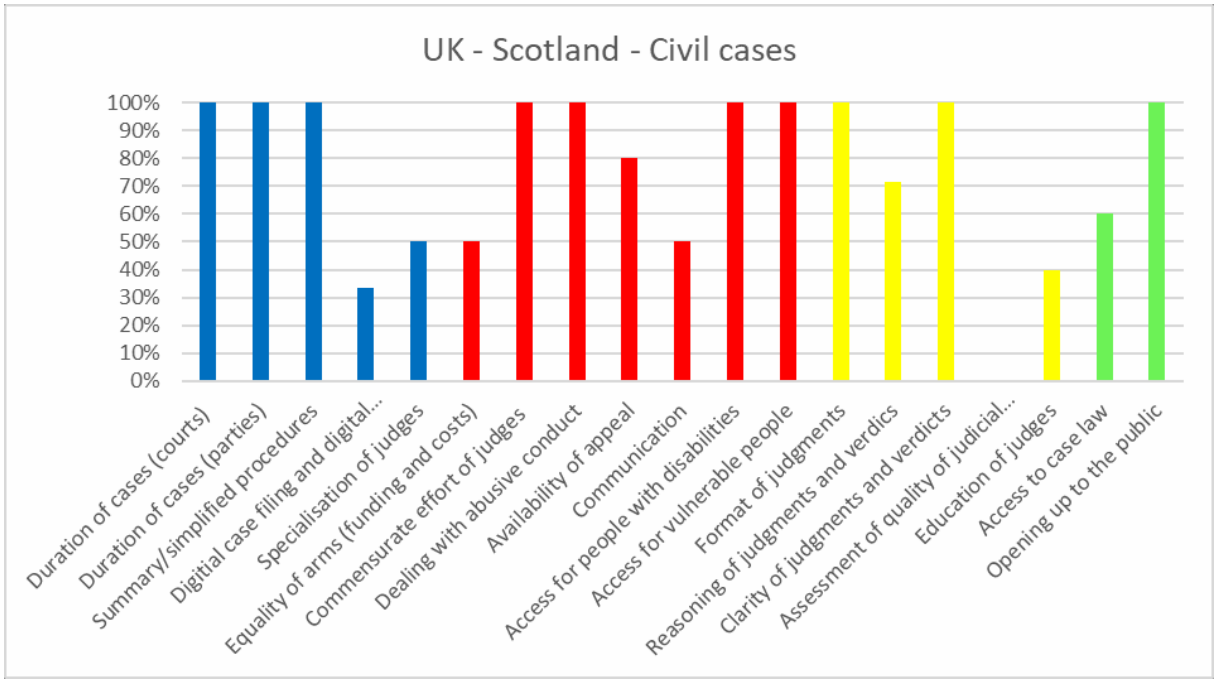

Legendă:

Civil cases	- Cauze civile
Duration of cases (courts)	- Durata cauzelor (instanțe)
Duration of cases (parties)	- Durata cauzelor (părți)
Summary/simplified procedures	- Proceduri accelerate/simplificate
Digitial case filing and digital procedures	- Depunerea electronică a dosarelor și procedurile în format electronic

Specialisation of judges	- Specializarea judecătorilor
Equality of arms (funding and costs)	- Egalitatea de arme (finanțare și costuri)
Commensurate effort of judges	- Proporționalitatea eforturilor depuse de judecători
Dealing with abusive conduct	- Modalitatea de gestionare a comportamentului abuziv
Availability of appeal	- Disponibilitatea căii de atac
Communication	- Comunicarea
Access for people with disabilities	- Accesul persoanelor cu dizabilități
Access for vulnerable people	- Acces pentru persoanele din grupurile vulnerabile
Format of judgments	- Formatul hotărârilor judecătorești
Reasoning of judgments and verdicts	- Motivarea hotărârilor judecătorești
Clarity of judgments and verdicts	- Claritatea hotărârilor judecătorești
Assessment of quality of judicial decisions	- Evaluarea calității hotărârilor judecătorești
Education of judges	- Formarea profesională a judecătorilor
Access to case law	- Accesul la jurisprudență
Opening up to the public	- Deschiderea către public